

TANYA'S BEAUTY SALON
Threading/Waxing, Facial(Men & Women)
Anti-Aging Facial, Bleach
Hair Cut, Color and Style

HERBAL FACIAL
\$40
\$20 !!!

40-39 75 St. Jackson Heights, NY 11373
718-478-9009

137-40 Jamaica Avenue Jamaica, NY 11435
718-297-1019

85-03 Roosevelt Avenue Jackson Heights, NY 11373
718-205-7832

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ, ਲਾਈਫ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੋਬੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਬੋਬੀ ਸਿੰਘ
(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 516-439-5420
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ
ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ
ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓ, ਫੋਨ: 815-557-4991
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ: 219-670-4579

Thirteenth Year in Publication ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 13, Issue 49, December 8th, 2012 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਭਖਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਆਗਾਜ਼ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲਾਲਸਾ ਵਧੇਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਈਵੈਂਟ ਨਾਲ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੇ ਉਪ ਮੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤਾਂ ਸਾਢੇ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੀ ਗਈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਲਈ ਸੱਦੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ 12 ਮਿੰਟ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਦਾ ਕਬੱਡੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਂਜ, ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਮੌਕੇ ਉਲੰਪਿਕ ਚਾਰਟ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਾਰਨ ਵੀ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਕ ਹੱਕੇ-ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਰਸਮ ਨਿਭਾਅ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਝੰਡੇ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏ। ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਨਾਲੋਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਉਪਹਾਲੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਛਾਪੀ ਗਈ ਹੈ।

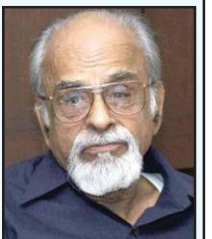
ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਉਪਚਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਮੈਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵੀ ਐਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਣਵਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਜ਼ਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿੱਲ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਸਲ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਰਗੇ ਡਰਾਮੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਚੱਲ ਵਸੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਉੱਘੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਦਾ 30 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸਨ। 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹਾਲਤ ਵਾਲੀ ਗੱਠਜੋਤ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ 92 ਸਾਲਾ

ਆਗੂ ਨੂੰ ਫੇਫੜਿਆਂ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਪੈਣ ਅਤੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿਚ ਤਕਲੀਫ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 19 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਸਿਹਤ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖਰਾਬ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਹ ਡਾਇਲਿਸਿਸ ਉੱਤੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛਾਤੀ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਰੇਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਸਤੀਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ ਉੱਘੇ ਚਿੰਤਰਕਾਰ ਤੇ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ੀਲਾ ਜੋ ਕਵਿਤਰੀ ਸੀ, ਦਾ 2011 ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣੀ ਗਠਜੋਤ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਰਹੇ। 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਿਆ ਤੇ ਜਨਤਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੌਕਸ ਕਰਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਉਲੀਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਜਿਥੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਰਮ ਖਿਆਲੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਵੱਜੋ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਖਾਤਕੂਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ

ਚਾਰਜੇਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਸਣੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਕੋਲ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖਾਤਕੂ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨ ਖਾਤਕੂ ਜਲੰਧਰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਦੋ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ

ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖਾਤਕੂਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸੰਬਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਤੀਜਾ ਖਾਤਕੂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਫੋਰਸ' ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੀਟਾ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 3,000 Minutes
\$50 • \$100 Available

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਮਿੰਟ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਤਿਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ

ਸਾਨੂੰ ਗਾਹਕ ਭੇਜੋ ਤੇ ਫਰੀ ਮਿੰਟ ਲਵੋ!

ਇਕੋ ਡੀਲ ਤੇ ਦੋ ਨੰਬਰ ਕੱਠੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

Limited Time Offer. Restrictions & Fees Apply.

800-914-1013 • 408-726-6103

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਦੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ

ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ

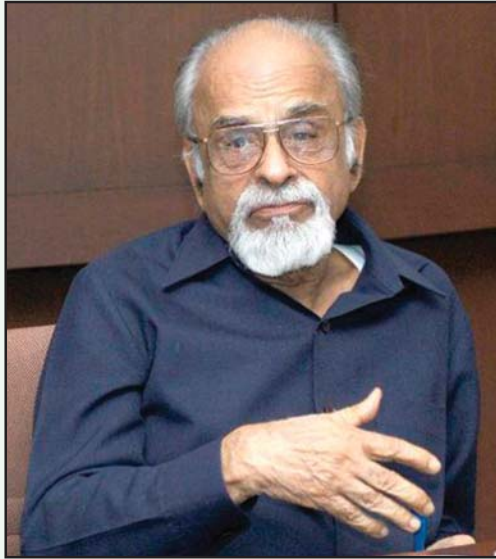
ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸਾਂਝ ਸੀ। ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝ ਗਈ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤਕ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ-ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਇਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਖਾਸ ਮੁਕਾਮ ਸੀ। ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਭਾਵੇਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਗੁਆਂਢੀ

ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ 'ਗੁਜਰਾਲ ਡਾਕਟਰੀਨ' ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਰਹੇਗਾ। ਦਰਅਸਲ, ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ 'ਡਾਕਟਰੀਨ' ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਇਸ ਨਵੇਂ ਰੁਝਾਨ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਰੁਖ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹੋ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਜਾਂ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਸਿਹਰਾ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਵੱਡੇ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਪਰਮਾਣੂ ਅਪ੍ਰਸਾਰ ਸਮਝੌਤੇ (ਸੀ.ਟੀ.ਬੀ.ਟੀ.) ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਤਰ

ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਰੇਗਾ। ਕੌਮੀ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ, ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਦੋਂ ਭਾਰਤ ਸੀ.ਟੀ.ਬੀ.ਟੀ. ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ

ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ

ਬਦਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੋਕ-ਟੋਕ 'ਪੋਪਰਨ ਟੈਸਟ' ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅੱਜ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 50ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 'ਤੇ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦੁਖਦੀ ਰਗ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਬਗ਼ੈਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਪੇਟੇ ਵਿਚ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤਕ ਪਸਰੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਤਫ਼ਸੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਨਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ 'ਅਸਹਿਯੋਗ ਅੰਦੋਲਨ' ਛੇਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਾਹਸੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਚੇਤੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹਵਾਂਗਾ। ਉਹ ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ 'ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ' ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਦੋਂ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਲਈ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕੈਨਵਸ ਉੱਪਰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ 'ਪੰਜਾਬੀਅਤ' ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਫਖ਼ਰ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਉਕਰਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਦੋ ਸਰੀਰ ਤੇ ਇੱਕ ਆਤਮਾ ਵਾਂਗ ਸਨ ਨਹਿਰੂ-ਐਡਵਿਨਾ

ਲੰਡਨ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਐਡਵਿਨਾ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਨਸੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਐਡਵਿਨਾ ਦੀ ਲੜਕੀ ਪਾਮੇਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਮੇਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਪੁਸਤਕ 'ਡਾਟਰਸ ਆਫ਼ ਐਂਪਾਇਰ' ਵਿਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਾਇਸਰਾਏ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ।

ਪਾਮੇਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਥੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਪਾਮੇਲਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਵਿਚ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਲਗਾਅ ਪਾਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪਾਗਲ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਇਕੱਲੇਪਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਮਾ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ ਸਰੀਰ ਇੱਕ ਆਤਮਾ ਵਾਂਗ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ ਜਗਤ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ, ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਔਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਵੱਦੀ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਜਲੰਧਰ, ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਭਾਈ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ (ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਟਕਸਾਲ), ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ

ਬਿਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਹੋਈ ਜਿਸ

ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਖੀਰ

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਜਾਏ ਗਏ 12ਵੇਂ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਨੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ,

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਸ਼ਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਵੀਨ ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਲਹਾਰ ਸਿੰਘ, ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 'ਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਨਾਲ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਰਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਮਾਲ ਨੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ

ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਣਯੋਗ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਠਾਠਾ ਮਾਰਦਾ ਇਕੱਠ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਾਤ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 1.00 ਵਜੇ ਤੱਕ 'ਗੈਟ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਿਟੀ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਮਿਸਟਰ ਜੇਹਨ ਲੂ ਸਿਟੀ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਖਟਤਾ ਅਤੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਜਿਹੜੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸਜਾਉਣ, ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ

ਚਾਲੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕ ਓਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ‘ਚ ਬੰਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 40 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਜੰਗ ਮਗਰੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੱਸ ਕੇ ਓਮਾਨ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਤਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਡਾ. ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਂਘੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਨੇ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1971 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਫੌਜੀ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਪੰਜ-ਛੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਫੌਜੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਫੌਜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਮਰ 30-32 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸੀ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੱਕ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਓਮਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਸ਼ੀਰਾ ਟਾਪੂ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਤਨੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ 42 ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਜੇ ਪਿੰਡ ਦੁੱਗਰੀ (ਜਸਪਾਲ ਦੇ ਸਹੁਰੇ) ਤੋਂ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਓਮਾਨ ਗਏ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਓਧਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਓਮਾਨ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਲੱਕੜ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਓਮਾਨ ਦੇ ਮਸ਼ੀਰਾ ਟਾਪੂ ਵਾਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲੱਕੜ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ। ਇਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੈਦ ਸੀ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਵਾਕਿਆ ਪਿੰਡ ਦੁੱਗਰੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਉਥੋਂ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਕੀਲ ਜੱਸ ਉਪਲ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ। ਵਕੀਲ ਜੱਸ ਉਪਲ ਨੇ ਓਮਾਨ ਦੇ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਰਾਹੀਂ ਓਮਾਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਸਪਾਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਕੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਸੋਨੀਆ ਨੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਵਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰੋਜਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਸ ਫ਼ਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 1984 ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਆਨ ਲਾਈਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਈਨ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 15 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਹੈ ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਆਨਲਾਈਨ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ 28 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤੇ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਵੀ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਂਜ ਵੇਟਿੰਗ ਆਨਲਾਈਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਹਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਦਾ ਵੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਾਹਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ।

ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ‘ਤੇ ਆਏ

ਓਕ ਕਰੀਕ: ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਨੱਪਣ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਛੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਰਾਈਟਸ ਦੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਅਟਾਰਨੀ ਬੋਮਸ ਪੈਰੇਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਸਣੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਓਕ ਕਰੀਕ ਈਸਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਪੈਰੇਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹਨ। ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ

ਵਿਸ਼ਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜੇਮਸ ਸੈਟੇਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਸੈਟੇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਨਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ 'ਇੰਟਰਫੇਥ ਕਾਨਫਰੰਸ ਆਫ਼ ਗਰੇਟਰ ਮਿਲਵਾਕੀ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਥਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ, ਨਸਲੀ ਵੰਨਸੁਵੰਨਤਾ, ਨਸਲੀ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਫਿਜ਼ੀਸ਼ੀਅਨ ਮੋਹਨ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਮਰੀਕੀ ਅੰਕੜੇ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਵੱਲ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਰੁੱਕਫੀਲਡ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਟਰੱਸਟੀ ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਫੈਡਰਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮਿਆਣੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਈ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਮਿਆਣੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਬੰਦੀਫ਼ੋੜ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਇਥੇ ਰਾਇਲ ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਚ ਇਕ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਮਿਆਣੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਰੰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿੰਮੀ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਿੰਦਾ ਯੁਗੋਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਗਾਇਕ ਦੀਪ ਮੰਗਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੋਹਰ ਵਿਖਾਏ। ਡੀ ਜੇ ਸੋਹਣਾ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੱਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ ਨੇ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੀ

ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਅੱਧੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ 27-14 ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਸੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗੋਪੀ ਨੇ 10, ਸੁਖਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 8 ਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪਾ ਨੇ 7 ਅੰਕ ਬਟੋਰੇ ਜਦੋਂਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਜਾਫੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ ਨੇ 8 ਅਤੇ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 5-5 ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਡੈਨਮਾਰਕ ਵੱਲੋਂ ਰੇਡਰ ਦਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੌਂ, ਜੇ. ਇਮਿਲ ਕਲੋਸਟਰਮੈਨ ਨੇ 6 ਅੰਕ ਬਟੋਰੇ ਅਤੇ ਜਾਫੀ ਧਨਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 2-2 ਜੱਫੇ ਲਾਏ।

ਦੂਜੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਨਾਰਵੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਨੂੰ 52-35 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਇਸ ਮੈਚ ਦੌਰਾਨ ਨਾਰਵੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਤੱਕ 31-14 ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਸੀ। ਨਾਰਵੇ ਦੇ ਰੇਡਰ ਗਾਮਾ ਟਿੱਬਾ ਨੇ 10 ਅੰਕ ਬਟੋਰੇ, ਰਣਜੀਤ ਬਾਨ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 9-9 ਅੰਕ ਲਾਏ। ਜਦੋਂਕਿ ਨਾਰਵੇ ਦੇ ਜਾਫੀ ਰਫ਼ਧਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖਾ ਨੇ 5-5 ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵੱਲੋਂ ਰੇਡਰ ਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 10 ਤੇ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 7 ਅੰਕ ਬਟੋਰੇ। ਜਦੋਂਕਿ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਜਾਫੀ ਕਮਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ-ਦੋ ਜੱਫੇ ਲਾਏ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਇਰਾਨ ਤੇ ਇਟਲੀ ਵੱਲੋਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦਰਜ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਤਿੰਨ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਤੀਜਾ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਮੈਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਸੀਅਰਾ ਲਿਓਨ

ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਫਰੀਕਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀਅਰਾ ਲਿਓਨ ਦੀ ਟੀਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੱਥੋਂ 12-52 ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਰਫੋਂ ਰੇਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਕਮਲ ਡੋਗਰ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬੱਟ ਨੇ 7-7 ਤੇ ਇਸ਼ਫਾਕ ਪੱਠਾ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਇਰਫਾਨ ਨੇ 6-6 ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ

ਜਾਫੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਗੁੱਜਰ ਨੇ 6 ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਗੁੱਜਰ ਤੇ ਮੁਨਸ਼ਾ ਗੁੱਜਰ ਨੇ 4-4 ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਸੀਅਰਾ ਲਿਓਨ ਵੱਲੋਂ ਰੇਡਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਜਲਾਹ ਨੇ 2-2 ਅੰਕ ਲਾਏ ਜਦੋਂਕਿ ਜਾਫੀ ਮੁਹੰਮਦ ਕੈਡੇ ਨੇ ਦੋ ਜੱਫੇ ਲਾਏ।

ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਨੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨੂੰ 70-18 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਦੂਜੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੀ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 66-19 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਰੇਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੀਰਾਵਾਲੀ ਨੇ 8, ਵਿਵੇਕ ਕੁਮਾਰ ਸੋਨੂੰ ਤੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 7-7 ਤੇ ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 6 ਅੰਕ ਬਟੋਰੇ ਜਦੋਂਕਿ ਜਾਫੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਭਾਊ ਨੇ 5-5 ਤੇ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਾਜੀ ਜੰਡ ਨੇ 3 ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਰੇਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਰਕ ਸਿਮ ਨੇ 5 ਤੇ ਮਾਸਟਿਨ ਕੁਰੋਕ ਨੇ 4 ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂਕਿ ਜਾਫੀ ਫਿਨ ਬਲੈਕ ਨੇ ਦੋ ਜੱਫੇ ਲਾਏ।

ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਜੇਤੂ ਆਗਾਜ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਬੱਡੀ 2012 ਦੇ ਪੂਲ ਸੀ ਤੇ ਡੀ ਦੇ 4 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਖੇਡੇ ਗਏ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਮੈਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨੂੰ 77-14 ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਦੂਜਾ ਮੈਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਰਾਨ ਨੇ ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕ

ਸਿਰਸੇ ਵਾਲਾ ਡੇਰਾ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਰੋਸ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਵਾਂਗ ਰਚਣ ਕਰਕੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਤਣਾਅ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਰਚਿਤ ਪਿੰਕਤੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਨਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਰਚਿਤ ਪੰਗਤੀ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਦ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ' ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਸ਼ਾਹ ਮਸਤਾਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੀ ਇਹ ਚਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਯਾਦਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਉਚਾਰੀ ਗਈ ਸਬੰਧਤ ਪੰਕਤੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਰਚਿਤ ਤੁਕ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ

ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਉਚਾਰੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕੁੰਜੀ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ

ਆਪ ਹੁਦਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸ਼ਾਤਮਣੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡੇਰੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਤੁਰੰਤ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ

ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਅਸਥਾਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਤਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਸੰਗੀਨ ਜੁਰਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਵੀ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੇ ਹੋਣ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਉੱਘੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਪੰਥਕ

ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਜੈਡ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹਈਆ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਵੀ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਿਰਸਾ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਜਬਰੀ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦਾ ਅਸਲਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਤ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿਲੋਕੇ ਵਾਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਗੀਨ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹੋਦ ਚਿਲੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੌਦੀ ਤੇ ਗੁੜਗਾਉਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਟੀ.ਪੀ. ਗਰਗ ਅੱਗੇ 118 ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ। ਗੁੜਗਾਉਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡ ਬਾਦਸ਼ਾਹਪੁਰ ਦੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੇ ਛੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਾਮੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਮੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਦਇਆ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪੰਡਿਤ ਰਤਨ ਲਾਲ 'ਤੇ ਹਮਲਾਵਾਰ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੀੜ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ

ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਜਾਣਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਖਤ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਿੰਦਾ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਰਿਜ਼ਵ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਗੁੜਗਾਉਂ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭੀੜ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਭਗਤੀ

ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦਾ 'ਤੀਲਾ ਤੀਲਾ' ਚੁਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਛੋਟੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 31 ਦਸੰਬਰ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਾਨਾਵਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹੋਦ ਚਿਲੜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਗਰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਸਟਿਸ
ਗਰਗ
ਵੱਲੋਂ
118
ਬਿਆਨ
ਦਰਜ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਧਰਮਬੀਰ ਗਾਭਾ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਗੁੜਗਾਉਂ ਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੋਹਨਾ ਚੌਕ ਸਥਿਤ ਆਰਾ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੱਕ ਧੁੱਖਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਲਈ ਕੈਪ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਜਸਟਿਸ ਗਰਗ ਨੂੰ ਹੋਦ ਚਿਲੜ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੁੜਗਾਉਂ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡ ਪਟੌਦੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਲਾਹੌਰ 'ਚੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ

ਲਾਹੌਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਦਾ ਅਜੇ ਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਈ ਥਰੂ-ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕੀਆਂ। ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਾਗਰਿਕ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਆਪਣੇ ਜੈਮਜ਼ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਬੰਧੀ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ

ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਦੁਬਈ ਰਸਤੇ ਅਗਸਤ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਆਈ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਮਾਲ ਰੋਡ 'ਤੇ ਆਵਾਰੀ ਹੋਟਲ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਸ਼ੋਬਰਾ ਹੋਟਲ ਤੇ ਉਮਰ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰੀ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਨਾਮਾਲੂਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਨਾ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਲਾਹੌਰ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਦੀ ਭਾਲ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ

ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਵਿੰਦਰ 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਨਿਊਜ਼ ਵਨ ਚੈਨਲ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਕਬਾਲ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਰਾਚੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ ਸੀ।

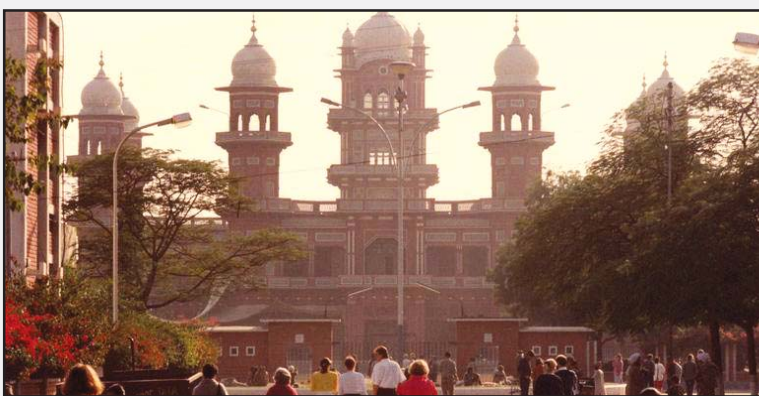
ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਸੂਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਵਾਦ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਬਿਆਸ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਵੜੈਚ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਾਹੁਣ ਬਾਰੇ ਛਿੜਿਆ ਵਿਵਾਦ ਸ਼ਾਂਤਮਣੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸੇਵਕ ਜਥਾ ਨੇ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਨਾਲ ਸੁਲਝਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤਕ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਸ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਲੈਣ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਜੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਉਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹ-ਰੀਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਤਣਾਅ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੜੈਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਦੋਫ਼ਾੜ

ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਂਤਮਣੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਕਿ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕੀਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਪਿੰਡ ਵੜੈਚ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਉਸਾਰੀ

ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸੇਵਕ ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸੇ ਹੀ ਜਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਜਨਾਲਾ ਧੜੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਲੰਕ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤਕ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਤਦ ਤਕ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਕ ਜਥਾ ਦੇ ਆਗੂ ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ, ਖਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਪੀ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਖੀਰਾ, ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲਦ ਹੀ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਿੱਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਕੀਤਾ ਬਾਈਕਾਟ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਗਲਤ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕੇਤ

ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨਾਲ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਮਸਲਾ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਿਆਸ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਸਗੋਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਮੀਟਿੰਗ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਉਸੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੇਵਕ ਜਥੇ ਦੇ ਦੋ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਕ ਤੇ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ 'ਚ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਰਿਫ਼ ਦੀ ਖੱਲ ਦੀ ਬਣੀ ਟੋਪੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੇਸ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾ ਕਟਵਾਉਣ ਤੇ ਪੱਗ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਲਖ਼ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗਾਰਡਜ਼ਮੈਨ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ (25 ਸਾਲ) ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਸਕਾਟਸ ਗਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਕਿੰਘਮ ਪੈਲੇਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਰਵਾਇਤ ਤੋੜੀ ਗਈ। ਡੇਲੀ ਮੇਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਗੋਰੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਫਬਕੀਆਂ ਕੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ. ਭੁੱਲਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੈਲਿੰਗਟਨ ਬੈਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਉਹ ਫੌਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀਆਂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੌਜ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਗਾਰਡ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਰਿਫ਼ ਦੀ ਖੱਲ ਤੋਂ ਬਣੀ ਟੋਪੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਧਰ, ਬਾਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੋਟ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਵਾਇਤ 1612 ਤੋਂ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। 1832 ਤੋਂ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨ ਰਿਫ਼ ਦੀ ਖੱਲ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਟੋਪੀਆਂ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਖਬਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵੈਲਿੰਗਟਨ ਬੈਰਕ ਦੇ ਕਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਐਥੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ

ਇਕ ਜਵਾਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਰਵਾਇਤ ਤੋੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਇਸ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਜਮੈਂਟ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਬਕਿੰਘਮ ਪੈਲੇਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਾਇਨਾਤ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਟੋਪੀ ਪਹਿਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਕਾਟ ਗਾਰਡਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਡੇਵਿਡ ਚੂਬਿਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਧੂੰਦੀ ਬਰਾਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਕਾਟ ਗਾਰਡਜ਼ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਾਰਨ ਜਿੱਥੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ 90 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦੇ ਸਾੜਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 1984 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਵਸੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਲਾਹਾਬਾਦ, ਬੇਕਾਨੇਰ ਤੇ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਵਿਚ 1984 ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵੇਲੇ 90 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਸਾੜ ਸਾੜਨ ਦਾ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਸਿਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ 90 ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਮੌਕੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਜੀਜ਼ ਅਮਾਮ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਜੇ.ਐਨ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਹਜ਼ੂਮ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤ ਸਵਾਮੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਸਿਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਮੂਵਮੈਂਟ ਫਾਰ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਿਆਸੀ ਅੱਗ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ, ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਤੇ ਬੇਕਾਨੇਰ (ਝਾਰਖੰਡ) ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਥਾਂਵਾਂ ਵਾਂਗ ਇਥੇ ਵੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਐਫ ਆਈ ਆਰ ਦਰਜ ਹੋਈ। ਗਵਾਹ ਤੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ 28 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ।

ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਸਤਖ਼ਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਅਜੀਜ਼ ਅਮਾਮ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਤੋਂ ਤੇਲ ਤੇ ਕੈਮੀਕਲ ਭੇਜਿਆ ਜੋ ਜਿਊਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੈਂਡਲ ਮਾਰਚ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 15 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੇਪਲ ਬਟਾਲੀਆ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਤਲ ਹੋਈ ਵੈਨਕੂਵਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਮੇਪਲ ਬਟਾਲੀਆ (19 ਸਾਲ) ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ (21 ਸਾਲ) ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਭਰਦੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਤੇ ਮਾਡਲ (ਬਟਾਲੀਆ) ਨੂੰ 28 ਸਤੰਬਰ, 2011 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਲਾਸ ਮਗਰੋਂ ਸਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸਾਇਮਨ ਫਰੇਜ਼ਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਰੌਇਲ ਮਾਊਂਟਿਡ ਪੁਲਿਸ (ਆਰਸੀਐਮਪੀ) ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮਿੱਤਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਗੈਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ 22 ਸਾਲਾ ਗੁਰਸਿਮਰ ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਪਲ ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟਿੰਗ ਤੇ ਮਾਡਲਿੰਗ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਚਲੀ ਗਈ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਾ ਪਰਵੇਜ਼ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਏ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਲਗਾਈ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਤੋਂ 60 ਡਾਲਰ ਵੱਧ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ

ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਜਨਾਬ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੱਯਦ ਆਸਿਫ਼ ਹਾਸ਼ਮੀ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਰਦਾਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਰਿਸਰਚ ਤੇ ਕਲਚਰਲ ਫੋਰਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਨਾਬ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀ ਮੁਬਾਰਕਵਾਦ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਨੇਤਾ ਤੇ ਨਿੱਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਅੱਡ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਦਾਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੜਾਈ-ਝਗੜੇ ਛੱਡ, ਰਲਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ।

INDO US EXPRESS, INC.

Worldwide Couriers * Freight Forwards
Domestic & Local Delivery

We Thank Our Customers For Their Trust & Loyalty

17 Years of Excellent Customer Service

FOR COMPETITIVE RATES CALL

1-800-870-5845

PICK-UP & DELIVERY ANYWHERE IN USA

43-50, 11th St., Suite No. 109, LIC, New York, N.Y.11101
Tel: 212-447-5720 • Fax: 212-213-3622

www.indousexpress.com
Email: GSingh9070@aol.com • Cell: 1-347-538-7041
7 Days A Week

CALL ABOUT OUR SPECIAL RATES TO

INDIA

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

***ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ**
***ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ**
***ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ**
***2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ**

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-383-2785

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

Punjab Times

Established in 2000
13th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh
Graphics:
Mandeep Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
California
Shiara Dhindsa
661-703-6664
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395
Circulation
Harbhajan Singh
917-856-5229
Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 90 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਭਖਿਆ

(*ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ*)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਚਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣ ਦਾ ਜਰੀਆ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਲਈ ਪੌਲਿਓ ਬਾਹਲਾ ਕੁਝ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਵਗਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਸਾਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਬਜਟ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਧੋਲੀ ਖਰਚਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਬਜਟ 17 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਸਿਰਫ 5 ਕਰੋੜ, 66 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ 2 ਕਰੋੜ, 33 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ 3 ਕਰੋੜ, 32 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨੇ ਖਰਚੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਸਵਾ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਗਏ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਾਸ਼ੀ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨੇ ਖਰਚੀ ਸੀ।

ਉਧਰ, ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੂੰ ਡੋਪਿੰਗ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੂਰ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਡਾ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀ) ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਟੀਮ ਕਿਤੇ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ। ਸੂਤਰਾਂ

ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਨਾਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਧਰ, ਡੋਪ ਦੇ ਡੰਗ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਖਿਡਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਡਾ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਸਾਰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਡਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਡੋਪਿੰਗ ਟੈਸਟ ਨਾਕਆਊਟ ਗੇੜ ਜਾਂ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਤੱਕ ਹੀ ਹੋ ਸਕਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਨਿਕਲਣਗੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਡੋਪਿੰਗ ਦੇ ਟੈਸਟ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸ਼ੁਹਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਨਾਮੀ ਵਧੇਰੇ ਖੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਵਿਚੋਂ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਚੱਲ ਵਸੇ

(*ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ*)

ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। 1989 ਵਿਚ ਉਸ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੰਟ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤੇ ਕੁਵੈਤ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ। ਉਦੋਂ ਇਰਾਕੀ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਐਚ.ਡੀ. ਦੇਵਗੌੜਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਅਤੇ 1997 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰੀ

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ?

(*ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ*)

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਸੰਬਧਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਪੇਪਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਖਾੜਕੂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ 24 ਅਪਰੈਲ, 2006 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ 28 ਅਪਰੈਲ, 2006 ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਾਹੌਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਕਾਰਨ

ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਏ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉਤੇ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲਈ ਖੇਡਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਖੋਖਲੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਗੁਮਰਾਹ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਲੰਪਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਪੋਰਟਸ 28 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਖੇਡ ਦੇ 'ਡਿਸਿਪਲਿਨ' ਤੇ 'ਈਵੈਂਟ' ਵੱਧ-ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਕਬੱਡੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਈਲ, ਦੂਜਾ ਕਬੱਡੀ ਸਰਕਲ ਸਟਾਈਲ ਤੇ ਤੀਜਾ ਬੀਚ ਕਬੱਡੀ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਇਕੋ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਕਬੱਡੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਈਲ ਹੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਵੀ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਦੇਵਗੌੜਾ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਹਾਰ ਗਏ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਉਦੋਂ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ, ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਮਤਭੇਦ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਅਖੀਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਬਣ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਚੱਲ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ 'ਤੇ ਜੈਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਮੁੜ ਅੜ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਡੇਗ ਦਿੱਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦਾ ਜਨਮ 4 ਦਸੰਬਰ, 1919 ਨੂੰ ਜੇਹਲਮ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ) ਵਿਖੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਸੰਘ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ (ਆਈ.ਓ.ਸੀ.) ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਚਾਰਟਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਸੰਘ (ਆਈ.ਓ.ਏ) ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਈ.ਓ.ਸੀ. ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਆਈ.ਓ.ਏ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਭੈ ਚੌਟਾਲਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਈ.ਓ.ਸੀ. ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਲੁਸਾਨੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਆਈ.ਓ.ਏ. ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਆਈ.ਓ.ਸੀ. ਨੇ ਆਈ.ਓ.ਏ. ਦੀ ਚੋਣ ਖੇਡ ਜਾਬਤੇ ਤਹਿਤ ਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜਤਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਆਈ.ਓ.ਏ. ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਈ.ਓ.ਸੀ. ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਤੇ ਉਸ

ਬੱਚੇ ਦੀ ਕੁੱਟਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਕੈਦ

ਓਸਲੋ: ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ

ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਨਾਰਵੇ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ 18 ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਮਾਂ ਨੂੰ 15 ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਵੱਲਭਨੇਨੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਨੁਪਮਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ 18 ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਮਾਂ ਨੂੰ 15 ਮਹੀਨੇ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਰਵੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। 'ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਵੇਲੇ 1942 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ, ਹੇਲੀ ਕਾਲਜ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਐਂਡ ਫੋਰਸੇਨ, ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। 1964 ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। 25 ਜੂਨ 1975 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ। 1964 ਤੋਂ 1976 ਦਰਮਿਆਨ ਉਹ ਦੋ ਵਾਰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ 1989 ਤੋਂ 1991 ਤਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ। 1992 ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। 1998 ਵਿਚ ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ
ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧਾਰਾਏ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਸੰਨੀ ਧੂੜ
ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੱਪੀ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੌਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

Matrimonials

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਬਿੰਦ ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, 23 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-9", ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਰਸ ਸੁਨੱਖੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦੀ ਭੂਆ ਤੇ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ ਹਨ ਤੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜਲਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 530-713-7098, 91-97818-37605 ਜਾਂ ਈਮੇਲ: bains45@gmail.com

ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਐਮ ਬੀ ਏ ਲੜਕੇ, ਉਮਰ 26 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-11", ਚੰਗਾ ਖਾਨਦਾਨ, ਚੰਗੀ ਪੇਡੂ ਤੇ ਸਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਵਾਸਤੇ ਚੰਗੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਉਚੀ ਲੰਮੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉਚ ਅਫਸਰ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: (510) 760-9600

E-Mail Tigerjatt@gmail.com

Sikh Saini parents seek match for US educated son, PhD, BTech Computer Science; 30/5'-9". Employed with a reputed company in Louisville, KY. Caste no bar Email: photo/Bio at harpreetdaurka@gmail.com.

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਨਿਵਾਸੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਨਰਸਿੰਗ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੜਕੀ 29 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-1" ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 650-273-2999 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਿਹਰ 1:00 ਤੋਂ ਰਾਤ 11:30 ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰੋ।

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਸਦੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, ਉਮਰ 33 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-5" ਐਮ ਏ ਪਾਸ ਲੜਕੀ ਲਈ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਯੋਗ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 347-653-5790, e-mail: prince.kular@yahoo.com

Well settled Saini Sikh parents seek stricktly Gursikh match for US Citizen innocently divorced daughter, 28, 5'-6", M Ed., school teacher. Email biodata @ bsinghmdus@yahoo.com

‘ਸਿੱਖ ਔਤਵਾਦ’ ਸ਼ਬਦ ‘ਤੇ ਹਾਰਪਰ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਹਾਰਪਰ ਨੇ ‘ਸਿੱਖ ਅਤਿਵਾਦ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ‘ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਾਰਪਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਣਾ ਅਲੱਗ ਹੈ ਪਰ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫੰਡਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਰੈਵੇਨਿਊਊ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਹੇਵੰਦ ਦੱਸਿਆ।

ਹੈਡਲੀ ਤੇ ਰਾਣਾ ਦੀ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ ਹੋਣੀ ਤੈਅ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਜੰਮੇ ਲੜਕਰ-ਏ-ਤਾਇਬਾ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਡੇਵਿਡ ਕੋਲਮੈਨ ਹੈਡਲੀ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਤਹੱਵਰ ਹੁਸੈਨ ਰਾਣਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਐਲਾਨ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਮਰੀਕੀ ਜੱਜ ਹੈਰੀ ਲੀਨੇਨਵੇਬਰ ਤੈਅ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ 26 ਨਵੰਬਰ, 2008 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਤੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੇ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਮੰਗਿਆ ਲੱਖ ਰੁਪਇਆ

ਬਰਮਿੰਘਮ: ਬੀਤੇ ਮਹੀਨੇ ਇਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਤੋਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਆਏ 23 ਸਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਸਦਮੇ ਹੇਠ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਲੈਣ ਪਹੁੰਚੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਜਦ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੰਗ ਲਏ। ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਲੱਖ ਤਰਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਰਜੂਖਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦੇਹ ਵਾਰਸਾਂ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ।

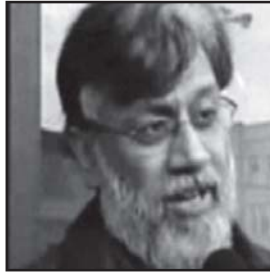
ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸੂਹ ਲੈ ਕੇ ਲੜਕਰ-ਏ-ਤਾਇਬਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜੁਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਹੈਡਲੀ ਨੂੰ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ ਨੇ ਕੋਪਨਹੇਗਨ ਦੇ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਰਵਜਨਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਛੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ ਦੇ ਨਾਲ

ਸਜ਼ਾ 'ਚ ਛੋਟ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ

ਤਹੱਵਰ ਹੁਸੈਨ ਰਾਣਾ

ਡੇਵਿਡ ਕੋਲਮੈਨ ਹੈਡਲੀ

ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਜਿਊਰੀ ਨੇ 10 ਜੂਨ, 2011 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ 4 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਤਰੀਕ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਹੁਣ 15 ਜਨਵਰੀ, 2013 ਤੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਸਟੀਵਨ ਰੌਲਿੰਗਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹਾਦਸਾ ਕਰਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿਵੀਆ ਨੂੰ ਰਾਹਤ

ਲੰਡਨ: ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਔਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦੋਸਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਹੱਥੋਪਾਈ ਵਿਚ ਸਟੀਵਨ ਰੌਲਿੰਗਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਹਾਦਸਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਵੀਆ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਔਕਸਫੋਰਡ ਕੋਰਨਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ

ਪ੍ਰੋ. ਸਟੀਵਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋ. ਸਿਵੀਆ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਲਿੰਡਾ ਨੂੰ ਈਮੇਲ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਰੌਲਿੰਗਸ ਦਿਮਾਗੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਵੀਆ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਰੌਲਿੰਗਸ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਕੈਂਬਰਿਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪ੍ਰੋ. ਸਿਵੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਰੌਲਿੰਗਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮੁੱਕਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਰੌਲਿੰਗਸ ਦਾ ਸਿਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ 'ਚ ਜਕੜ ਲਿਆ ਤੇ ਕੋਈ 15-20 ਮਿੰਟ ਇਸ ਨੂੰ ਜਕੜੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਰੌਲਿੰਗਸ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਵਿਧਵਾ ਲਿੰਡਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋ. ਸਿਵੀਆ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਔਕਸਫੋਰਡ ਸ਼ਾਇਰ ਕੋਰਨਰ ਡੇਰਿਨ ਸਾਲਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਾ. ਸਿਵੀਆ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪ ਵੀ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਰੌਲਿੰਗਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੀ ਦੁੱਖ ਵਾਲਾ ਕੇਸ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਲੀਗਲ ਕੈਂਪ 8 ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਉਘੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ 8 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੈਂਪ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹਿਲਟਨ ਗਾਰਡਨ ਇਨ ਹੋਟਲ (2930 ਸਾਊਥ ਰਿਵਰ ਰੋਡ, ਡੈਸ ਪਲੇਨਜ਼) ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਸਭ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਲੇ-ਡਿਪੈਂਰਟੇਸ਼ਨ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ, ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 718-672-8000 ਜਾਂ 510-796-9000 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਪ੍ਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਾਭਿਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਦਫ਼ਤਰ 'ਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ 'ਵਿਮੇਨ ਹੈਲਪ ਲਾਈਨ' ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਦੂਤਘਰ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਜ਼ਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਜਾਂ ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖੋਲੀ ਗਈ 'ਵਿਮੇਨ ਹੈਲਪ ਲਾਈਨ' ਤਹਿਤ 50 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਾਭਿਆਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਪੀੜਤ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕਾਫੀ ਹੈਰਾਨਗੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

Pizza Business For Lease

in Battle Creek, Michigan

Good opportunity to own a business with a small investment.

ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਬਿਜਨਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ, ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਪੀਜ਼ਾ ਬਿਜਨਸ ਲੀਜ਼ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

Contact: Harpal Singh

Ph:269-420-8135

OKKJI Transfer LLC.

15238 Radiance Dr., Noblesville, IN, 46060

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

*ਲੋਕਲ ਤੇ ਲੌਂਗ ਰੂਟ

*ਡਰਾਈ ਅਤੇ ਰੀਫਰ ਲੋਡ

ਕਾਗਜ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲਓ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

Toll Free: 1-855-966-5554

Manny Sandhu: 317-603-1000, Sam Bhullar: 732-486-9045

Fax: 317-774-9665

ਮਲੇਸ਼ੀਅਨ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਭੇਟ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ (76) ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਸਥਿਤ ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

19 ਇੰਚ ਆਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦਾ ਭਾਰ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਕਿਲੋ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਤ ਸਰੂਪਾਂ ਵਾਂਗ 1430 ਅੰਗ (ਪੰਨੇ) ਹਨ। ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸਰੂਪ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਭਾਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਬੁੱਕ ਆਫ ਰਿਕਾਰਡਸ' ਵਿਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਤ ਸਰੂਪਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਅੰਗ 'ਤੇ 19 ਪੰਗਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਹੇਨੂਰ ਸਿਆਹੀ ਤੇ ਵਧੀਆ ਸਫੇਦ ਪੇਪਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕਰੀਬਨ 300 ਸਾਲ ਹੈ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਨੇ ਬਦਲਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਥੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੇਸ ਲਾਈਬਰੇਰੀ ਵੀ ਦੇਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਮੁੱਚਾ ਅਮੁੱਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਸਨੂੰ ਬਲ ਬਖਸ਼ਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਛਕਿਆ।

ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਾਸੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਪੰਜ ਸਰੂਪ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹਨ ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸ. ਖੋਸਾ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 10 ਤੋਂ 12 ਘੰਟੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੰਜ ਸਰੂਪ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ. ਖੋਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਖੋਸਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਬਣੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਰੂਪ ਭੇਟ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ

ਪੰਜਵਾਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ

ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਸਰੂਪ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਲੰਡਨ ਦੇ ਸਾਊਥ ਹਾਲ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜਾ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਐਡਮਿੰਟਨ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਚੌਥਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾੰਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਸਮੂਹ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣਤ ਸਰੂਪ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਨਗੇ। ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦਾ ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਤਰਾਖੰਡ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦੜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ, ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਮੋਰਚਾ ਵੱਲੋਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦੜੀ ਸਾਹਿਬ ਹਰਿਦੁਆਰਾ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਤੇ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦਾਦੂਵਾਲ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਕੰਵਰ ਜੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਤਕਰੀਬਨ 700 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦੜੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 1984 ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਿੰਸਕ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਪੰਥਕ-ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਤਰਾ

ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਤੇ ਬੱਬਰ ਸਣੇ 700 ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ।

ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਰੁਕੀ ਤੇ ਉਥੋਂ ਅੱਗੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਉਂ ਹੀ ਯਾਤਰਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਕੰਢੇ ਪੁੱਜੀ ਤੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਵੱਡੀ

ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਪੁਲਿਸ ਪੁਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਧਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਕੋਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿਮਾਚਲ-ਉਤਰਾਖੰਡ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਕਸਬਾ ਕੁਲਾਹਨ ਕੋਲ ਐਸ.ਪੀ. ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਜਗਦੀਸ ਚੰਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੈਂਕੜੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮੀਆਂ ਨੇ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਕੰਵਰ ਜੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚਾਂਦਪੁਰਾ, ਬਾਬਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਧਾਂਵਾਲ, ਗਿਆਨੀ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂ ਸਮੇਤ ਕਰੀਬ 700 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਖੇਧੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦੜੀ ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ ਹਰਿਦੁਆਰਾ ਵਿਚ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਵੀ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੋਢੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਢਾਹੇ ਗਏ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮੁੜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸਜਿਆ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਲਾਹੌਰ: ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਖੇ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ ਤਕ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਵੀ ਲਾਏ ਗਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਇਥੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸਾਮਾਜਿਕ ਵਿਚ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਗਰਮ ਤਕਰੀਰਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਜਮਲ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਗਿਆ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਜੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਚਿੱਟ ਕੱਪੜੀਏ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਦੁਬਈ,

ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਤਕਰੀਬਨ 15000 ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਇਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ

ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਰੱਖੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ।

ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਲਾਏ ਗਏ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਅਮਰੀਕਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਡਾ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਮਗਰੋਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ।

ਰਾਜਾ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਦੀ ਅਕਾਲੀਆਂ 'ਚ ਦਾਲ ਨਾ ਗਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਟ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਆਏ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਰਾਜਾ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਕਾਫੀ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਲਾਰੇ ਲਾਏ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ। ਰਾਜਾ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ।

ਉਂਜ ਉਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੱਲਾ ਛੱਡਣ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਮਕੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਤੀਜਾ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਅੱਠ ਫੁੱਟ ਹੀ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਰਾਜਾ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਖੁਦ ਹੀ ਯਤਨ ਜੁਟਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ, ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਸਰਗਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਆਪਣੇ ਘਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੌਂਦਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਕਾਇਦਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਵੀ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੀ ਰਹਿਣ। ਸਿਰਫ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੁੱਦੇ ਸਨ।

ਉਂਜ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਜ਼ਲਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ

ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਪਰਤਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਾ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਦੀ ਟਿਕਟ ਕੱਟ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੇਟੇ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜਾ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਦਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਲਾਹਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਰਤੀ 'ਤੇ ਰੋਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੋਨਸ ਵਜੋਂ ਪੰਜ ਅੰਕ ਵੱਧ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਹੱਕ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਹਿਸ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜਸਟਿਸ ਅਜੇ ਤਿਵਾੜੀ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਰਾਜੀਵ ਨਰਾਇਣ ਰੈਨਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪੂਰਾ ਬੈਂਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅਭਿਯੋਗ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸੁਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਕੀਲ ਡੀ ਐਸ ਪਤਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਸਲੀਲ ਸਬਲੋਕ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਮਦਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ

ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੇਂਡੂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਬਜਟ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੇਂਡੂ ਸਕੂਲਾਂ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਬਜਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਨਸ ਵਜੋਂ ਅੰਕ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਦੇਸ਼ ਰਾਣੀ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਮੁਕੁਲ ਮੁਦਗਲ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭੱਠਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਘਰ 'ਚੋਂ ਜਬਰੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ-ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਗਲੇ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰੰਭਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੀ.ਪੀ. ਐਕਟ (ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਮਿਸਿਜ਼ ਐਕਟ) ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਈਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਪਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ, ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਪੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਮਲ ਜਲਦੀ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚਲੇਗਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਚਲੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਜਾਂ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਜਿਸ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਗਲੇ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ, ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 8 ਲੱਖ 26 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸੈਕਟਰ-ਦੇ ਵਿਚਲੀ ਕੋਠੀ ਨੰਬਰ 43 ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਰਾਇਆ 4 ਲੱਖ 26 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਕੋਲ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 21 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਖਾਲੀ ਕਰਨੀ ਸੀ।

ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 21 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲਈ ਅੱਠ ਲੱਖ 26 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਕਿਰਾਇਆ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਣ ਤੱਕ 66 ਲੱਖ 64 ਹਜ਼ਾਰ 839 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਕਿਰਾਏ ਵਜੋਂ ਵਸੂਲੀਯੋਗ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਪੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਤੋਂ ਕੋਠੀ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਠੀ ਖਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕੋਠੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵਰਾਜ

ਪਾਟਿਲ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਆਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਉੱਪਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਕੋਠੀ ਅਲਾਟ ਹੋਈ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਹ ਮਹਿਲਾ ਆਗੂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਧਾਇਕਾ ਹੀ ਹੈ। ਓਧਰ ਬੀਬੀ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚੱਖਿਆ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੂਚਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਮਰਹੂਮ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਠੀ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਫਿਲਹਾਲ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਦਾ ਇਹ ਤਰਕ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵਰਾਜ

ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ 26 ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦੋਹਰੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 26 ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੇ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ 2007 ਵਿਚ ਥਾਣਾ ਲੋਪੋਕੇ ਹੇਠ ਆਉਂਦੇ ਪਿੰਡ ਧਾਰੀਵਾਲ ਫ਼ੀਨਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਕਾਰਨ ਦੋ ਭਰਾ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 302 ਤੇ 325 ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਪੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 12 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 325 ਹੇਠ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਧਾਰਾ 302 ਹੇਠ ਨਾਮਜ਼ਦ 26 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ 'ਮੇਨ ਸਵਿੱਚ' ਝਾਰਖੰਡ ਕੋਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ 'ਮੇਨ ਸਵਿੱਚ' ਝਾਰਖੰਡ ਕੋਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਜੇਕਰ ਕੋਲੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੋਲੇ 'ਤੇ ਟੋਕ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸੂਬੇ ਕੋਲ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਹਲਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕੋਲਾ ਬਾਹਰੋਂ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਾਧੂ

ਬਿਜਲੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਝਾਰਖੰਡ ਤੋਂ ਕੋਲੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਘਟਣ ਕਰਕੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਲਬ ਝਮੱਕੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਝਾਰਖੰਡ ਤੋਂ ਕੋਲੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੁਕਣ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਬਿਜਲੀ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਜੁਨ ਮੁੰਡਾ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੱਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੋਲੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਫੌਰੀ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ

ਵਿਚ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਸੁਲਝਾਉਣ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੋਲੇ ਦੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸਪਲਾਈ

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਨਿਕਲੀ ਫੂਕ

ਬਣੀ ਰਹੇ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਕੋਲ ਬਲਾਕ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਲਈ ਕੋਲੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਦੇ ਬਰਮਲ

ਪਲਾਂਟ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜ ਤੋਂ ਛੇ ਰੈਂਕ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਚੱਲਣ ਕਾਰਨ ਸਪਲਾਈ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੇਨਮ ਕੋਲ ਮਾਈਨਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ 16 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਮਰਾਡੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਮਰਾਡੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਕੋਲ ਖਾਣ ਬਲਾਕ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਧਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪਾਕੂਰ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੋਲੇ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਘਰਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 20 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਪਾਕੂਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਧਰਨਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੇਲਵੇ ਰਾਹੀਂ ਕੋਲੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵੀ ਰੁਕ ਗਈ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਲੇ ਦੀ ਖਾਣ

ਵਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹ ਰੁਕ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਖਣਨ ਲਈ ਆਵਾਜਾਈ ਵਾਸਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਪੇਨਮ ਕੰਪਨੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਪੈਕੇਜ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਵਾਸੀ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਰਾਡੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਣਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੂਬਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਪੈਕੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੇਨਮ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਮਰਾਡੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਬਾਰੇ ਰੇੜਕਾ ਬਰਕਰਾਰ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਰੇੜਕਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਉਧਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਲਾਈ ਰੋਕ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਨਾਸ਼ੀਰ ਸਈਦ ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਵਾ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਹੁਰਮਤ-ਏ-ਰਸੂਲ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਜ਼ਾਹੀਦ ਬੱਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਰਾਅ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਸਟੇਅ ਲਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਸੀ।

ਉਧਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਤੈਮੂਰ ਰਹਿਮਾਨ ਤੇ ਸਾਇਦਾ ਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ

ਯਾਸਿਰ ਲਾਤੀਫ਼ ਹਮਦਾਨੀ ਰਾਹੀਂ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਹੁਰਮਤ-ਏ-ਰਸੂਲ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਹੁਰਮਤ-ਏ-ਰਸੂਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਦੀ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਗੈਰ-ਫਿਰਕੂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆ ਸੀ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਸਣੇ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਫਿਰਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ

ਜਲੰਧਰ: ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਖਾਤਕੂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਾਰੰਟ 'ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 14 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਲੰਧਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦਾ ਇਹ ਸਾਬਕਾ ਖਾਤਕੂ ਸੁੱਖੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੈਦ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲੰਘੀ 26 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਆਈਸ ਕਿੰਗ ਰਾਜਾ ਕੰਦੇਲਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਜੈਸਲਮੇਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੁੱਖੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਥਾਣਾ ਨੰਬਰ 6 ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ 1986 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕੋਦਰ ਥਾਣੇ ਵਿਚ 8 ਜੂਨ, 1991 ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਕਾਮਰੇਡ ਵਰਿੰਦਰ ਗਗਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੰਨਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਥਾਣਾ ਨੰਬਰ ਚਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਛਾਣ ਛੁਪਾ ਕੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਅਲੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਜੱਜ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਭਗੌੜਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 14 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 1981 ਵਿਚ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਉਥੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਪਿੱਛੋਂ 2000 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਭੇਜੇ ਦੇ ਖਾਤਕੂਆਂ ਨੇ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਵਾਸੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਸੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 8 ਅਪਰੈਲ, 2013 ਤਕ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਗਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿਨੀ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਮਾ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਪਿੱਛੋਂ 2000 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਾਮਲਾ 29 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਸਤੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਜਾ ਰਹੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ ਨੁਕਸਾਨੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: 1984 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਲਬੇ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀਆਂ ਜਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਣ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਦਾ ਕਾਰਜ ਲਗਭਗ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸ਼ਿੰਦਾ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ 13 ਸਤੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ

ਉਪਰੰਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਜਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ

ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਤੇ ਇਸ ਕੌਮੀ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸੇਵਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਪੂਰਨ ਗੁਰਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ

ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪੀਰੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁੱਠ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਾਰੀਬ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਿਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕਾਰੀਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਉਜੈਨ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰੀਗਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੀਨਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੱਕਰਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਤੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਅੰਕਿਤ ਸਨ, ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਹਿਲੇ ਵਰਗਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਲੋਜਰ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਵਿਚ ਅਜੇ ਸੱਤ ਤੋਂ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਦਸ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਤਿਆਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਿਨਰਜੀ ਬ੍ਰਿਸਲਿੰਗਸਟਨ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਉਦਯੋਗਕ ਏਰੀਆ ਫੇਜ਼-1 ਵਿਚ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਕਰੀਬਨ 90 ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ 10 ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀ ਤਕਰੀਬਨ 4.30 ਵਜੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਲਿਮਕਾ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉੱਘੇ ਸਨਅਤਕਾਰ ਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਨਰਜੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਮਕਾ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਿਮਕਾ ਬੁੱਕ ਆਫ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਐਡੀਟਰ ਵਿਜਯ ਘੋਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਇੰਜ: ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ 30 ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ, 40 ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਰੀਬ 220 ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਲਿਮਕਾ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਜ

ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਸੀ। 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4.30 ਵਜੇ ਉਦਘਾਟਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਗਰਾਊਂਡ ਫਲੋਰ ਪਹਿਲੇ 52 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਢੇ 7 ਵਜੇ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਸੋਲਰ ਪਰਦੇ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸੂਰਜ ਛੁਪੇਗਾ ਤਾਂ ਪਰਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗਿਰ ਜਾਣਗੇ। ਆਮ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖਪਤ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਦੋਸ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਟਾਵਰ, ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਹੋਟਲ, ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਹਸਪਤਾਲ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ

ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਅਵਿਨਾਸ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੇਸਮੈਂਟ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਉਪਰ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣ ਜਾਣ ਲਈ ਪੌੜੀਆਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਲਿਫਟ ਦੀ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੀਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੜੇ ਸੌਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਜਾਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਯਸਜੀਤ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਰਿਸਰਚ (ਸੀ.ਐਸ. ਆਈ. ਆਰ.) ਤੋਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਸਟੀਲ ਸਟਰਕਚਰ ਅਪਰੂਵ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਬੰਗਲੌਰ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਇੰਟਿਸਟ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੇ ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਸਕੀਰੀ ਬਾਰੇ ਖਬਰਦਾਰ !

ਸਵਾਲ ਕਿਸੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸਮਝ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਲੋਕ-ਤੰਤਰ ਦੀ ਦੇਵੀ ਵੱਲ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਵੱਧ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਸ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਲਾ ਪੈਸਾ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤੌਹਮਤ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਚਿੱਟੇ ਝੂਠ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਖੰਡਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਏ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ? ਕੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰ ਹਕੂਮਤੀ ਬੈਚਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬੈਚਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ? ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੁੱਪ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਕੀ ਹੈ? ਬਿਰਲੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਆਦਿਤਿਆ ਬਿਰਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜੈਂਟ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਵੀ ਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਵਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਈ-ਬਾਪ ਦਾ ਵੀ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਰੌਲਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕਿਰਤ ਕਰ ਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਬਿਸਮਿਲ ਫਰੀਦਕੋਟੀ। ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਰੁਬਾਈ ਲਿਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕੁਝ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ:

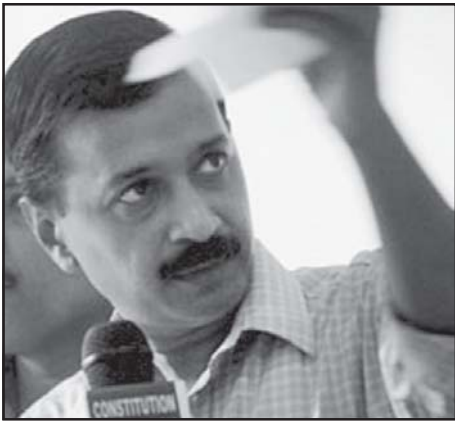
ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਸਕੀਰੀ ਅਤੇ ਡਾਕੂ ਦੀ ਨਸਲ।
ਹਿਟਲਰ ਜਿਹੇ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਲੜਾਕੂ ਦੀ ਨਸਲ।
ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਐ ਬਿਸਮਿਲ, ਬਾਕੀ ਹੈ ਹਾਲੇ,
ਚੰਗੇਜ਼ ਦੀ ਔਲਾਦ, ਹਲਾਕੂ ਦੀ ਨਸਲ।
ਇਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਸਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਕੂਮਰਾਨ ਦੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀਆਂ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਦਿੱਲੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਮਾਂਡ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਸਿਰ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਜਾਣ ਤੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਮੂਹਰੇ ਮੁਕਟ ਸਜਾ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋਣ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰ ਦਾ ਅਸਲ ਸਾਈਂ ਸਰੀਰ ਨਿਕੰਮਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਉੱਗੇ ਹੋਏ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੂਆਂ ਫਿਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕ ਆਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਰ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਇਸ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜੂਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਚੰਮ-ਜੂਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਫੋਲਣਾ ਫੋਲਣ ਬੈਠ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਵੀ। ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿਰਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਸਿਰ ਵਾਰਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਪੈਸਾ, ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਪਦਵੀ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬੰਦਾ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਪੂੰਜੀ ਲੁਟਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ 'ਯੇ ਮੇਰਾ ਇੰਡੀਆ, ਆਈ ਲਵ ਮਾਈ ਇੰਡੀਆ' ਗਾਈ ਜਾਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ 'ਭੱਠ ਪਵੇ ਸੋਨਾ, ਜਿਹੜਾ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਵੇ'; ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਹਾਲੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਾਲਕ ਮੰਨੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਮੌਕੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਏ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਸ ਲਈ ਛੋਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਜਾਮ ਰਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹੁਣ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਚੱਲਣਾ ਜੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਲਾ ਭਾਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਬੁਰਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਤੀਸਰੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਨਾਟਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਨੂੰਹ ਅੱਜ ਸੱਸ ਬਣ ਕੇ ਉਹੋ ਕੁਝ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੱਸ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ; ਉਹੋ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੰਡ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪੈਰ ਜਦੋਂ ਸੁਹਾਗੇ ਉੱਤੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਉਹੋ ਛਾਂਟਾ ਫੜ ਕੇ ਬਲਦਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਸੁਹਾਗੇ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਲੀ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇਈ ਬੈਠੀ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵਾਹਣੀਂ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਛਾਂਟੇ ਵਾਲਾ ਮਾਲਕ ਬਦਲ ਗਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸ ਵਕਤ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੀ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਵੱਲੋਂ ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਰਾਜ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਾਜ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਪੁਤਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨੱਚਦੇ ਸਨ, ਨਾਚ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਹੋ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਉਗਲਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਧਾਗਿਆਂ ਨੂੰ

ਹਿਲਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨਚਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਉਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਪੁਤਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਉਦੋਂ ਉਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਪੁਤਲੇ ਹਨ, ਨਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਹੋ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਰਹਿਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਜਾਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਜਾਮ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਵੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ?

ਤਿੰਨ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੱਤ ਮੁੰਨਦਾ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਤਿੰਨ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਦੋਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਉੱਤੇ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਉੱਤੇ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪੁਤਲਿਆਂ ਨੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਲਚਸਪ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ।

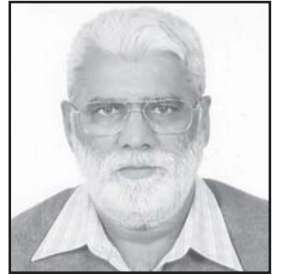
ਉਦੋਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਲਾ ਧਨ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਰੱਖਿਆ ਕਿਸ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣੀ ਸੀ, ਬਣਾ ਲਈ; ਉਸ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਝਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਸੋਚਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਖੁਲਾਸੇ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਆਖਣਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ। ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਦਿਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਜਾਮ ਰਹਿ ਗਈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਬਹਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੋਟਾਂ ਵੀ ਪਾਉਣੀਆਂ ਹਨ,

ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਖੁਲਾਸੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੋਹਿਆ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲਈ, ਇਹ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣਾ ਸੀ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਵੀ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੱਟਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਬਹਿਸ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੀ ਕਰ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਯੁੱਗ ਪੁਰਾਣਾ ਪੈਂਤੜਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਮਾਲ ਲੈ ਕੇ ਲੰਘਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਪਾਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਚੋਰ-ਚੋਰ' ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਧਰ ਲਾ ਦਿਓ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਹੋ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਜਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਵਕਤ ਆਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਸਮਝੋਤੇ ਅਧੀਨ ਅਤਿੱਕਾ ਤੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਕਿਸੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸਮਝ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਲੋਕ-ਤੰਤਰ ਦੀ ਦੇਵੀ ਵੱਲ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਵੱਧ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਸ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਲਾ ਪੈਸਾ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤੌਹਮਤ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਚਿੱਟੇ ਝੂਠ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਖੰਡਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਏ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ? ਕੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰ ਹਕੂਮਤੀ ਬੈਚਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬੈਚਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ? ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੁੱਪ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਕੀ ਹੈ? ਬਿਰਲੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਆਦਿਤਿਆ ਬਿਰਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜੈਂਟ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਵੀ ਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਵਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਈ-ਬਾਪ ਦਾ ਵੀ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਰੌਲਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਤੇਤੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਜ ਚਲਾ ਰਹੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਮੋਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਤੇ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੇਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਨੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੋਰੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਰਾਜਾ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਦਰਮਿਆਨ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

■ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਪੰਝੀ ਲੱਖ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਲਈ 'ਹਾਰਸ ਟਰੇਡਿੰਗ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਉਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੱਧਰ ਇੰਨਾ ਨੀਵਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕੱਟਿਆ ਤੇ ਵੱਛਿਆ ਵਾਂਗ ਵਿਕਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਏ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਗੰਗਾ-ਨਹਾਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਦੋਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ 'ਮੁਨਾਸਬ ਮੁੱਲ' ਉੱਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਵੇਚਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ 'ਮੁਨਾਸਬ ਮੁੱਲ' ਹੁਣ ਇੱਕ-ਦੋ ਕਰੋੜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ੀਰੋ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ ਟੁੱਟ ਜਾਣ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਲੱਗੀ ਯਾਰੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ

ਟੁੱਟਦੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਯਾਰੀ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸੌ ਵਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਂਦਾ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੀ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਿਲ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਦੰਭ ਪਾਲ ਰਹੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੱਕ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਉਹੋ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਸਮਿਲ ਨੇ 'ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਸਕੀਰੀ ਤੇ ਡਾਕੂ ਦੀ ਨਸਲ' ਕਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਡਾਕੂਆਂ ਦੀ ਨਸਲ ਹਰ ਪਾਸੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਰੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ 'ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਸਕੀਰੀ' ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੱਕ ਸਰਗਰਮ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਦਾ 'ਹੋ ਪਿਆਰੀ ਭਾਰਤ ਮਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਦੇ ਹਾਂ' ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਐ ਬਿਸਮਿਲ' ਵਾਲਾ ਹੋਕਾ ਵੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਹੋਕਾ ਕਿਸੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਗਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ।

RADIO CHARDI KALA

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ
ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਡਾਇਲ ਕਰੋ ਤੇ ਸੁਣੋ

832-551-5038 ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 24/7

www.radiock.com

702-489-0222 ਖਾਲਸਾ ਰੇਡੀਓ 24/7

(ਗੁਰਬਾਣੀ)

www.khalsaradio.org

702-489-0228 ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ 24/7

(ਭੰਗੜਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)

www.apnapunjabradio.com

702-489-0229 ਦੇਸੀ ਬਾਈਟ ਰੇਡੀਓ 24/7

(ਬਾਲੀਵੁਡ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)

www.desibiteradio.com

ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ,
ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ

Wifi Radio ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਫੋਨ: 510-900-3600

Radio CK, PO Box 296, Fremont, CA 94537

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 8 ਦਸੰਬਰ 2012

ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਬਨਾਮ ਸਿਆਸਤ

ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਚੇ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਕਬੱਡੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਲਵਾ ਲਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਦੋ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪਾਂ ਦਾ ਇਹੀ ਸੁਨੇਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੀਜਾ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵੀ ਇਹੀ ਸੂਹ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕੱਪ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਬੱਡੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੇ ਇਸ ਹੰਡਲੇ ਦਾ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਗਈ ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੀ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਮਾਂ-ਖੇਡ ਦੇ ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਕਨਸੇਆਂ ਇਹੀ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਕੱਪ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ-ਸੁੱਬ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ ਗਰਜ਼ਾਂ ਪੂਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਦੇ ਜੁੱਗ ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਈ ਅਲੋਕਾਰੀ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਜੇ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦਿਖਾਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਗਰਜ਼ ਦੂਜੇਲੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ; ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਹੀ ਡੰਡੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਕਬੱਡੀ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕੱਪਾਂ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ?

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ‘ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ’ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲੈਣਗੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਓਲੰਪਿਕ ਜਾਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੰਨਾ ਜਫਰ ਜਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ! ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ, ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਡ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਅਮਲ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਹੈ; ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਸਬੰਧਤ ਓਲੰਪਿਕ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, 2016 ਵਾਲੀ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ 2009 ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। 2020 ਵਾਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਚੋਣ 7 ਸਤੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬਿਊਨਿਸ ਏਅਰਜ਼ (ਅਰਜਨਟੀਨਾ) ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ 2020 ਵਾਲੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਓਲੰਪਿਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਪਹੁੰਚੀ! ਇੰਨੀ ਸਸਤੀ ਸ਼ੁਹਰਤ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ!!

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਉਤੇ ਖਰਚ ਕੇ ‘ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਹਾਂ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਂਹ’ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕਿਸ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ? ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਦਾ ਬਜਟ ਅਰਬਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਹੈ। ‘ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਂਹ’ ਕਹਿਣ ਲਈ ਫਿਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ-ਪੁੱਛਣਾ ਹੈ? ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸਿਓਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸੂਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੋਹੜ ਦਾ ਫਸਤਾ ਵੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਧੜਾ-ਧੜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬਾਈਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਹੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਇਹ ਲੀਡਰ, ਕਿਸੇ ਡੀਲਰ ਵਾਂਗ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੀਡਰ ਬਹੁਤ ਬੇਕਿਰਕ ਹੋ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਤੜਫ ਰਹੇ ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਸੌਦੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਬਹੁਤ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਿੱਤ ਖਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਇਸ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਝੱਖੜ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੌਣ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ? ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ‘ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਹਾਂ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਂਹ’ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਧੂਮ-ਧੜਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੰਨੇ ਹੀ ਧੂਮ-ਧੜਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਖਤਮ ਵੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫਿਰ ਸਿਆਸੀ ਫਾਇਦਿਆਂ ਲਈ ਸਾਲ ਭਰ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਬਚਾਇਆ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਮਾਰ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਤੋੜ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਹੜ੍ਹਾ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ‘ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਹਾਂ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਂਹ’ ਕਹਿਣ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤਾਂ ਫਿਲਹਾਲ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੋ, ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਸਾਂਝੂ?

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਰਨ ਰੀਸਾਂ, ਗੱਲਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਸਿੱਖਣੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ ਨੇ। ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਲਾਇਆ ਏ ਰੋਗ ਭੈੜਾ, ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖ ਦੇ ਨੱਢੀਆਂ ਨੇ। ਡੱਕਾ ਭੰਨ ਕੇ ਦੋਹਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਜੋਗੇ, ਜੀਭਾਂ ‘ਬਾਹਰ’ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਕੱਢੀਆਂ ਨੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੇ ਬਣੇ ‘ਢਾਂਚੇ’, ਬਿਨਾ ‘ਐਕਸ-ਰੇ’ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨੇ। ਕੰਨੀਂ ਮੂੰਦਰਾਂ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਬਣੇ ਸਾਂਝੂ, ਦੇਖ ਮਾਪਿਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਟੱਡੀਆਂ ਨੇ। ‘ਫੇਸ ਬੁਕ’ ਦੇ ਮੈਸਿਜਾਂ ਮੱਤ ਮਾਰੀ, ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਬਾਈਲਾਂ ਦੇ ਗੱਡੀਆਂ ਨੇ!

ਕਿੱਦਾਂ ਮੁੱਕਣ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ?

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਮੁੱਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨਿਚੋੜ ਅਕਸਰ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਮੁੱਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੜਾਈਆਂ ਸਿਰਫ ਚੌਧਰ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਲਈ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਹਿ-ਗੱਡਵੀਂ ਬਹਿਸ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਗਤ ਇਸ ਮਰਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਦਰਦ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਨਾਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਨੇ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਾਈਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਬਾਰੇ ਇਕ ਨੁਸਖਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਬਾਰੇ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਥਾਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਣ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੋਣ, ਸਭ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਨੰਗੇ-ਚਿੱਟੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਇਸ ਘਟੀਆ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋਵੇ। ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ ਖਾਣ ਦਾ ਸਵਾਦ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਉਪਰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੀ ਸਿਆਸਤ ਗੋਲਕ ਦੀ ਹੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ, ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਗਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ‘ਤੇ ਆਮ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਅੰਦਰੀ ਵੜ ਵੜ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਗੋਲਕ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸਿਆਸਤ ਹੈ; ਤੇ ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਸਿਆਸਤ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸਰਕਾਰ ਹੈ; ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਦਾਬਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਦੀ; ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪੈਸਾ...ਤੇ ਪੈਸਾ ਸੰਗਤ ਕੋਲ ਬਥੇਰਾ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੀ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਜਦ ਤੱਕ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਲੜਨੋਂ ਮੁੜਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਸਿਰ ਪਾਤਨ ਤੇ ਪੜਵਾਉਣ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਖਤਮ ਹੋਣੇ ਹਨ; ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਕੋਝੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਮੁਕਤ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਉੱਕੀ-ਪੁੱਕੀ ਇੰਨੀ ਭੋਟਾ; ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਇੰਨੀ ਭੋਟਾ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ। ਇਹ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਬਿਜਨਸ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਬਿਜਨਸ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਜਦ ਤੋਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ?...ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਖੇਡ, ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ! ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਮਰਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਾਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਹੀ ਜਾਗਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀ ਭਾਵੇਂ ਬੜੀ ਭਿਆਨਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਉਨਾ ਹੀ ਸਸਤਾ, ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਨਾ ਹੀ

ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰਨੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਲੜਨਾ ਪਵੇਗਾ; ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ! ਬੱਸ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਭ ਸੰਗਤ

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ

ਫੋਨ: 916-687-3536

ਆਪਣੇ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ; ਨਵੇਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਫਿਲਹਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੇਅੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਹਰ ਮੁਲਕ, ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨੋਂ ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਬਥੇਰੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਾਰੇ ਜਾਂ ਜਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਹੀ ਦੁੱਖ ਸਤਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੋਲਕ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ ਰਹੇ? ਪੰਜਾਬ

ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਦੀ ਝਲਕ।

ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੱਕ; ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਤੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਪਰ ਗੋਲਕਾਂ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਰ ਪਾਤਨ-ਪੜਵਾਉਣ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਆਪੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਸਾਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਅ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਤਾਂ ਸੁੱਖ-ਚੈਨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਉਡਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਹੋਵੇ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਜਾਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਹਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ‘ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਉ! ਜਾਗੋ, ਉੱਠੋ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਮਾਇਆ ਨਾ ਗੋਲਕ ਵਿਚ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਰਚੀ ਕਟਵਾਉਣੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਉ, ਮੱਥਾ ਟੇਕੋ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣੋ, ਲੰਗਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਛਕੋ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ

ਕਰੋ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਕਰਵਾਉਣੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਪ ਕਰਨ; ਪਾਠੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰੋ; ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਣ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹੀ ਵਿਧੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਨਹੀਂ, ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਇਲਾਜ ਸਭ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ; ਗੋਲਕਾਂ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਾਹਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ।

ਸੰਗਤਾਂ ਅੱਗੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਨਿੰਦਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ; ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਲਕਾਂ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੇਣ ਜਾਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਿਤ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਕਰਦੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਡਾਗਾਂ, ਸੋਟੇ, ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਝਾਤੂ-ਖੁਰਪੇ ਚਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ; ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਗੁੰਡਾ ਅਨਸਰ ਸਰਗਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਕਈ ਕਈ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸਾਂ ਉਤੇ ਹੜ੍ਹਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਹੁਣ ਸੰਗਤ ਕੋਲ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੇ ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਮਾਈ ਭਾਈ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਸਫ਼ਲਤਾ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਆਉ, ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਧੋ ਸੁੱਟੀਏ। ਇਹ ਕੋਈ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਮੁੱਚੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਗਿਓਂ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁਣ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ‘ਤੇ ਚੁੱਕਣ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਗੋਲਕਾਂ ਖਾਲੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਪਰਚੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੱਟੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਚੌਧਰਾਂ ਦੇ ਖੁਮਾਰ ਵੀ ਫਟਾ ਫਟ ਉੱਤਰ ਜਾਣਗੇ। ਸੰਗਤ ਇਹ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਉਹ ਬਣਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਤਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ। ਭੁੱਲਾਂ ਚੁੱਕਾਂ ਦੀ ਖਿਮ।

ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲਣ ਤੁਰੇ ਖੁਦ ਹੀ ਬਦਲ ਗਏ: ਅਰੁਧਤੀ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਇਕ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਅੰਨਾ ਨੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਰਾਹ ਵੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਕੀਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਾਕਤਵਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਬਾ ਨਕਵੀ ਨੇ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਅਰੁਧਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਵਾਲ ਭੇਜੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸਤ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਲਈ ਡੂੰਘੀਆਂ ਅਰਥ-ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਪੇਸ਼ ਹਨ ਅਰੁਧਤੀ ਦੇ ਜਵਾਬ:

ਤੁਸੀਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋ? ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀ ਇਹ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਿਕਾਸ ਹੈ?

—ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਘਟਨਾ-ਵਿਕਾਸ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦਾ ਤਾਣਾਬਾਣਾ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਪੋ 'ਚ ਗੁੰਦਿਆ ਹੋਇਆ। ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਇਹ

**ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-94634-74342**

ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਘੁਟਾਲਾ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਧੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਫਿਰ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਸ ਖਾਸ ਤਿੱਖੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਹੀ ਸਮਝਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ 'ਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੀ ਵਧੇਗੀ। ਹਾਕਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਤਾਂ ਸਹਿ ਹੀ ਲਵਾਂਗੇ, ਜਾਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਸਹਿਣ ਲਈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵਰਗਲਾਇਆ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੱਖ ਕਰੋੜਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਘੁਟਾਲੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਦੇ। ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਉੱਪਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਨੀਚ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਾ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ—ਜ਼ਰਾ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੀ ਐਨਰੋਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਚੇਤੇ ਕਰੋ। ਅਫ਼ਵਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਮਾਂਜਾ ਲਾਉਣਾ' ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਇਹ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਲਈ, ਐਨਰੋਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਦਰਮਿਆਨ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈਤੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ!

ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ 'ਪਰਦਾਫਾਸ਼' ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਖੁਲਾਸੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਰਕੀਬਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੋਤਤੇ ਫਰੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਲੀਗਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਇਕ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ। ਇਉਂ ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦੇ ਡੇਰੇ ਵੀ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਸਲ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਅਮਲ 'ਚ ਕੋਈ ਕਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣ ਕੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ'—ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਰੋਬਰਟ ਵਾਡਰਾ, ਗਡਕਰੀ ਵਗੈਰਾ—ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਘੁੱਟ ਕੇ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਜਾਣ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਨਹੀਂ ਘਟਦੀ। ਮਾਇਆਵਤੀ, ਜੈਲਲਿਤਾ, ਜਗਨਮੋਹਣ ਰੈਡੀ—ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੜੇ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਆਗੂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਮ ਲੋਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਸਤ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ—ਮਿਣਤੀਆਂ ਸਗੋਂ ਵੱਧ ਚਤੁਰ, ਵੱਧ

ਪੇਚੀਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਨੇਕ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ।

ਤੁਹਾਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਆ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਛਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਲਈ ਪੈਸਾ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਹੁਣ ਧੜਾਧੜ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਮਲ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ ਵੇਰਵੇ ਉੱਘੜ ਰਹੇ ਹਨ?

—ਮਹਿਜ਼ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਘਰਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਮੂਹਾਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ, 2ਜੀ ਅਤੇ ਕੋਲ-ਗੇਟ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਘੁਟਾਲੇ ਨੰਗੇ ਕਰਨ 'ਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ, ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਲਹਿਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਕੱਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਲਿਆ ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ, ਐਸੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੂਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹੁਣ

ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹ 'ਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਆਹਰ 'ਚ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖੇ-ਜੋਖੇ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਖੂਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਲੱਦ ਗਿਆ। ਕਿੰਨਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ 2002 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਨਜ਼ਰ ਦੁੜਾਉਣ ਦਾ ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ '84 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਵੀ ਤਾਂ ਵਿਸਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਤਲ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਤੀ ਰੂਪ 'ਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਭ ਠੀਕ ਮੰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਭੂਸ਼ਣ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਜ਼ਾ ਲਹਿਰ ਜੋ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੇ ਕਮਰ ਕੱਸੇ ਕਰ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਸਹੀ ਸਾਧਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ

ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਤੈਲਗੂ ਕਵੀ ਵਰ ਵਰਾ ਰਾਓ ਨਾਲ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ—ਕੁਝ ਇਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੁੜ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਐਨਾ ਸ਼ਰੇਆਮ, ਐਨਾ ਦੁਖਦਾਈ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਤਰੱਦਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਟਾਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਘੁਟਾਲੇ ਨੰਗੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਧੜਵੇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਮੀਡੀਆ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਗੱਠਜੋੜਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਟਕਲਪੱਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਮ ਹੈ ਕਿ ਗਡਕਰੀ ਦੇ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਦਾ ਸਬੰਧ—ਵੱਡੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਥਾਪਤੋਂ ਤਹਿਤ—ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਕ

ਦੇਖਦਿਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਖਾੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਹੈ, ਉਹ ਨਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਸ ਦੇ ਜੋਕਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਲਾਲਚੀ ਮੀਡੀਆ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਬੋਣੇ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਥੇਰੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਰਾਹੇ ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਦੀ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?...ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਪੱਖੀ ਹਨ? ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੱਡੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ 'ਚ ਜੋ ਬੇਪਰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਮੀਡੀਆ 'ਚੋਬੇ ਥੰਮ੍ਹ' ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ

ਜ਼ੋਰ ਅਜ਼ਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ, ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੀ ਚੰਗੀ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਬੋਝੇ ਕੀਤਿਆਂ ਹੱਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਜੂਝ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਮੂਹ ਦੇ ਵਿਨੀਤ ਜੈਨ ਨੇ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਮੂਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਥੇ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਸਨਅਤਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਮਲ ਜਿਸ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਿਟਡ (ਆਰ.ਆਈ.ਐਲ.) ਨੇ ਇਨਫੋਟੈਲ ਟੀ.ਵੀ. ਸਮੂਹ 95 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਖ਼ਰੀਦ ਲਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ 27 ਟੀ.ਵੀ. ਨਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਚੈਨਲ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਮੀਡੀਆ ਸਮੂਹ ਖਾਣਾਂ ਖੋਦਣ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਇਕ ਕਰੋੜ 70 ਲੱਖ ਪਾਠਕਾਂ ਵਾਲਾ 'ਦੈਨਿਕ ਭਾਸਕਰ' ਅਜਿਹੀਆਂ 69 ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਖਾਣਾਂ ਖੋਦਣ, ਉਰਜਾ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਰੀਅਲ ਇਸਟੇਟ ਅਤੇ ਕੰਪੋਜ਼ਾ ਸਨਅਤ 'ਚ ਹਿੱਤ ਹਨ। ਤੇ ਐਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ, ਜੈਲਲਿਤਾ, ਜਗਨਮੋਹਨ ਰੈਡੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹਨ।

ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ, ਵੱਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚਲਾ ਨਿਖੇੜਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕਾਂ ਲਈ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ—ਦੁਖੀ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਅਰਾਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣਾ। ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਲੱਗਭਗ ਉਲਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਪੈਂਤੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

—ਮੈਂ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸਗੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਦੀ ਪਾਰਟੀ

ਕਿੰਨਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ 2002 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਨਜ਼ਰ ਦੁੜਾਉਣ ਦਾ ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ '84 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਵੀ ਤਾਂ ਵਿਸਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਤਲ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਤੀ ਰੂਪ 'ਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਭ ਠੀਕ ਮੰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਪੋਤਤੇ 'ਚ ਨਿਰੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗੀ।

ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ—ਬੜੇਰੇ ਲੇਖੇ-ਜੋਖੇ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦੇ—ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਤਾਕਤਗਿਣ ਦਰਮਿਆਨ ਵਧ ਰਹੇ ਪਾੜੇ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਭੇੜਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ, ਜਾਂ ਅਸਲ ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਅਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਅਤੇ ਵੱਧ ਫ਼ੁਰਤੀਲਾ ਬਣਾਉਣਾ? ਦਹਿ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਮਨਾਂਤਰ ਹਕੂਮਤ ਬਣਾਉਣਾ, ਜਨ ਲੋਕਪਾਲ ਬਿੱਲ ਦਾ ਤਸੰਵਰ ਇਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੀ ਸਾਡੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ

ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ

ਹੈ? ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਵੀਆਂ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਰੂਹਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭਣਗੀਆਂ? ਜਿਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਆਬਾਦੀ ਆਪਣੇ ਜਿਉਣ ਢੰਗ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੱਖੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਜਨ ਲੋਕਪਾਲ ਬਿੱਲ ਮੱਧ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ—“ਇਹ ਗੰਦੀਆਂ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਬਸਤੀਆਂ ਹਟਾ ਦਿਓ, ਸੜਕਾਂ ਕੰਢੇ ਭੀਤ-ਭੜੱਕੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਰੇੜ੍ਹੀ-ਫੜ੍ਹੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁੰਝ ਦਿਓ”—ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ। ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਾ ਕੋਲੇ ਦੀ ਖਾਣ ਦਾ ਠੇਕਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵੋਟਰ ਖਾਸ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਮੇਂ-ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਫੁੱਟਪਾਥ ਉੱਪਰ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੈ; ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਇਕੋ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਹੈ? ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਬੇਸ਼ੱਕ, ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਆਂ, ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਜਾਤਪਾਤ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ, ਨਸਲੀ-ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਲਿੰਗ, ਧਾਰਮਿਕ ਹੰਕਾਰਵਾਦ, ਆਪਣੇ ਕੁਲ ਸਿਆਸੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਪੌਣਪਾਣੀ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਅਮਲ-ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਲਣ ਦਿੰਦੀਆਂ—ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਸੋਝੀ, ਗੰਧਲੀ ਐਨਕ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਹੀ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ, ਮੈਂਚਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਲੋਕ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਨ।

ਤਬਦੀਲੀ ਆਵੇਗੀ, ਇਸ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੈ ਪਰ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਲੈ ਆਵੇਗੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਪਾਲਦੀ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਇਉਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ—ਦੇਖ ਲਵੋ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਸਰ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਇਕ ਝੰਡੇ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰੂ ਜਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਢੰਗ ਨਾਲ। ਇਹ ਸੁਹਾਵਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਅਟੱਲ ਹੈ।

ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਨੂੰ 'ਆਪਾਧਾਪੀ' ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇ.ਜੀ. ਬੇਸਨ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ, ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ “ਉਸ ਦੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀ” ਮਿੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ?

—ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ 'ਆਪਾਧਾਪੀ' ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਤੋਂ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਾਧਾਪੀ ਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਜੋ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਵੀ ਆਪਾਧਾਪੀ ਹੈ। (ਖੈਰ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ 'ਖੱਬੇਪੱਖੀ' ਹੈ।) ਜਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਸੋਚਦੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 14 ਉੱਤੇ)

ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲਣ ਤੁਰੇ ਖੁਦ ਹੀ ਬਦਲ ਗਏ: ਅਰੁੰਧਤੀ

(ਸਫਾ 13 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹਾਂ ਕਿ 'ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ', 'ਆਪਾਧਾਪੀ' ਅਤੇ 'ਖੱਬੀ ਧਿਰ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕੋ ਅਰਥ 'ਚ ਲਿਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ।

ਮੈਂ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਹ ਰੈਡੀਕਲ ਸੁਝਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹਟਵਾਂ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਘੱਟੋਘੱਟ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਰਿਲਾਇੰਸ ਅਤੇ ਟਾਟਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਓ ਜੋ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਆਰ.ਆਈ.ਐੱਲ. (ਰਿਲਾਇੰਸ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਿਟਡ) ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੱਸੇ ਹਨ, ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 20 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਆਰ.ਆਈ.ਐੱਲ. ਦੀ ਸਰਮਾਇਆਕਾਰੀ 47 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਪੈਟਰੋ-ਕੈਮੀਕਲ, ਤੇਲ, ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ, ਪੋਲਿਸਟਰ ਫਾਈਬਰ, ਸੋਜ਼ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਕ ਖੇਤਰ), ਤਾਜ਼ਾ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚੂਨ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜੀਵਨ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਟੈਮ ਸੈੱਲ ਭੰਡਾਰਨ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ 27 ਟੀ.ਵੀ. ਨਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਚੋਅਰਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿ-ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਮਣਸੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਟਾਟੇ 80 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਪਨੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਉਰਜਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਇਹ ਖਾਣਾਂ, ਗੈਸ ਖੇਤਰਾਂ,

ਸਟੀਲ ਪਲਾਂਟਾਂ, ਫੋਨ ਸਨਅਤ, ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਬਰਾਂਡ ਬੈਂਡ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਲਮ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਜ਼ਾ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ, ਜੈਗੂਅਰ, ਲੈਂਡ ਰੋਵਰ, ਦਾਇਵੂ, ਟੈਟਲੇ ਟੀ, ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਅਤੇ ਆਇਓਡੀਨ ਵਾਲੇ ਲੂਣ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਰੈਂਡ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਟਾਟਿਆਂ ਨੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਚੋਖਾ ਪੂੰਜੀ-ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਇਹੋ ਜਹੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ-ਐਨੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ, ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਐਨਾ ਸੁਖਮ ਰੂਪ 'ਚ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਐਨੀਆਂ ਡਾਹਵੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਸੋਦਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਯਰਗਮਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸਮਤਲ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਕਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਐਸੀ ਮਸ਼ੀਨ ਹੈ ਜੋ ਗ਼ਰੀਬ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵਾਂਗ ਬਾਹਰ ਵਗ੍ਹਾ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਬੋਝੇ ਤੋਂ ਬੋਝੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ 100 ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. (ਕੁਲ ਘਰੇਲੂ ਉਪਜ) ਦੇ ਚੌਥੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੌਲਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਦਹਿ-ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ 20 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ 'ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ, ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ, ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ, ਇਸਲਾਮਵਾਦੀ,

ਨਾਰੀਵਾਦੀ, ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ ਹੋ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣਵਾਦੀ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਫਾਰਮਰ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਲੇਖਕ, ਕਵੀ, ਜਾਂ ਮੂਰਖ ਹੋ, ਚਾਹੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹੋ-ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ-ਪਿਆਰ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਛੱਡੋ, ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਭੋਰਾ ਵੀ ਸਰੋਕਾਰ ਜਾਂ ਸਨੇਹ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਇਹ ਅੱਜ ਪ੍ਰਤੱਖ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ? ਜੇ ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਸੂਲ ਦੇ ਪੱਕੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਕ ਮੁਲਕ ਲਈ ਇਹ ਅਜੀਬੋ-ਗ਼ਰੀਬ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਗਾ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਲਗਾਮ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਤਾਕਤ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਨੀਤੀ ਘਾਤਿਆਂ, ਨਿਆਂ, ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦ ਲੈਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ) ਦੀਆਂ ਤੁਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੀ ਆਰ-ਪਾਰ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਹੀ ਧੱਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਪੈਂਦਾ ਰਹੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਇਸ ਨੂੰ ਠੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ 'ਚ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਚੋਲੇ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ?

—ਘਚੋਲੇ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਕੁੱਝਰ ਲਫਜ਼ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਹੁਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਸ ਬੇਚੈਨੀ, ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਮਾਯੂਸੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝਦੀ

ਮਨੀਸ਼ਾ ਕੋਇਰਾਲਾ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ

ਮੁੰਬਈ: ਉੱਘੀ ਭਿਨੇਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ਾ ਕੋਇਰਾਲਾ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਨੀਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਨੀਸ਼ਾ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਮਨੀਸ਼ਾ ਨੇ 1991 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਸੋਦਾਗਰ' ਨਾਲ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਫਿਲਮੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। 42 ਸਾਲਾ ਮਨੀਸ਼ਾ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਭੂਤ ਰਿਟਰਨ' ਆਈ ਸੀ।

ਫਲਸਤੀਨ ਬਣਿਆ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਅਮਰੀਕੀ-ਇਸਰਾਇਲੀ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਆਮ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਫਲਸਤੀਨ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਸਰਾਈਲ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ 193 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਅਹਿਮ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ 138 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਈ ਜਦੋਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਸਰਾਈਲ ਸਮੇਤ ਨੌਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਈ ਤੇ 41 ਦੇਸ਼ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ। ਇਸ ਅਹਿਮ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੌਕੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਹਿਮੂਦ ਅੱਬਾਸ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਵਫ਼ਦ ਨੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਵੋਟਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਰਿਆਧ ਮਨਸੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਹ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ 193 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ ਝੂਲਦਾ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਹਿਮੂਦ ਅੱਬਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਇਸਰਾਈਲੀ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਰਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੋਟਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਪਈਆਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੈਰਿਸ ਦਾ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼

ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕਤਲੇਆਮ ਮਚਾਏ ਹਨ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ, ਵੀਅਤਨਾਮ, ਚੀਨ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਮਿਸਰ, ਅਲਜੀਰੀਆ, ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਪਨਾਮਾ, ਪੀਰੂ, ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ, ਕਾਂਗੋ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਛੜੇ, ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਓ, ਹਰ ਥਾਂ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਚੌਰਾਹੇ ਤੇ ਜੰਗਲ ਮਿਲਣਗੇ। ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਹ ਧਰਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਡੁੱਲੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੈ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਡੂੰਘਾ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਅਲਜੀਰੀਆ ਜਿਹੜਾ 132 ਸਾਲ ਗ਼ੁਲਾਮ ਰਿਹਾ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ 8 ਸਾਲ ਲੰਬੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ, ਉਸ ਦੇ 10 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੋ ਹੱਲਾ ਮਚਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਮਚਿਆ ਸੀ। ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਇਕ ਗੁਨਾਹ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1961 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਲਜੀਰੀਆ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਹਾਰ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਸੈਕਡੇ ਅਲਜੀਰੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਸੀਅਨ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਰਾਂਕਵਾਜ਼ ਓਲਾਂਦ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਪੈਰਿਸ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਅਲਜੀਰੀਆਈ ਬਾਸ਼ਿਦਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਵੇਗਾ।

51 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਪੈਰਿਸ ਦਾ ਸਾਕਾ ਵਾਪਰੇ ਨੂੰ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਖੱਬੇਪੱਖੀ

ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਫੜੇ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਇਸ ਸਾਕੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਕਾ ਦੁੱਕਾ ਫੋਟੋਆਂ ਛਪਣ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜੋ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਖਿੱਚੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਤਹਾਸਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ ਡੀ ਗਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦਾ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਨਾਇਕ

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦਾ ਕਿਤੇ ਥੋਹ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਪੈਪਨ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀਹ ਸਾਲ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਉਂਗਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ। 1983 ਵਿਚ ਪੈਪਨ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਫਰਾਂਸ ਉੱਤੇ ਨਾਜ਼ੀ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੈਰਿਸ ਦੇ 1600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਜ਼ੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਪੈਰਿਸ ਨੇੜਲੇ ਤਸੀਹਾ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ 14 ਸਾਲ ਤਕ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਆਖ਼ਰ 1997 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਖੋਡਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ

ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 1961 ਵਿਚ ਪੈਪਨ ਨੇ ਜਨਰਲ ਡੀ ਗਾਲ ਸਮੇਂ ਅਲਜੀਰੀਅਨਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਵੀ ਹੌਲੀ ਖੋਡੀ ਸੀ। ਡੀ ਗਾਲ, ਪੈਪਨ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਸੀ; ਸੋ ਪੈਪਨ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

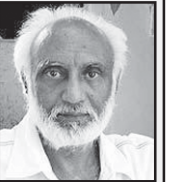
ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ 2001 ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 1961 ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਅਲਜੀਰੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਕਾਰਨ ਫਰਾਂਸ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਤੋਂ ਨੇੜਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਸਿਆਰਾ ਲਿਓਨ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕੇ। ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਕੋਜ਼ੀ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਬਸਤੀ ਸੈਨੇਗਲ ਨਾਲ ਮੁੜ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪਰਪੱਕ ਕਰਨ ਲਈ 2007 ਵਿਚ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਆਪਾ-ਪਤਚੋਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਵੀ ਹੈ"; ਯਾਨੀ, ਬਸਤੀ ਸੈਨੇਗਲ ਅਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਬਰਾਬਰ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ!

ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਵੀਅਤਨਾਮੀ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਹੱਥੋਂ ਡਿਨ ਬਿਨ ਫੂ ਵਿਚ ਮਾਤ ਖਾਧੀ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਦਬਾ ਕੇ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਅਲਜ਼ਾਇਰਜ਼ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਅਲਜੇਰੀਅਨ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਯੋਧਿਆਂ ਤੋਂ ਹਾਰ ਖਾਧੀ। ਅਲਜੀਰੀਆ ਨਾਲ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਬਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ।

ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀ ਫਿਰ ਸਿਰ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਟਲੀ, ਲਿਬੀਆ ਉੱਤੇ ਫਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਸਤੇ ਤਰਲੇਮੰਛੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਹੱਥ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਗੱਦਾਫ਼ੀ ਦਾ ਰਾਜ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਰਾਂਸ ਹੁਣ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਅਮਰੀਕਾ ਖੇਡ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਿੜ ਅੰਦਰ ਧੌਂਸਗਿਰੀ ਲਈ ਉਹ ਇਰਾਕ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋਏ ਹਨ। ਓਲਾਂਦ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਓਲਾਂਦ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਹੈ ਪਰ ਫਰਾਂਸਿਸੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਬੀਤੇ ਦੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਤ-ਵਿਛੋੜਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਓਲਾਂਦ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ

ਸਤਨਾਮ ਨੇ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਕਿਤਾਬ 'ਜੰਗਲਨਾਮ' ਲਿਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਣੇ ਕਈ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ ਹਨ।

ਸਤਨਾਮ

(ਫਾਸਿਸਟ) ਪਾਰਟੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੰਟ ਨੇ ਇੰਨਾ ਮੰਨਣ ਉੱਤੇ ਵੀ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਈ ਹੈ ਕਿ ਅਲਜੀਰੀਅਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ ਸੀ! ਲੇ ਪੈਂਨ ਦਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੰਟ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਬੀਤੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਰੈਂਚ ਗਣਰਾਜ, ਇਸ ਦੀ ਪੁਲਿਸ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਨਾ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੇ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਹਰ ਥਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜਪਾਨੀਆਂ ਦੀ ਫੜੋ-ਫੜਾਈ, ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ-ਪਿੱਛਾ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਦੀ ਦੁਰਗਤੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਇਸਾਈਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹਾਕਮ ਜਬਰ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਝੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਫ਼ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਕਿਸੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਾਕਮ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਨੂੰ ਐਟਮ ਬੰਬ ਨਾਲ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਾ ਗਿਲਾਨੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਹੈ; 20 ਲੱਖ ਵੀਅਤਨਾਮੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਤੇ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਭਿਅਤਾ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮਾਰਨ ਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰੇ ਆਪਣੇ ਕੁਕਰਮ ਨਵੇਂ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਅਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰਸਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ 'ਪ੍ਰੋ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ' ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਲੰਘੀ 30 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

BJ Digital Video & Photos
BROADCAST HD FILM QUALITY
Ph.718-441-6516 Cell No.646-403-7334
Blu-ray DVD

All Work In Digits!
Wedding, Birthday, Ring Ceremony,
Sweet Sixteen & All Others Function
Experience 25 Year
Ph. 718-441-6516 Cell No. 646-403-7334

ooraa

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ?

- ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਸੁਖਾਲੀ ਕਰੋ
- ਤੁਹਾਡੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ
- ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ
- Bankruptcy ਤੋਂ ਬਚੋ!
- ਸਾਰੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਇਕੋ Monthly Payment ਬਣਾਓ

- Achieve financial peace of mind
- Get the fast results
- 100% confidential
- Prevent wages garnishment and bank levies

**We work in
USA & Canada**

Resolve your IRS Tax Debt / Problems

100% SATISFACTION GUARANTEED

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

(888) 888-9914

www.ooraa.org

United Sports Club of California
33272 Palomino Common, Fremont, CA, USA 94555
Phone: 510-468-9381
Website: <http://usportsca.org/>

ਨਸ਼ੇ ਛੱਡੋ।

ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਅਪੀਲ

ਕੋਹੜ ਵੱਢੋ।

ਉਠੋ ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬੀਓ, ਮਾਂ ਧਰਤੀ ਰਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਬੰਨ ਬੰਨੇ ਹੁਣ ਜੋਰ ਦੀ, ਦਰਿਆ ਛੇਵਾਂ ਚੜਿਆ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰ।
ਜੇ ਹੜ੍ਹ ਗਈ ਫਸਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਤਾਹਨੇ ਮਾਰੂ ਮੁਹੰਮਦਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ। ਨਾ ਜਾਗੇ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ, ਤੇ ਰਹੀ ਸੁੱਤੀ ਸਰਕਾਰ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਜੂਰਸ਼ੁਦਾ ਮੁਫਤ ਨਸ਼ਾ ਛਡਾਊ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜਵੰਦ ਵਲੰਟੀਅਰ ਬਣਕੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ- ਸ. ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ (98555-82239)

ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ Every Sunday 8:15pm-10:00pm CA Time (832-551-5038)

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ (ਚੇਅਰਮੈਨ) ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ (ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਗੁਰਦਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮਹੇਤੂ

ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ

831-247-4637

510-677-6248

Makhan S. Bains

Narinder S. Sahota

Iqbal S. Gakhal

Parmjit S. Sandhu

www.punjabtimesusa.com

Radio Chardi Kala
Listen Live 24/7
www.radiock.com
Dial To Listen
832-551-5038

2gsmann@gmail.com

510-673-0825

Palwinder S. Gakhal

Kuldip S. Mann

Dalvinder S. Padda

Sadhu S. Khalour

Promotes Healthy Environment

ਮਾਂ ਬਾਪ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਡਟਣ ਦਾ ਹੋਕਾ।

ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਕ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰੋ।

ਕਬੱਡੀ...ਹੱਟ ਕਬੱਡੀ

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੱਪਾਂ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਤਕੜਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕੱਪ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੀ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਸਭ ਅੱਗੇ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਖੇਡ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਥੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖੇਡ ਉਥੇ ਦੀ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਇਸ ਕੱਪ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਤੀਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤੀਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਉੱਜ, ਇਸ ਕੱਪ ਦਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਵੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਚਰਚਾ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਦਾ ਸਿਵਾ ਨੰਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕੌਮੀ ਤੇ ਸੁਬਾਈ ਸੋਗ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲ਼ੂਪਰਦਾ 'ਸ਼ਾਨੋ ਸ਼ੌਕਤ' ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਉਦੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਡੋਪ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਦੌਰਾਨ ਵਰਜਤ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਂਦੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਛੇਤੀ ਗਈ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਫੂਕ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਨੇ ਹੀ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੋਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ

ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਵਿਸ਼ਵ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਚੰਗਾ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਕੱਪ ਵਿਚ 16 ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ

ਸੱਤ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ 18 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੂੰ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਮਿਤ ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਈਵੈਂਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡੀ.ਜੇ ਨਿਤਿਨ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਸਰਗਮ ਛੇਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਦੋ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੌਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ, ਅਸਿਨ (ਗਜਨੀ ਫੋਮ) ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਾਡਲ ਕਲਾਉਡੀਆ ਸੀਸੇਲਾ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆ ਰਹੀ ਫਿਲਮ 'ਖਿਲਾਤੀ 786' ਦੇ ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਨ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਨੌਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਵਾਰ 18 ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ 16 ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੱਤ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਨਾ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਏਸ਼ਿਆਈ, ਅਫਰੀਕੀ ਤੇ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਗਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਸਾਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹੀਲੇ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਾਬਾ ਮਾਰ ਕੇ ਵਗਾਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਸਾਰ ਲਿਆ। ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਅਫਸਰ ਨੇ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ 75 ਮਿੰਟੀ ਬੱਸਾਂ ਤੇ 50 ਵੱਡੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਵਗਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਡੀ.ਟੀ.ਓ. ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਪੌਣੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ। ਉੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਡੀਜ਼ਲ ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂਕਿ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ 2500 ਰੁਪਏ ਮਿੰਟੀ ਬੱਸ ਤੇ 3750 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਡੀ ਬੱਸ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਮਿੰਟੀ ਬੱਸ ਅਪਰੇਟਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੱਸ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵੱਡਾ ਜੈਨਰੇਟਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਤ ਲੱਖ ਦੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜੈਨਰੇਟਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਲੰਡ ਲਾਈਟਾਂ ਚੱਲੀਆਂ।

ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਖਿਡਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਤੀਸਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੇਸਧਾਰੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦੇ ਦੋ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀ ਨਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੱਡਰੀਆਂਵਾਲਾ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਪੀ ਜਾਫ਼ੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਟੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਚੱਲੇ ਕੱਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਈ।

ਟੀਮ ਦੀ ਆਖਰੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੇਡ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਬੱਡੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਚੁਣੀ ਗਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਦੋ ਖਿਡਾਰੀ ਨਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਪੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਮਾਂਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਗੱਜੀਆਂ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਮਾਂ ਤੇ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਤੇ ਬੇਟੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ-ਕਬੱਡੀ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਟੀਮ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰਨਗੀਆਂ। ਕਪਤਾਨ

ਨਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਕਤ ਤਿੰਨ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਹਨ ਜੋ ਫੁਟਬਾਲ ਦੀਆਂ ਨਾਮੀ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟੀਮ ਦੇ ਕੋਚ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟੀਮ 12 ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਖੇਡਣ ਆਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ

ਸੱਤ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਪੰਜ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਜਾਬ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਵਸੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਚਿੰਗ ਦਿਵਾਈ ਹੈ। ਟੀਮ ਵਿਚ ਉਕਤ ਛੇ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਤਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਲਵਦੀਪ, ਨਵਜੋਤ, ਮਨਦੀਪ, ਰੋਮਿਨ ਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਪੈਸਾ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਹਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿਚ 12 ਮਿੰਟ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੇ ਕੰਮ ਉਧਰ ਹੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਗੱਢੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

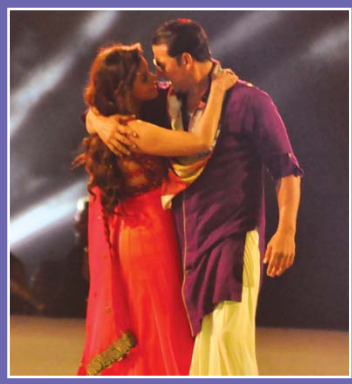
ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਲਈ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਕਲਾਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਗਏ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐਤਕੀ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ

ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਕਲਾਕਾਰ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਹੀਰੋਇਨ ਅਸਿਨ ਤੇ ਹਿਮੇਸ਼ ਰੇਸ਼ਮੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਵੀ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤੀਜੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਵਿਜ ਕਰਾਫਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ 6 ਕਰੋੜ, 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਵੀ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹ 'ਤੇ ਸਿਰਫ 75 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ ਸਨ। ਵਿਜ

ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ 12 ਮਿੰਟਾਂ ਦਾ ਸਵਾ ਕਰੋੜ

ਕਰਾਫਟ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਬਾਕੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਟੇਜ, ਲਾਈਟਿੰਗ ਤੇ ਸਾਊਂਡ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼ਿਵਦੁਲਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਜ ਕਰਾਫਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਵਾ ਛੇ ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਬੁਲਾਏ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪਾਂਸਰ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਐਤਕੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਬਜਟ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਬਜਟ 17 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਸਿਰਫ 5 ਕਰੋੜ, 66 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ

ਖਜਾਨੇ ਵਿਚੋਂ 2 ਕਰੋੜ, 33 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ 3 ਕਰੋੜ, 32 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨੇ ਖਰਚੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਸਵਾ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਾਸ਼ੀ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨੇ ਖਰਚੀ ਸੀ।

ਐਤਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਬਜਟ ਸਾਢੇ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਬਰਾਬਰ ਰਹੇਗਾ।

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਉਤੇ ਡੋਪਿੰਗ ਦਾ ਸਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਡੋਪਿੰਗ ਦਾ ਸਾਇਆ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਐਮਚਿਓਰ ਕਬੱਡੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਪਾਕਾ) ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨਾਕਾਊਟ ਗੇੜ ਤਕ ਤਾਂ ਡੋਪ ਟੈਸਟਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਟਾਸਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਤਕ ਨਾਡਾ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀ) ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਟੀਮ ਕਿਤੇ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੂੰ ਡੋਪਿੰਗ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਕਾਫ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

‘ਡੋਪਿੰਗ ਕੰਟਰੋਲ’ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਨਾਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਸਟਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਜੇ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਡੋਪ ਦੇ ਡੰਗ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਖਿਡਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਡਾ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਸਾਰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਡਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਡੋਪਿੰਗ ਟੈਸਟ ਨਾਕਾਊਟ ਗੇੜ ਜਾਂ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਤਕ ਹੀ ਹੋ ਸਕਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਟੀਮਾਂ ਨਾਕਾਊਟ ਗੇੜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਣਗੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਦਾ ਕੋਈ

ਡਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉ ਵਰਜਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਡੋਪਿੰਗ ਦੇ ਟੈਸਟ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸ਼ੇਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਨਾਮੀ ਵਧੇਰੇ ਖੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਵਿਚੋਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਏ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉਤੇ ਜੋ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਲਈ ਖੇਡਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ।

ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਹੋਰ, ਦਾਅਵੇ ਹੋਰ!

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਆਉਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਜਣਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖੇਡ ਦੇ ਉਲੰਪਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਵਿਧਾਨ ਅਥਵਾ ਉਲੰਪਿਕ ਚਾਰਟਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨਾ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡਾਂਗਾਂ ਮਾਰਨਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬੰਦੇ ਵੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 2016 ਵਿਚ ਰਿਓ ਡੀ ਜਨੀਰੀਓ ਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਵੀ ਖਿਡਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਲੰਪਿਕ ਚਾਰਟਰ 103 ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਅਜੇ ਕੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮ 8 ਜੁਲਾਈ, 2011 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ 6 ਚੈਪਟਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਉਪਬੰਧ, ਨਿਯਮ ਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਹ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉਪਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਲੰਪਿਕਸ ਦੀ ਸਰਬ-ਉੱਚ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 115 ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬੋਰਡ 15 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 35 ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ‘ਆਫੀਸ਼ਲ’ ਤੇ 33 ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ‘ਰੀਕਗਨਾਈਜ਼ਡ’ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ। ਉਲੰਪਿਕ ਚਾਰਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਉਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 28 ਖੇਡਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ 16 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖਿਡਾਰੀ 10500 ਤੋਂ ਆਫੀਸ਼ਲ 5000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

ਨਵੀਂ ਉਲੰਪਿਕਸ ਤੋਂ 7 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਲੰਪਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਵੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੀਰੀਓ ਉਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਚੋਣ 2009 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਂ-ਥਾਂ ਨਹੀਂ। 2020 ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਚੋਣ 7 ਸਤੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਏਅਰਜ਼ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੇ 125ਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ।

ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। 28 ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ‘ਕੋਰ ਸਪੋਰਟਸ’ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 25 ਖੇਡਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। 3 ਖੇਡਾਂ ਰੀਕਗਨਾਈਜ਼ਡ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਅਜੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ।

ਜਿਸ ਖੇਡ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇ, ਉਹੀ ਖੇਡ ਰੀਕਗਨਾਈਜ਼ਡ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡੀ ਤਾਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ। ਸਥਾਨਕ ਕਲੱਬਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁੱਤਾ ਸਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਲੰਪਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ‘ਸਪੋਰਟਸ’ 28 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਖੇਡ ਦੇ ‘ਡਿਸਿਪਲਿਨ’ ਤੇ ‘ਈਵੇਂਟ’ ਵੱਧ-ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟਸ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਕਬੱਡੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਈਲ, ਦੂਜਾ ਕਬੱਡੀ ਸਰਕਲ ਸਟਾਈਲ ਤੇ ਤੀਜਾ ਬੀਚ ਕਬੱਡੀ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਬੱਡੀ

ਦਾ ਇਕੋ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਕਬੱਡੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਈਲ ਹੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਵੀ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਘਰ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਬੱਡੀ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣੀ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਬਣੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੇ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਰੱਖੇ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਲੰਪਿਕਸ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ। ਜੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਧਿਓਂ ਵੱਧ ਵੇਟਾਂ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਬੱਡੀ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖੇਡ ਨਿਕਲੇਗੀ ਵੀ।

ਇਹ ਕਾਰਜ ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੀਆਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਬਣੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਸਰਕਲ ਸਟਾਈਲ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਵੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਅਜੇ ਕਬੱਡੀ ‘ਸਪੋਰਟਸ’ ਵਜੋਂ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਭਾਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਕਬੱਡੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਸਰਕਲ ਸਟਾਈਲ ਜੁਗਲ ਵਜੋਂ ਹੀ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ‘ਆਫੀਸ਼ਲ’ ਜਾਂ ‘ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ’ ਖੇਡ ਵਜੋਂ। ਉਲੰਪਿਕ ਚਾਰਟਰ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹੀ ਖੇਡ ਉਲੰਪਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਵਰਲਡ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਕੋਡ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੋਵੇ। ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ!

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਰਾ ਪਖੰਡ: ਕੈਪਟਨ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ‘ਤੇ ਵਰ੍ਹੇਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਕਾਰਨ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸੱਤ ਦਿਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੋਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਨੱਚਣ-ਗਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਨਿੰਦਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਿਰਫ

ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸੋਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਵਰਗੀ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਜਰਾਲ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਦਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਲ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਵੱਲੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਨੱਚਣ-ਗਾਉਣ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪਟਾਕੇ ਵੀ ਚਲਾਏ ਗਏ।

ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਇਨਾਮ ਘੱਟ ਕਿਉਂ: ਭੱਠਲ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੀਜੇ ਪਰਲਜ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਲਈ ਇਨਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਚਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੰਨ੍ਹੀ

ਛਾਂ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਲਈ ਇਨਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਫਿਕਰ ਹੈ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣ ਤੱਕ ਹੀ ਮਤਲਬ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਤੀਸਰੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਇਨਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਸਿਰਫ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਸਿਰਫ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਮੈਚ ਵੇਖਣ ਲਈ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਮੈਚਾਂ ਦਾ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ‘ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਆਉਟਡੋਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਮੈਚਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਲਾਈਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਹੀਆਂ। ਵਰਲਡ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਮੈਚਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਅੰਦਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਆਏ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਇਹ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵੀ ਆਈ.ਪੀ.ਜ਼ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕੱਪ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਟੇਡੀਅਮ ਉਸਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਫਸ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵੀ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਸਟੇਡੀਅਮ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਨਾਲ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਲਈ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਸਨ ਪਰ ਮੁਢਲੇ

ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ

ਪਤਾਅ ‘ਤੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਹਾਕੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੇ ਬਕਾਏ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ, ਬਠਿੰਡਾ ਨੇ ਹਾਕੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਲਈ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਸਨ ਪਰ ਟਰੱਸਟ ਸਿਰਫ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਸਟੇਡੀਅਮ ‘ਤੇ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ। ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਖਰਚ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਨੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ

ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਰਗੜਾ

ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ 70

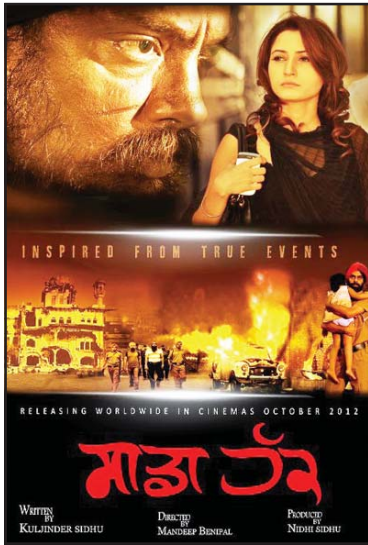
ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤੇ ਪਰ 20 ਲੱਖ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਹਾਲੇ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਜੋ ਬਹੁਮੰਤਵੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਲਾਗਤ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਢਾਈ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਦੇ 50 ਲੱਖ ਦੇ ਬਕਾਏ ਹਾਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਮਗਰੋਂ ਚਾਰ ਕਰੋੜ, 30 ਲੱਖ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ

ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਵਾਰ ਹੀਰਜ਼ ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ‘ਤੇ 2 ਕਰੋੜ, 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਟੇਡੀਅਮ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ, 69 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਦੋ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਲਈ ਗਲਾਡਾ ਨੇ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਲਈ ਜੇ.ਆਈ.ਟੀ. ਨੇ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁਹਾਲੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਗਮਾਡਾ ਨੇ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ‘ਤੇ ਪੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਬੀ. ਨੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਬਾਰੇ ਫਿਲਮ ‘ਸਾਡਾ ਹੱਕ’ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ‘ਸਾਡਾ ਹੱਕ’ ਉੱਤੇ ਫਿਲਮ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੇਖਣ ਮਗਰੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ‘ਤੇ ਬੋਲੇਤਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਕੁਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਫਿਲਮ ‘ਸਾਡਾ ਹੱਕ’ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਵੇਲੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 22 ਇਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦੇਖੀ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫਿਲਮ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਇਤਰਾਜ਼ ਬੋਲੇਤੇ ਦੱਸੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਭਲਕੇ ਮਿਲੇਗੀ ਪਰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਬੋਲੇਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦੇ ਵੇਲੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਵੈਨਕੂਵਰ ‘ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਣੇ ਦੇ ਦਾ ਕਤਲ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਢੱਕ ਗਰੋਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੱਖ ਢੱਕ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਮੇਤ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਉਰਫ ਸ਼ੱਖ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਗੁਰਮੀਤ ਢੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਮੈਟਰੋ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਾਇਲ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮਾਓਟਿਡ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਬੁਲਾਰੀ ਜੈਨੇਵਰ ਪੌਂਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਹੋਟਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਨ ਤੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਸ਼ੱਖ ਢੱਕ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥੀ ਰੱਖਿਅਕ ਥਾਮਸ ਮੈਟਲ ਹੋਟਲ ਅੰਦਰ ਵੜਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੋਛਾੜ ਕਰਕੇ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਦੌੜਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਢੱਕ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਪਿੱਛੇ ਰੈੱਡ ਸਕਾਰਪੀਅਨ ਗਰੋਹ ਦੇ ਬੇਕਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਧੜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਗਨੇ ਦਾ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਕਲੋਨਾ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਵਤਾਰ ਹੈਨਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ‘ਚੋਂ ਛਾਂਗਿਆ

ਜਲੰਧਰ: ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਅਵਤਾਰ ਹੈਨਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਸਹਿਗਲ ਤੇ ਨੌਂ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹੈਨਰੀ ਦੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਹੈਨਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਟਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਖਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹੈਨਰੀ ਦੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਜਗਰਾਉਂ: ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ ਜਗਰਾਉਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਉਜਾੜ ਭੱਠੇ ਤੋਂ ਮਿਲੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋ ਫਾਇਨਾਂਸਰਾਂ ਸਮੇਤ

ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਸਵੰਦੀ ਖੁਰਦ ਵਾਸੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਵੰਦੀ ਸਵੇਰੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਾ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਜਗਰਾਉਂ-ਸਿੰਧਵਾ ਬੇਟ ਰੋਡ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਬੇਅਬਾਦ ਭੱਠੇ ‘ਤੇ ਪਈ ਹੋਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ‘ਤੇ ਫਾਈਨਾਂਸਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਜੀ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ ਤੇ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਰਿੱਪੀ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 262 ਧਾਰਾ 302-404-120 ਬੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਬਿਤਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਾਬ ਤੇ ਫਾਈਨਾਂਸ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਗਦੀਪ ਜੱਗੀ ਵੱਲੋਂ ਫਾਈਨਾਂਸਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਜੀ ਖਿਲਾਫ 29 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੜਤਪਣ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹੀ ਝਗੜਾ ਕਤਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੋਲੰਬੀਆ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ 7ਵੀਂ ਫੇਰੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਗਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਵੀ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਹੈਲਥ ਕੇਂਦਰ ਵਿਖੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਨੁਕਤੇ ਦੱਸੇ।

ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਛੱਡਣ ਗਿਆ ਭਾਰਤੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਕਾਹਿਰਾ (ਮਿਸਰ) ਰਸਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੀਅਰਸਨ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਪੁੱਜੇ 35 ਸਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਵਿਆਹਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਔਰਤ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਛੱਡਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਬੀਤੀ 24 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਖੇ ਜਹਾਜ਼ ‘ਚੋਂ ਉਤਰਦੇ ਸਾਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆ ਗਏ।

27 ਸਾਲਾ ਕੁੜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਚੱਲਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ‘ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ‘ਚ ਪਤਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵੀਜ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ‘ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਵਾਇਆ ਪਰ ਉਸ ਪਾਸਪੋਰਟ ‘ਚ ਫੋਟੋ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦੀ ਲਵਾਈ।

ਫਿਰ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਚ ਸਕਰੈਪ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਧਾਤਾਂ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੈਦਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸੂਬੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਾਈਕਲ ਡੀ.ਜੌਂਗ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿਹਤ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਬਾਰੇ ਪੈਦਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਜੌਂਗ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਪੈਦਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਦਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਪੈਦਲ ਜਾ ਕੇ ਸਿਹਤ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਮਗਰੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਸਿਹਤ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ **ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ** ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭੇਜੇ। ‘ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ’ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਧੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 15 ਦਸੰਬਰ ਹੈ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-42

ਤਸਵੀਰ: ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਘਾਹ ਉਗ ਆਇਆ ਪਿੰਡੇ ਉਤੇ ਚੁਪ ਪਸਰ ਗਈ ਸਾਰੇ।
ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਸੱਚੀਂ ਤੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰੇ।
ਰੋਣ ਮਿਸਤਰੀ ਜਾਨ ਮੇਰੀ ਨੂੰ, ਭੁੱਖੇ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰ।
ਨਿੱਕਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਪੂਰ।
ਕੋਰਟ-ਕਚਹਿਰੀ ਪਿਛੇ ਪੈ ਗਏ ਦੱਸੇ ਮਾਲਕ ਚੱਠਾ।
ਖੌਰੇ ਕੀਹਨੇ ਬਿਠਾ ਸੁੱਟਿਆ ਏ ਇਸ ਭੱਠੇ ਦਾ ਭੱਠਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-40

ਖੇਲ ਖੇਲ ਵਿਚ ਰੀਸ ਲਗਾਵੇ,
ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਕੰਮ ਲੱਗ ਜਾਵੇ।
ਹਰ ਦਮ ਮਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਵਟਾਵੇ,
ਫਿਰ ਵੀ ਕਦਰ ਕੋਈ ਨਾ ਪਾਵੇ।
—ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਨੰਨ੍ਹੀ ਪਰੀ ਬਣਾਵੇ ਰੋਟੀ ਗੋਲ,
ਭਾਵੇਂ ਹਾਲੇ ਬੋਲਦੀ ਤੋਤਲੇ ਬੋਲ।
ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਹਾਸੇ ਸਭ ਨੂੰ ਵੰਡੇ,
ਸਭ ਦਾ ਰੱਖੇ ਖਿਆਲ ਅਨਭੋਲ।
ਫਿਰ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਡੇ,
ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਹ ਭੈੜਾ ਰੋਲ।
ਲੋਕੀਂ ਧੀਆਂ ਕੁੱਖਾਂ ‘ਚ ਮਾਰਦੇ,

ਕਹਿੰਦੇ, ਪੁੱਤ ਹੁੰਦੇ ਅਨਮੋਲ।
—ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ।
ਫੋਨ: 646-721-1964

ਨਾ ਮੰਗੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ
ਨਾ ਮੈਂ ਮੰਗੀਆਂ ਨੇ ਕੋਠੀਆਂ।
ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਖਿਲਾਰੀਆਂ
ਤੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਮਾਂ ਬੇਟੀਆਂ।
ਸੀਤਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹੁੰਗੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ,
ਨੀ ਮਾਏ ਮੈਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਾ
ਕੂੜੇ ਵਿਚ ਰੋਲ।
—ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿਆਟਲ

ਬੱਪ ਬੱਪ ਰੋਟੀਆਂ
ਤੂੰ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਈ ਜਾਹ।
ਗੁੜਾ ਰੰਗ ਮੋਹ ਦੀਆਂ
ਤੁੱਟਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾਹ।
—ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਸੈਂਪਲਾ
ਐਲ ਏ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਰੋਟੀ ਟੁੱਕ ਜੇ ਤੂੰ ਧੀਏ
ਹੁਣੇ ਸਿੱਖ ਜਾਏਗੀ,
ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬੇਗਾਨੇ ਘਰ
ਦੁਣੀ ਸੋਭਾ ਪਾਏਗੀ।
—ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਫਰੀਮਾਂਟ।

ਯੇਡੀਯੂਰੱਪਾ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਿਆ

ਬੰਗਲੌਰ: ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਯੇਡੀਯੂਰੱਪਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਉੱਤੇ ਤਿੱਖੇ ਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਉੱਤੇ ਖਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਯੇਡੀਯੂਰੱਪਾ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਉਨ੍ਹਾਂ 40 ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਡਟ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 70 ਸਾਲਾ ਯੇਡੀਯੂਰੱਪਾ ਨੇ ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੌਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਫੁਰਾ

ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਵੀ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਯੇਡੀਯੂਰੱਪਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ

ਹਾਵੇਰੀ ਵਿਖੇ ਨੌਂ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਯੇਡੀਯੂਰੱਪਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਅਸਤੀਫੇ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਮਈ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਯੇਡੀਯੂਰੱਪਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਯੇਡੀਯੂਰੱਪਾ 1983 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ ਸਨ।

ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਲਈ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਥਾਨ

ਲੰਡਨ: ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਥਾਨ ਰਹੇਗਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 66ਵਾਂ ਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨੂੰ 27ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ ‘ਚੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਰਵੇ, ਸਵੀਡਨ ਤੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕੋਨੋਮਿਸਟ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ

ਯੂਨਿਟ (ਈ.ਆਈ.ਯੂ) ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਹਤ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਇਸ ਸਰਵੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਅਮੀਰ ਬਣਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ‘ਚ ਅਪਰਾਧ ਸਮੇਤ ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ‘ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੱਥ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਇਕਨਾਮਿਸਟ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਯੂਨਿਟ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਕਿਹੜਾ ਮੁਲਕ ਸਿਹਤ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਵਿਕਾਸ

ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਵਧੀਆ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਕਰੀਬ 11 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਰ, ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ, ਭੂਗੋਲ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਲੱਛਣ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦਸਾਂ ਵਿਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਸਵੀਡਨ, ਨਾਰਵੇ ਵਰਗੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੇ 10 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੇ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਅਨੁਕੂਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਰਤਗਾਲ, ਸਪੇਨ, ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਕਾਫੀ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 16ਵਾਂ ਤੇ ਚੀਨ ਦਾ 49ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡਾਂ ‘ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੈਰਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ (ਐਨਜੀਓ) ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 10,334 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਣ ‘ਤੇ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਨਕਦੀ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ 24 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 10 ਕੇਸ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਨਜੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਧੂਰੀ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਰਵਿੰਦ ਖੰਨਾ ਦੀ ਐਨਜੀਓ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਐਮ. ਰਾਮਚੰਦਰਨ ਨੇ 27 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲਿਖਤੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਨਜੀਓਜ਼ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕੁਝ ਐਨਜੀਓਜ਼ ਮੁਲਕ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ 24 ਕੇਸ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਰਾਮਚੰਦਰਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ 2008-09 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਭਰ ਦੀਆਂ 23,172 ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ 16,997 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, 2009-10 ਦੌਰਾਨ 22,275 ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ 10,432 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ 2010-11 ਵਿਚ 22,735 ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ 10,334 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਇਕ ਸਮਾਂਤਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਐਨਜੀਓਜ਼

ਨੂੰ ਆ ਰਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਛੋਟੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਬਜਟ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ।

2010-11 ਦੌਰਾਨ 161 ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿੱਤੀ ਮੱਦਦ ਆਈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਦਾਨੀ ਮੁਲਕ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਡੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਦੇ ਕੇ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ

ਕੋਈ ਭਾਵੁਕ ਸਾਂਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ 78 ਕਰੋੜ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ ਅੱਠ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ 117 ਕਰੋੜ, ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ 14 ਕਰੋੜ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ 25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਜਿਹੜੇ 24 ਕੇਸ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧੂਰੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਰਵਿੰਦ ਖੰਨਾ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹੋਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਨੇਤਰਾ ਕਤਗਮ ਕੋਇੰਬਟੂਰ-ਰੀਚ ਇਨ

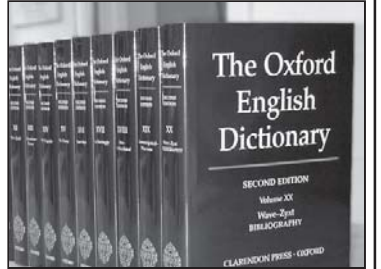
ਨੀਲਗਿਰੀਜ਼ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਵੇਕਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਖਵਾਜਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ, ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਯੂ.ਪੀ., ਅੰਜੂਮਨ ਹੁਸਾਮੀਆ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਹੋਦਰਾਬਾਦ, ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਨਾਥ ਘਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਅਵੇਅਰ ਏਪੀ., ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮਾਯਤਨ ਟਰੱਸਟ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਰਤਨੇਸ਼

ਖੰਡੇਲਵਾਲ ਤੇ ਨੌਂ ਹੋਰ ਮੁੰਬਈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੀ. ਭੱਟ ਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਮੁੰਬਈ, ਹਰਪਵਟ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਉਦੈਪੁਰ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਕਲਕੱਤਾ ਅਰਬਨ ਸਰਵਿਸ, ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਯੂਪੀ, ਯੇ ਚੇਨ ਚਖੇਰ ਕਾਗਯੋਪ ਮੱਠ ਦੇਹਰਾਦੂਨ, ਅਗਾਪੇ ਹੈਲਪਿੰਗ ਮਿਨੀਸਟ੍ਰੀਜ਼ ਏਪੀ, ਆਈਜੀਈਪੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨਿਊ ਦਿੱਲੀ, ਸਮਸਤ ਮੁਸਲਿਮ ਖਲੀਫਾ ਸੁੰਨਤਵਾਲ ਜਮਾਤ ਨਵਸਾਰੀ, ਗੁਜਰਾਤ, ਇਵੈਂਜਲੀਕਲ ਲੂਥਰਾ ਚਰਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਆਊਟਰੀਚ ਸੈਂਟਰ ਏਪੀ, ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਆਊਟਰੀਚ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਟਰੱਸਟ ਏਪੀ, ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਆਊਟਰੀਚ ਮਿਨੀਸਟਰੀਜ਼ ਏਪੀ, ਟਿਊਟੀ ਕੋਇਰਿਨ ਡਾਇਰੈਸੀਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਟਿਊਟੀਕੋਰਿਨ ਤੇ ਰੂਰਲ ਅਪ ਲਿਫਟਮੈਂਟ ਸੈਂਟਰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਹਨ।

ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਐਨਜੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ 244 ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ 1724 ਕਰੋੜ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀਆਂ 274 ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ 1215 ਕਰੋੜ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ 207 ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ 926 ਕਰੋੜ, ਕਰਨਾਟਕ ਦੀਆਂ 211 ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ 779 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ 179 ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ 672 ਕਰੋੜ, ਕੇਰਲਾ ਦੀਆਂ 143 ਨੂੰ 680 ਕਰੋੜ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ 119 ਐਨਜੀਓਜ਼ ਨੂੰ 501 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ।

ਔਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ‘ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ‘ਤੇ ਫੇਰਿਆ ਕੁਹਾੜਾ

ਲੰਡਨ: ਇਕ ਨਵੀਂ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਔਕਸਫੋਰਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਸੰਪਾਦਕ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਗੁਪਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਿਣਕ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੀ। ਡੇਲੀ ਮੇਲ ਵਿਚ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ‘ਦਿ ਔਕਸਫੋਰਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (ਓਈਡੀ) ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ 70ਵਿਆਂ ਤੇ 80ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਬਰਚਫੀਲਡ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਬਰਚਫੀਲਡ ਦਾ 2004 ਵਿਚ 81 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਬੜੀ ਨਿਰਲੱਜਤਾ ਨਾਲ ਤੇ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨੀਕੁਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਪਿਛਲੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਸਿਰ ਮੜਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸੰਪਾਦਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵਡੇਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਓਈਡੀ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਰਾਹ ਓਜਾਈਲਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ‘ਵਰਡਜ਼ ਆਫ ਦਿ ਵਰਲਡ’ ‘ਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਰਚਫੀਲਡ ਨੇ ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਫੈਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸੰਪਾਦਕ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਪੱਖੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅੰਤਰਝਾਤ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਸਨ ਜਦਕਿ ਅਸਲ ਹਾਲਤ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸੀ। ਸਰਾਹਾ ਨੇ 1972 ਤੋਂ 1986 ਤੱਕ ਬਰਚਫੀਲਡ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ‘ਚ ਛਪੇ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 1933 ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ 17 ਫੀਸਦੀ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਆਇਰਲੈਂਡ ਨਰਮ ਕਰੇਗਾ ਗਰਭਪਾਤ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ

ਲੰਡਨ: ਗਰਭਪਾਤ ਬਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਭਾਰਤੀ ਮੁਟਿਆਰ ਸਵਿਤਾ ਹੱਲਪਨਵਾਰ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗਰਭ ਡਿੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਮਗਰੋਂ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕਈ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਜੇਮਜ਼ ਰਿਐਕੀ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਅੱਗੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਯੂਰਪੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਈ ਰਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 31 ਸਾਲਾ ਸਵਿਤਾ ਦੀ ਗਾਲਵੇਅ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹਸਪਤਾਲ ‘ਚ ਗਰਭ ਡਿੱਗਣ ‘ਤੇ ਸਰੀਰ ‘ਚ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੈਥੋਲਿਕ ਮੁਲਕ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੇਗੀ।

ਹਿਲੇਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ‘ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਤ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸਰਾਈਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ 24 ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਤਲ ਅਵੀਵ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੁੱਪ ‘ਇਸਰਾਈਲ ਲਾਅ ਸੈਂਟਰ’ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗਰੁੱਪ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ‘ਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਹਮਾਸ ਵਰਗੇ ਲੜਾਕੂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ‘ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੈਕਸ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦਾ ਧਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ‘ਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰੋਕੀ ਜਾਵੇ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ‘ਆਕਾਸ਼’

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਬਾਨ ਕੀ-ਮੂਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਬਣੇ ਟੈਬਲੈਟ ‘ਆਕਾਸ਼-2’ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ‘ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ’ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਕਾਸ਼-2 ਟੈਬਲੈਟ ਬੇਹੱਦ ਸਸਤਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਚਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਅਧੀਨ ਆਕਾਸ਼-2 ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਕਾਸ਼ ਟੈਬਲੈਟ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਡਾਟਾਵਿੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਨੀਤ ਸਿੰਘ ਤੁਲੀ ਨੇ ਆਕਾਸ਼-2 ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਬਾਨ ਕੀ-ਮੂਨ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੈਬਲੈਟ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਛੋਟਾ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਨ ਕੀ-ਮੂਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਅਹਿਮ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮੋਹਰੀ ਆਗੂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸੂਚਨਾ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ‘ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ’ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਹੀ ‘ਸੈਬਰਾਬਾਦ’ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਰਥ ‘ਸਕਾਈ’ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ।

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ

ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਸਾਥੀ-2

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਦੱਸ ਹੀ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਸੀ। ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਨ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਬਾਅਦ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ, ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਨਵੈਤ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ

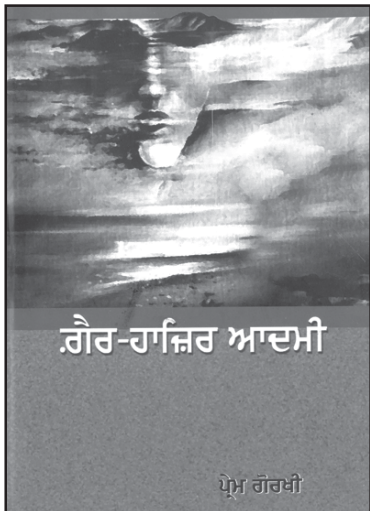
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ

ਫੋਨ: 847-359-0746

ਵਾਂਗੂ ਗੋਰਖੀ ਨੇ ਵੀ ‘ਸਿਆਣਪ’ ਵਰਤਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਆਂਡੇ ਜਗਤਾਰ ਹੋਰਾਂ ਵਾਲੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਧਰ ਦਿੱਤੇ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ 5-7 ਪੁਸਤਕਾਂ ਲੈ ਆਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੋਰਖੀ ਦੀ ਬੋਤੂ ਕੁ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ‘ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਆਦਮੀ’ ਵੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅਰੰਭ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਂਡ ਪੜ੍ਹੇ। ਕਿਤਾਬ ਦਾ ‘ਜਿਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵਤਾ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਲਾ ਦੂਜਾ ਕਾਂਡ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਲੱਗਾ। ਕਥਾ ਦਾ ਗਰੀਬ ਨਾਇਕ ਜੀਵਨ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿਵਿਆਂ ‘ਚ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਲਾ ਕੱਟ ਕੇ ਯੋਗ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੱਭਦਾ ਲਭਾਉਂਦਾ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਆ ਕੇ ਛਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਭੁਗਤ ਸਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ‘ਤੇ ਤਰਸ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਆਖਦਾ ਹੈ- ‘ਕੁੱਤੇ ਦਿਆ ਪੁੱਤਰਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਹਾਰੇ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੰਜਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।’ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ‘ਗੋਰਖੀ’ ਲਿਖਣ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਗੋਰਖੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਮੁਸ਼ੱਕਤੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਂਡ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਲੱਗਾ।

ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੋਰਖੀ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ,

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਲਵਾਰਵੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਗੋਰਖੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਅਪਣਤ ਭਾਵ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚ ਆਈ ਕਿ ਗੋਰਖੀ ਦੀ ਤਾਂ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਅਖਬਾਰੀ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਜਾਨ ਛੁੱਟ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕਰੀਬ-ਕਰੀਬ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਾਲੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਉਸ ਨੂੰ

ਸਿਆਣਿਆਂ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਤੋਂ ਬੰਦਾ ਅਕਸਰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀ ਵਾਪਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਉਂ ਅਤੀਤ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਤੀਤ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਚਾਨਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਰਨਾਂ ਦਿਸ ਹੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਨਿਗ੍ਰਾ ਬੀਤੇ ਵੱਲ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਨ ’ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਰੀਟਣ ਤੁਰ ਪਈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਯੱਭਲੀਆਂ ਹੀ ਜਾਪਣ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦਾ ਕਈ ਕੁਝ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਹਰ ਹਫਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕਾਂ।

ਦੁੱਗਣੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ, 16-16 ਜਮਾਤਾਂ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਏ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਉਹ ਬੋਸ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲਗਨ ਤੇ ਪੂਰੀ ਸਮਰਥਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਰਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ

ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋਢੀ ਦਾ ‘ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਕਾਸ਼’ ਨਾਂ ਦਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਸ ਦੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ 1986-87 ਵਿਚ ਛਪਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਹੁਣ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵੀ ਝੱਸ ਸੀ। ਉਸ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਰਾਹੀਂ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਮੂਡ ਵਿਚ

ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸਨ ਪਰ ਗੋਰਖੀ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰ ਸੀ। ਸੁਣਾਏ, ਤਰਲੋਚਨ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ‘ਚ ਹੰਢਾਈ ਘੋਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤਰਾਸਦੀ ਬਾਰੇ ‘ਜੜ੍ਹਾਂ’ ਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬੜਾ ਮਾਰਮਿਕ ਚਿਤਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਤਰਲੋਚਨ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਇਹ ਜੈਸਚਰ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਹਾਂ, ਸੱਚ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਟ੍ਰਿਸਟੀ’ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਛਪੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਵਲਿਟ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਕੰਮੀਆਂ ਦਾ ਵਿਹੜਾ’ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ‘ਤਿੱਤਰ ਖੰਭੀ ਜੂਹ’ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਸਾਥੀ ਰਣਜੀਤ ਰਾਹੀਂ ਦੀਆਂ ‘ਕਾਲਾ ਇਲਮ’ ਅਤੇ ‘ਰੁੱਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਫਾਵੇ’ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਮਾਧਵੀ’ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬ ‘ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪੁਲ’ 1990 ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਛਪੀ। ‘ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪੁਲ’ ਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਯਾਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਬੁੜ੍ਹਾਂ-ਤੰਗੀਆਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਚਿਤਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਕੇ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਵੰਡ-ਵੰਡਾਰੇ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਹੀਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਠੀਕ ਸੀ ਪਰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਜਾਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬੀਮ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਤੋਂ ਉਹ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਰਾਹੀਂ ਬੜਾ ਖਰਾ ਆਦਮੀ ਹੈ।

ਰਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਬੜਾ ਖਰਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਦਰ, ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ

ਦਾ ‘ਤਾਰਾਗਣ, ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਬੋਧ ਬ੍ਰਿਖ’ ਨਾਂ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਾਫੀ ਲੇਟ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ 1993-94 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਕਿਸੇ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਛਪੀ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤਪਦੇ ਮੱਥੇ ’ਤੇ ਹੱਥ ਤਾਂ ਰੱਖ’ ਦੀਆਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ:

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਗਏ ਹਾਂ
ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ
ਹਾਸਿਆਂ ਤੇ ਕਹਿਕਹਿਆਂ ਦੇ
ਨਕਾਬ ਚੜ੍ਹਾਉਣੇ।

ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਨਕਾਬ ਚੜ੍ਹਾਉਣੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਿੱਖ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਖੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਹਿਕਹਿਆਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਨ।

ਰਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋਢੀ ਬੜਾ ਹੀ ਤੰਗ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਚੰਗੀ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਤਲਾਕ ਦੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਛੱਡ ਗਈ। ਛੇਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਵਿਆਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਸੋਢੀ ਨੇ 1985 ਜਾਂ 86 ਵਿਚ ‘ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਕਾਸ਼’ ਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ। ਸੋਢੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬੜਾ ਹੀ ਹੋਣਹਾਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦਾ ਬੜਾ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ। ਸੋਢੀ ਦੀ ਰੀਝ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੇ ਪਰ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। ਰਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਇਸ ਜਹਾਨੋਂ ਤੁਰਦਾ ਬਣਿਆ। ਉਹਦੀ ਧੀ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਉਂਜ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਮੂਨਾ ਸੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਸੀ। ਤਰਲੋਚਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਲੱਤ ਵੀ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਇਹੋ ਕਰੇਗਾ, ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਹਿ ਕੇ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਾਂ-ਲਿਖਾਂਗਾ, ਨਹੀਂ ਐਵੇਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੁੱਤੇ-ਭਕਾਈ ਕਰੀ ਜਾਈਦੀ ਸੀ। ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਕ ਰਾਤ ਕਿਤਿਓਂ ਘੁੱਟ ਲਾ ਕੇ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਸਤੇ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਤੰਬੂਆਂ-ਕਨਾਤਾਂ ਹੇਠ ਵਿਆਹ ਦੀ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੋਢੀ ਵੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਾ ਰਲਿਆ। ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਸੀ! ਸੋਢੀ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ। ਲੋਕ ਨੱਚ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਨੱਚਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੋਢੀ ਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਲਿਆ, “ਵਾਜਾ ਚਲਾਓ...ਵਾਜਾ ਚਲਾਓ...” ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸੋਢੀ ਨੇ ਲੋਰ ਵਿਚ ਆਏ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਸੁੰਨ ਜੜ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੜਤਾਲ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਹੈ ਕੌਣ? ਸੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ’ਤੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੋਢੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਫਤਰ ਆਏ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਸਿਰ ਸੁੱਜਿਆ ਵੇਖ ਸਾਥੀਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਕੀ ਹੋਇਆ? ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਸੀ-ਦਾਰੂ ਪੀਤੀ ਵਿਚ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਤਰਲੋਚਨ ਨੇ ਦਾਰੂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੈਂਗ ਪਿਆ ਕੇ ਸੋਢੀ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਸੱਚ ਕਢਵਾ ਲਿਆ ਪਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਦੇ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਤੇ ਸੁਗਲੀ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਕਾਂਡ ਜੁੜ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਵਹਿਬਤੀ ਜਾਂ ਮੁਲਾਮਤੀ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲ ਹੀ ਪਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸੁਣਾ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤਰਲੋਚਨ, ਮੁਹਰਜੀਤ, ਰਾਹੀਂ, ਰਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਸਾਰੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਜਾਂ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਦੀ ਵਾਦੀ ਵੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਸੀ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪੈਸੇ ਧੌਲੇ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਸਾਰੇ ਸਦਾ ਟੁੱਟੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। 2 ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਗਾਂਧੀ ਜਯੰਤੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਠੇਕੇ ਬੰਦ ਸਨ ਪਰ ਸੈਕਟਰ 30 ਦੇ ਠੇਕੇ ਵਾਲੇ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਚੋਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਤਰਲੋਚਨ ਕੋਲ ਯੈਜ਼ਦੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤਰਲੋਚਨ, ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਸੋਢੀ ਨੇ ਪੈਸੇ ਪਾ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਲਈ। ਬੋਤਲ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੀ ਲੋਹੇ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਤਰਲੋਚਨ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਰਾਸਤੇ ਵਿਚ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਟੋਏ ਵਿਚ ਵੱਜਾ ਅਤੇ ਬੋਤਲ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਲੋਹੇ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚੋਂ ਟੁੱਟੀ ਬੋਤਲ ‘ਚੋਂ ਦਾਰੂ ਬੱਲੇ ਵਗਦੀ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਤਿੰਨਾਂ ਕੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਦਾਰੂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਤਰਲੋਚਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸੁੱਝੀ ਨਾ, ਉਹ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਬੱਲੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਤੁਪਕਾ-ਤੁਪਕਾ ਦਾਰੂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਚੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਫਿਰ ਦੂਜਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਡੰਗ ਲਾਹੁਣ ਜੋਗੀ ਦਾਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਹੀ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਰਣਜੀਤ ਰਾਹੀਂ ਦੀ ਵੀ ਸੁਣ ਲਓ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਇਕ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਹਿੰਦੀ ਅਖਬਾਰ ‘ਦੈਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਚਿਤਾਉਣ ਲਈ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਰਣਜੀਤ ਰਾਹੀਂ ਦਾ ਉਂਜ ਖਾਤਕੂ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਗਾ-ਦੇਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨੌਕ-ਝੋਕ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਮਾਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੰਦ ਤਰਲੋਚਨ ਨੇ ਵੀ ਜੋੜ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ-ਸੁਣਾ ਕੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਵਾਰ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ। ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਚਿਤਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ। ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਸਾਡਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇੰਦਰਾ ਤੇਰਾ ਦਰਕ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਤੂੰ ਰੋਹਬ ਪਾਉਂਦੀ ਏਂ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇੰਦਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਲਭਦੇ ਫਿਰਨ ਜਿਸ ਉਤੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਮਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਜਾਵੇ!

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕੁੱਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਡੀ ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਆਏ ਬਾਕੀ ਪਾਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਿਆ ਦੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ, ਸੱਚ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਸਾਡਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਥੀ ਸੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ। ਉਹ ਸਿੰਘੂ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਚੇਲਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੁਖਾਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਮੁਹਾਲੀ ਨਜ਼ਦੀਕ ਧਰਮਗੜ੍ਹ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਹ ਅਤੇ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਤੋਂ ਚੀਫ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ। ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਫਿਕਰਾ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੰਨੀ ਸੰਜਮੀ ਸੀ ਕਿ ‘ਰਸੀਦੀ ਟਿਕਟ’ ਉਤੇ ਲਿਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਭੁੱਲਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਮਾਤੀ ਚੰਗੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸਾਥੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਗੁਰਦੇਵ ਭੁੱਲਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਜੀਜਾ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਪੀ ਹੋਲਡਰ ਸੀ। ਬੜਾ ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਨਿਰਫਲ। ਉਹ ਵੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ-ਮਾਤੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਿਰਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੀ ਪਲੇਠੀ ਧੀ

ਜਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਕੌਰਸ ਕਰ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਅਦਾਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਉਹਦਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਭਾਪਦਿਆਂ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ‘ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ’ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਮਨਜੀਤ ਕੁਝ ਢਿੱਲਾ-ਮੱਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਹੈ। ਖੈਰ!

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਯਾਦਾਂ ਅਗਲੀ ਵਾਰ।

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਪਾਠਕਾਂ ਵਲੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜੋਰ ਦੇਣ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਆਮ ਰਵਾਇਤ ਲੇਖ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਛਾਪਣ ਦੀ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪੰਛੀ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚ ਉਡਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਦਰਖਤਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਦਾ ਅੰਬਰੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਟੁੱਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੋਹ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਮੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੱਛਾਂ ਵਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਤਬਾਹ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਨਵੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਘਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਤਣਾਓ ਵਿਚ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਡੁੱਬਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਦਾ ਇਹ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ-ਪਰਾਏ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਸਲੀਆਂ ਭੰਨ ਸੁੱਟੀਆਂ ਹਨ। ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਆਲ-ਪਤਾਲ ਹੱਥ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਪਏ ਹਾਂ ਪਰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਤੋਂ ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਭੁੱਖਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮੰਗਦਾ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਮ ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਦਾ ਹਰਜਾਨਾ ਕਿੰਨਾ ਭਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾੜਾ ਸੱਸੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਐ ਤੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਲੈਲਾ ਨੂੰ ਭਾਲ ਰਿਹੈ!

ਇਹ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ 'ਜਿੰਨੀ ਬੀਤੀ ਚੰਗੀ ਬੀਤੀ' ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਬੀਤਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਚੇ ਹੀ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਵਰਤਮਾਨ ਯੁੱਗ ਨੂੰ 'ਕਲਯੁੱਗ' ਕਹਿ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮਾੜਾ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਸੰਸੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸੌ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਸਾਰੀ ਸਦੀ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਦ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਨ 1979 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ, ਉਹ ਬੋਹੜ ਹੇਠ ਬੈਠ ਕੇ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਲਾਸ' ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਲਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਲਯੁੱਗ ਦੀ ਕਿਆ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ 'ਹਾਲੇ ਛਿਲੇ ਵਿਚ ਹੈ।' ਯਾਨੀ ਕਿ ਸਵਾ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ। ਉਦੋਂ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਚਾਚੇ ਦੀ ਕੁੜੀ ਉਧਾਲ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਉ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਵੱਢ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, 'ਕਲਯੁੱਗ ਦੀ ਸਿਖਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ?' ਫਿਰ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, 'ਜਦੋਂ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗਾ।' ਨਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਬੱਚਾ

ਚਲੋ ਇੱਲਾਂ ਤਾਂ ਗਈਆਂ ਪਰ...

ਬੰਦਾ ਮਰਦਾ ਉਦੋਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਰ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਰ ਉਦੋਂ ਝੱਲਣੀ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਰ ਸਾਥ ਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਤਕਦੀਰ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਤੋਂ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕਤ ਦੇ ਬਪੋੜਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਕ ਪੰਜਾਮੇ ਦੀ ਹੀ ਨਿੱਕਰ ਬਣੀ ਹੈ; ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਕਛਹਿਰੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਮਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ਾ ਕੀ ਦਿਆਂ; ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਆਪਣੀ ਬਣਾ ਸਕੇਂ।' ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫਿਕਰ, ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੌਣ ਨੇ? ਤਾਂ ਉਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਹਰ ਜੀਵ ਆਨੰਦਮਈ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਧੱਕੇ ਤੇ ਸ਼ੈਤਾਨੀਆਂ ਕਰਕੇ। ਜਿਹੜੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਤਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਜੇ ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੈ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਰਦ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਹਨ; ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਮਰਦ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਠੇਡੇ ਨਹੀਂ, ਧੱਕੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਉਹਦੇ ਮਰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੇਠ ਹੀ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਰਨਾ ਉਹਨੂੰ ਵਿਧਵਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਝੋਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਈ ਬੰਦੇ ਆਪ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਕ ਕੇ ਭਾਂਬੜ ਵਾਂਗ ਮਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ, ਗਿੱਲੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਧੂੰਆਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਠੱਗੀ ਮਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਮ ਕਹਿ ਦਿੰਨੇ ਆਂ, 'ਇਹਦੇ ਮੋਟਾ ਟੀਕਾ ਲੱਗੇ' ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਟੀਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਐ, ਲੱਗ ਰਿਹੈ, ਉਹਦੀ ਸੂਈ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਵੇਖੋ, ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ...

ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਹੁਣ ਕਲਯੁੱਗ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਹੋ ਗਈ?' ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਰੁੜ੍ਹਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।' ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ਜੇ ਕਲਯੁੱਗ ਹਾਲੇ ਸੱਚੀ ਨਿਆਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਾਪ ਦੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਜਵਾਨ ਤੇ ਬੁੱਢਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਚਲਾਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਲਯੁੱਗ ਵੀ ਛੇਤੀ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੋਰ! ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ ਅਗਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਦੇਣ ਨਹੀਂ, ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਕਾਰਾ ਹੈ।

ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਭਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਇੱਲਾਂ ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ?' ਮੈਂ ਖਿੰਝ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਮਰ ਗਈਆਂ, ਮੁੱਕ ਗਈਆਂ ਇੱਲਾਂ ਦਾ ਝੋਰਾ ਛੱਡ ਮਿੱਤਰਾ ਜੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰੋ।' ਤੇ ਉਹਨੇ ਬੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਤਾਂ ਇੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ, ਤੂੰ ਹੋਰ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਦੱਸ?' ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਔਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੰਤਰ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ 'ਹਿਪਨੋਟਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਐ ਕਿ ਬੰਦਾ ਉਲੂ ਨੂੰ ਕਾਂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਬੋਰ! ਉਸ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ।

ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਸਮਸਾਨਘਾਟ ਨੂੰ ਹੱਡਾ-ਰੋੜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇੱਲਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੱਡਾ-ਰੋੜੀਆਂ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਹੈਗੀਆਂ ਪਰ ਇੱਲਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਿਉਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਜਦੋਂ ਮੱਝਾਂ-ਗਾਵਾਂ ਦੇ ਕੱਟੂ-ਵੱਛੂ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਉਂ ਕਈ ਵਾਰ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣਾ ਜਾਂ ਕੋੜ ਪਸ਼ੂ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਤੋਂ ਭੰਨ-ਤੜੱਕੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਆਟੇ ਦੇ ਪੇਤੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹਰਾ ਚਾਰਾ ਵਧ ਪਾ ਕੇ, ਚਾਰੇ 'ਤੇ ਆਟਾ ਪਾ ਕੇ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਵਰਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਇੱਲਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੱਲ ਸੀ ਟੀਕੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਔਕਸੀਟੋਸਿਨ। ਪਹਿਲੇ ਝੱਬੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਟੀਕੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀ? ਇਹ ਦੁੱਧ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ ਹੈ।

ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਗੁੱਜਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਟੀਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਟੀਕਾ ਮੱਝ ਜਾਂ ਗਾਂ ਦੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਇੰਨੇ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੋੜ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਬਣਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਨੰਦਮਈ ਤੇ ਇਸ਼ਕਈ ਲੁਤਫ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਮੱਝਾਂ-ਗਾਵਾਂ ਦੇ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਇਸ ਟੀਕੇ ਨਾਲ ਇੰਨੇ ਵਧ ਗਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰ ਕੇ ਹੱਡਾ-ਰੋੜੀ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਇੱਲਾਂ ਨੇ ਹੀ ਖਾਣਾ ਸੀ! ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਮਾਦਾ ਇੱਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਸ ਖਾ ਕੇ ਹੋਰ ਤਕੜੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਨਰ ਇੱਲ ਨੂੰ ਮੇਲ ਦੀ ਥਾਂ ਫ਼ੀਮੇਲ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਮਿਲਦੇ ਗਏ। ਤੇ ਭਾਣਾ ਇਹ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਨਰ ਇੱਲ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਕਰਕੇ ਨਿਪੁੰਸਕ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਭੋਲੀਆਂ ਇੱਲਾਂ ਨੇ ਬੱਚੇ ਕਿੱਥੋਂ ਦੇਣੇ ਸਨ। ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਇੱਲਾਂ ਸਨ, ਉਹ ਖ਼ਤਮ ਹੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਚੀਨ ਚਲੇ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਸੋਚਾਂਗੇ ਕਿ ਚਲੇ ਇੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਰਹੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਕਿਲਾ ਢਹਿ ਗਿਆ? ਪਰ ਇਸ ਟੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਕਿਲਾ ਅੱਗੇ ਢਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਭਕ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਮਰਿਆ ਹੈ, ਆਪ ਨਹੀਂ ਮੋਟਰਾਂ-ਗੱਡੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇੱਲਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਔਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਕੈਮਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਜੀਹਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਘੱਟ, ਬਾਦਲ ਜਾਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦਾ ਵੱਧ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦੈ; ਉਥੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਵਧੇਰੇ ਦੁੱਧ ਟੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਚੋਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਇਥੇ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਬਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਬੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਤਕ ਅੱਪੜ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਔਕਸੀਟੋਸਿਨ ਟੀਕੇ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਬੈਂਗਣਾਂ ਦੇ ਬੂਟੇ ਵਿਚ ਆਬਣੇ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਇਹ ਟੀਕਾ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬੈਂਗਣ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਖ਼ਰਬੂਜ਼ੇ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ/ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਹਰ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟਮਾਟਰ ਵੀ ਇਸੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਨਕਲੀ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਇਸੇ ਟੀਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀਆਂ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਜੇ ਨਿਆਈਂ ਉਮਰੇ ਬਾਲਤੀਆਂ ਦੇ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ; ਜੇ ਖੇਡਣ-ਮੱਲਣ ਦੀ ਉਮਰੇ ਬੱਚੀ, ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁੜੀਆਂ ਜੰਮਣ ਦੀ ਦਰ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਝੁਲਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਕੁੜੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੁਆੜੇ ਇਸ ਟੀਕੇ ਦੇ ਹੀ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਜਿਸ ਵਾਈ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਲੇ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਜ਼ਿਆਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੋਇਐ; ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਰਕਬੇ ਵਿਚੋਂ ਤੇਰਾਂ ਫ਼ੀਸਦ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਗਿਐ; ਜਿਥੇ ਮੋਤਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਵੈਲੀ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਢਾਣੀਆਂ ਜੁੜਦੀਆਂ; ਜਿਥੇ ਨਾ ਧੀ ਤੇ ਨਾ ਭੈਣ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੀ ਹੈ; ਜਿਥੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ; ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ; ਜਿਥੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਘਰੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ; ਜਿਥੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਾਬ ਵਿਕ ਰਿਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਟੀਕੇ ਦੀ ਕਰਮਾਤ ਕਿਆ ਹੈ! ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਘੋੜਾ ਦੱਬ ਕੇ ਦੇਖੋ...

ਇਹ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਵਿਕਸਤ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਐ? ਉਹਦੀ ਹਿੱਕ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, ਜਵਾਨੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਭਾਰੀ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫ਼ੀਮੇਲ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਇਹ ਟੀਕਾ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਜਾਂ ਦੁੱਧ ਜ਼ਰੀਏ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਇਹ ਬੇਲੋੜੇ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਕੱਚੀ ਉਮਰੇ ਮਰਦ ਦਾ ਸੰਗ ਭਾਲਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਫਿਲਾਸਫੀ

ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਰ੍ਹਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਜੇ ਮਹਾਂਵਾਰੀ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਚੂਲ ਵਿੱਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਤੋੜ ਹੀ ਸੁੱਟੀ ਹੈ। ਜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਮਾਦਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜ-ਤਾਰਾ ਹੋਟਲਾਂ ਤਕ ਜਿਸਮਫਰੋਸੀ ਦਾ ਜਾਲ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਫਸ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅੱਲ੍ਹਤ ਕੁੜੀਆਂ ਨੌਕ ਨਹੀਂ ਵੱਟ ਰਹੀਆਂ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਲਾਇਲਾਜ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਛੇਤੀ ਲੱਭਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਲੱਭਿਆ ਵੀ ਛੇਤੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਵੇਖੋ। ਮਰਦ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਜ਼ਰੀਏ ਜਿਹੜੇ ਮਾਦਾ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਹਦੀ ਮਰਦਾਨਗੀ ਵਿਚ ਵਿਸ ਘੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਟੀਕਿਆਂ ਜਾਂ ਪੇਨ-ਕਿਲਰ ਦਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਮ-ਵਧਾਊ ਜਾਂ ਕਾਮ-ਉਕਸਾਊ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਟੀਕੇ ਦੇ ਹੱਥ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਇਕ ਵੀਰਾਨ ਅਤੇ ਖੰਡਰ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹਰਗਿਜ਼ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੀਕੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੇ ਲਗਾਉਣੀ ਹੈ? ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੰਡ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਜ਼ਹਿਰ ਵੀ ਖੀਰ ਨਾਲ ਖਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਮਦੂਤ ਵੇਖੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਔਕਸੀਟੋਸਿਨ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਇਹ ਹਰ ਘਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਚੱੜ੍ਹੇ-ਪਹਿਰ ਕੁੰਡਾ ਖੜਕਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਝਾਂਜਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਛਣਕਾਟਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਹੈਰਾਨੀਕੁਨ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਮਰਦ ਅੰਦਰ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੇ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਹੈ ਵੀ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਮਰਦ ਕੋਲ ਹੈ ਜੀਹਦੇ ਕੋਲ 'ਐਕਸ' ਤੇ 'ਵਾਈ' ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਕਰਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਜੰਮਣ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਜੰਮਣ ਦੇ ਤਾਅਨੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮਰਦ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ 'ਤੇ ਕੱਪੜਾ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੱਚੀ ਦੇ ਬੱਚਾ ਜੰਮਣ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਕਲਯੁੱਗ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ, ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਆਪਾਂ ਕਰ ਵੀ ਲਈਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹਕੂਮਤ ਹਥਿਆਉਣ ਦੇ ਬਾਕੀ ਫ਼ਾਰਮੂਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲ ਮਿਲਦੀ ਹੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ! ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਇਸ ਟੀਕੇ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਸਤਾਂ ਅਲੱਗ ਰੂੜੀ ਖਾਦ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਲਾਲਚ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਵਿਕਾਸ ਰੁਕਣ ਲਈ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਤਲਾਕ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪਤਨੀਆਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ

ਘਟੀਆ ਸ਼ਰਾਬ ਤਾਂ ਪੀ ਲੈਣ, ਉਹ ਜਰ ਲੈਣਗੀਆਂ ਪਰ ਉਹ 'ਮਰਦ' ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ। ਦਰਅਸਲ ਭੇਤ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭੋਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਕਿ ਘਟੀਆ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਦੁੱਧ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਟੀਕੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਦਾਨਗੀ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਵੰਡਣ ਵਾਲਾ ਡਾਕਟਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਨਾ-ਮਰਦ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਹਰਗਿਜ਼ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਤੀ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਓਪਰੀਆਂ ਸੋਜਾਂ ਮਾਣਨ ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਟੀਕੇ ਵਾਲਾ ਰਹੱਸ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਤਾਂ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਬੱਚਾ ਪਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਗੀ ਵੀ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਦੋਧੀਆਂ ਦੇ ਡਰੰਮਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਗੁੱਜਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁੱਧ ਵਾਲੀਆਂ ਗਾਗਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਰਦ ਨੂੰ ਮਰਦ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਣ ਦੀ ਚਾਲ ਵੀ ਲੁੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਨਜਾਣ ਨੇ ਜਾਂ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਨੇ; ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅਗਿਆਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਿਓ ਪਰ ਇਹ ਦੁੱਧ ਓਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾੜਾ ਵਿਆਹੁਣ ਤਾਂ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪਰਤਿਆ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਵਿਚ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਲਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਛੱਡੋ, ਫਿਕਰ ਕਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰੋ।

ਅੰਤਿਕਾ:

ਤਾਹੀਓਂ ਅਕਲ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਮਹਿਰੂਮ ਖਾਕੀ, ਖਾਧੀ ਕਿਸੇ ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਘੁਰ ਹੈ ਨੀ। ਹਰਣ-ਵਹੋਰਿਆ ਹੱਟੀਆਂ ਵਿਕੇ ਸਸਤਾ, ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੱਲਾ ਕਪੂਰ ਹੈ ਨੀ। ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਯਾਦ ਬੰਦੇ, ਤੂੰ ਰੱਖਿਆ ਰੱਬ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਨੀ। ਝੁਠਿਆ ਕਾਫ਼ਰਾ ਕੁਫ਼ਰ ਦੀ ਪੰਡ ਤੋਲੇ, ਇਹੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਹੈ ਨੀ। ਬੈਠਾ ਸ਼ਾਹ ਮਨਸੂਰ ਦੀਆਂ ਕਰੇ ਬਾਤਾਂ, ਤੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਕਦੇ ਲੰਗੂਰ ਹੈ ਨੀ।

(‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ’ ਵਿਚੋਂ)

ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਹੋਣਾ

ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਜੇ। ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਖੁਦਾ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਜੇ। ਬੰਦਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਚੰਦ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਜੇ। ਗੱਲੀਬਾਤੀ ਮੈਥੋਂ ਨੇਕ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਗੱਲ ਦਾ ਅਮਲ 'ਚ ਤਰਜਮਾ ਹੋਣਾ, ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਜੇ। ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਹਲਕਾਪਣ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਤੇਰੇ ਹਿਜਰ 'ਚ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋਣਾ, ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਜੇ। ਹਰ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਹੈ ਮੇਰੀ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਆ ਕੇ, ਨਹੁੰ ਦਾ ਮਾਸੋਂ ਜੁਦਾ ਹੋਣਾ, ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਜੇ।

-ਬਲਕਾਰ ਦਾਨਿਸ਼

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਮਹਾਨ ਗ਼ਦਰੀ ਡਾ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ 'ਪ੍ਰੀਤਮ' (ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ 1914-1920) ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗ਼ਦਰੀ ਗੁੰਜਾਂ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਵਿਤਾ 'ਸੱਚੀ ਪੁਕਾਰ' ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਗ਼ਦਰੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਮੇਰੀ ਆਜ਼ਾਦ ਕੌਮ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਵਤਨ ਜੋ ਤਰੱਕੀ, ਅਮਨ ਤੇ ਉਚ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਰਾਗ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਇਹ, ਦਰਦ ਭਰੀਆਂ ਚੀਸਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਹੁਲਾਰੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਭੇਟਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕੀ ਇਹ ਤੁੱਛ ਸੇਵਾ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਏਗੀ। ਜੈ ਹਿੰਦ!"

ਡਾ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਪਰ ਦੱਸੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਤਤਕਾਲੀਨ ਹਾਲਤ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੋਹੇ ਦਾ ਖੰਡਾ (ਖੰਡਾ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਲੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ) ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਲਿਸ਼ਕਦੀ-ਕੜਕਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਧਾਰਨ ਤਲਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾ/ਨਦਰਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗ਼ਰੀਬਾਂ-ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ), ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਇਸੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦੁਆ ਕੇ ਦੇਸ਼-ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਠਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ,

ਖੰਡਾ ਪਕੜੋ ਸਾਰ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਤਪਾਵੇ,
ਵੈਰੀ ਸਾਰੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਮਾਰ ਮੁਕਾਵੇ।
(ਗ਼ਦਰੀ ਗੁੰਜਾਂ/64)

'ਗ਼ਦਰੀ ਗੁੰਜਾਂ' ਦੇ 'ਆਦਿ ਕਥਨ' ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪੱਤਰ 'ਗ਼ਦਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ' ਜੋ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਛਪ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੰਗਰਾਮ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਗ਼ਦਰ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੁੱਟ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਜੋ ਭੂਮਿਕਾ ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ 'ਗ਼ਦਰੀ ਗੁੰਜਾਂ' ਨੇ ਨਿਭਾਈ, ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਜੋਸ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰਕਸ਼ੋ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਫ਼ੌਜੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਰਤੀ ਕਾਮੇ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੇ ਵਪਾਰੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਨੇਤਾ ਜੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਰਨੈਲ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ' ਵੀ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸੰਵਾਰੀ ਹੋਈ ਭੂਮੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਗੁੰਜ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।" (ਗ਼ਦਰੀ ਗੁੰਜਾਂ/7)।

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੱਸਦੇ

ਖੰਡਾ ਸਾਰ ਦਾ ਅਸਾਂ ਤੋਂ ਲੋਪ ਹੋਇਆ, ਬਿਜਲੀ ਲਸ਼ਕਦੀ ਹਥ ਕਰਪਾਨ ਕਿਉਂ ਨੀ?

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ (ਉਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਿਚ ਸਰਹਾਲੀ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਵਤਿੰਗ 'ਚ ਮਾਤਾ ਹਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ 27 ਜੁਲਾਈ 1884 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ, ਜੋ 17ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਵੱਸ ਗਏ ਸਨ।

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਪਿੱਛੇ ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਮਾਰ ਖਾਣੀ ਪਈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਮਨ ਖੱਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਬਾਗ਼ੀ ਬਿਰਤੀ ਨੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਹ ਫੜਿਆ। ਗੁਜਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨੀ, ਬੁੱਧੀਮਾਨੀ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਕਲਾ ਵਿਚ ਖਾਸ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। 1907 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ 'ਪੱਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾਂ' ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾ ਲਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੰਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਾਰੰਟ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ 1908 ਤੋਂ 1909 ਦੌਰਾਨ ਸਿਆਲਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਸਕਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਫਰਜ਼ੀ ਨਾਂ ਬੋਲੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਹਰਬਿਲਾਸ ਤੋਂ ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਥੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਟਾਊਟ ਨੂੰ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੰਨ 1909 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮਲਾਇਆ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀਨਾਂਗ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮਲਾਇਆ, ਜਾਵਾ, ਸੁਮਾਟਰਾ, ਬੋਰਨੀਓ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਰਚ 1910 ਵਿਚ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿਥੇ ਸੈਂਟਰਲ ਸਿੱਖ ਟੈਪਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਬਾਹਰਲੇ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਲਈ ਜਿਥੇ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਨ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਸਨ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ 7 ਜਨਵਰੀ 1912 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ-ਪੋਸਣਾ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖੁਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਵਿਚ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਲਗਪਗ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਜਮਾਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਪ੍ਰਸਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਂ ਅਤੇ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸੀ। ਸਨ 1911-12 ਵਿਚ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਵਾਰ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਛੱਡ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਛੇ ਸਾਲ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਤਨੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਚਲੀ ਗਈ। (ਸੋਮੇ: ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ 'ਆਦਿ ਕਥਨ/ਗ਼ਦਰੀ' ਗੁੰਜਾਂ ਅਤੇ ਸੋਹਣ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੱਸਦੇ

ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੁੱਟ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਟੁੰਬੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵੇਲੇ ਬੰਗਾਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ 'ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ' ਆਖਿਆ ਕਰਨ, ਮਿੰਨਤਾਂ-ਤਰਲਿਆਂ, ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਕਰਨ।" (ਪੰਨਾ 315)

ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ' ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਗਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ-ਵਿਰੋਧੀ ਉਪਰੋਕਤ ਹਿੰਦੀ ਅਨਸਰ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸ਼ਕਲ ਕਿਵੇਂ ਫੜੀ?...ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਮਸਾਲਾ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ ਸਬੰਧੀ ਚੱਲੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਹਨ। ਲਾਹੌਰ ਪਹਿਲੇ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਭ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ 'ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਅਤੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸੈਂਟਰ ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੈਂਟਰ ਸੀ, ਪਰ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।" ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, "ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ (ਪੰਨਾ 407) ਕਿ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਾਗ਼ੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਉਥੇ 1912 ਦੇ ਅਖੀਰ ਜਾਂ 1913 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਬਰਖ਼ਿਲਾਫ ਲੈਕਚਰਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵੀ

ਲੈਕਚਰ ਦੇਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਉਥੇ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਆਪਣੇ ਸ਼੍ਰੋਤਾ-ਗਣਾਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਖਿਆਲ ਭਰ ਦਿੱਤੇ। ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਖ਼ਰ ਜਲਾਵਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਫਤੂਰ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।"

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਯੋਧੇ' ਵਿਚ 42 ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਬੂ ਤਾਰਕਨਾਥ ਦਾਸ, ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਸੇਠ ਹੁਸੈਨ ਰਹੀਮ, ਦੋ ਕਾਮਰੇਡ ਇਕਬਾਲ ਹੁੰਦਲ (ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਸਿੱਖ) ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ (ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਸਿੱਖ) ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ 38 ਗ਼ਦਰੀ ਯੋਧੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ "ਖੁੰਡੇ ਵਾਲਾ ਗ਼ਦਰੀ: ਜਥੇਦਾਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੋਟ ਫਤੂਹੀ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। 23 ਮਈ 1914 ਨੂੰ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਹੇਠ 'ਸਟੈਨਲੇ ਪਾਰਕ' ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 23 ਜੂਨ 1914 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਨੇ ਡੁਮੀਨੀਅਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਰੇ ਬਾਹਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਖਰਮਸਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੋਟੀ ਫਤੂਹੀ ਉਧਰ ਆ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚਿੱਟੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਖੁੰਡਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਚੇ ਲੰਬੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਗੋਰੇ ਉਸ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਣ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਇਕ ਉੱਚੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਕੋਲ ਦੀ ਉਂਗਲ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ, "ਵੰਨ ਵਿਦ ਵੰਨ, ਐਨੀ ਵੰਨ" (ਕੱਲੇ ਨਾਲ ਕੱਲਾ, ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ)। ਭਾਈ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਆਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ

ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਗੋਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ 33 ਕਰੋੜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਅਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਫਾਹਲੇ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਤਨ ਜਾ ਕੇ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ। ਦਸੰਬਰ 1913 ਵਿਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ, ਸਰਹਾਲ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਬੈਂਤ ਦੇ ਖੁੰਡੇ ਖਰੀਦੇ।

ਜਹਾਜ਼ ਉਤੇ ਕੁੱਝ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਕਪਤਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਂ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਕਪਤਾਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁੱਝ ਪੁੱਛੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੈਂਤਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਭੱਜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰਿਆ, "ਜਾਗਰ ਸਿਆਂ, ਸਾਹਿਬ ਹੁਣ ਸੁੱਕਾ ਨਾ ਜਾਵੇ।" ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਦਾ ਮੂੰਹ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ। ਸੀਟੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਤੰਗ ਪਉਤੀ ਰਾਹੀਂ ਉਪਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਖੂਬ ਖੁੰਡਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ, "ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਤੇ 'ਐਸ਼-ਇਸ਼ਰਤ' ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਜਤੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਕਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਬਚ ਕੇ ਜਾਣਾ ਕਿਹੜੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਸੀ।" (ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ, ਪੰਨਾ 274)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਮੁਰੱਬਿਆਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ, "ਮੁਰੱਬੇ! ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਬੁੱਕਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣਾ।" ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਲ ਦਿਓ। ਇਹਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਲਿਆਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਤੌਰੀ ਨਹੀਂ ਝੱਲਣੀ।" ਭਾਈ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਮੈਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੀ ਹੱਥ ਦਿਖਾਉਣੇ ਆਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਪੁਰ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦਿਖਾ ਆਇਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁੰਡੇ ਨਾਲ ਖੜਕਾਏ ਆਇਆਂ। ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਤਾਰ ਪਾ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰ ਲਓ।" (ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ, ਪੰਨਾ 275)

(ਚਲਦਾ)

ਬਾਹਰੂ ਧੋਇ ਅੰਤਰੁ ਮਨੁ ਮੈਲਾ

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫

ਬਾਹਰੁ ਧੋਇ ਅੰਤਰੁ ਮਨੁ ਮੈਲਾ

ਦੁਇ ਠਉਰ ਅਪੁਨੇ ਖੋਏ॥

ਈਹਾ ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਮੋਹਿ ਵਿਆਪਿਆ

ਆਗੈ ਮੁਸਿ ਮੁਸਿ ਰੋਏ॥੧॥

ਗੋਵਿੰਦ ਭਜਨ ਕੀ ਮਤਿ ਹੈ ਹੋਰਾ॥

ਵਰਮੀ ਮਾਰੀ ਸਾਪੁ ਨ ਮਰਈ

ਨਾਮੁ ਨ ਸੁਨਈ ਡੋਰਾ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਮਾਇਆ ਕੀ ਕਿਰਤਿ ਛੋਡਿ

ਗਵਾਈ ਭਗਤੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਨੈ॥

ਬੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਉ ਤਰਕਨਿ ਲਾਗਾ

ਤਤੁ ਜੋਗੁ ਨ ਪਛਾਨੈ॥੨॥

ਉਘਰਿ ਗਇਆ ਜੈਸਾ ਖੋਟਾ ਵਥੂਆ

ਨਦਰਿ ਸਰਾਫਾ ਆਇਆ॥

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਨੈ

ਉਸ ਤੇ ਕਹਾ ਛਪਾਇਆ॥੩॥

ਕੁਤਿ ਕਪਟਿ ਬੰਚਿ ਨਿਮੂਨੀਆਦਾ

ਬਿਨਸਿ ਗਇਆ ਤਤਕਾਲੇ॥

ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਨਾਨਕਿ ਕਹਿ

ਅਪਨੈ ਹਿਰਦੈ ਦੇਖੁ ਸਮਾਲੇ॥੪॥

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ,

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੀ ਮਤ ਵਿਚ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਆਦਮੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਜਾਣ ਕੇ ਬੋਲਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਿਖਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸੱਪ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ

ਤੇ ਸੱਪ ਦੀ ਖੁੰਡ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁੱਟੀ ਜਾਵੇ। ਜੀਵ ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਤਨ ਨੂੰ ਧੋਈ ਗਿਆ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੇਵੇਂ ਹੀ ਗੁਆ ਲਏ। ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮੋਹ 'ਚ ਫਸਿਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰੋਣਾ ਪਿਆ।

ਮਾਇਆ ਕੀ ਕਿਰਤਿ ਛੋਡਿ

ਗਵਾਈ ਭਗਤੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਨੈ॥

ਬੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਉ ਤਰਕਨਿ ਲਾਗਾ

ਤਤੁ ਜੋਗੁ ਨ ਪਛਾਨੈ॥੨॥

ਇਥੇ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ, ਦਿਖਾਵੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਤਿਆਗੀ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਿਰਬਾਹ ਲਈ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਵੇ। ਐਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਦੀ ਸਾਰ ਤਾਂ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜੋ ਆਦਮੀ ਵੇਦ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕ ਕਰਨ ਲਈ, ਭਾਵ ਸਿਰਫ਼ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਣ ਲੱਗ ਪਵੇ, ਤਤੁ ਜੋਗੁ ਭਾਵ ਉਹ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਉਘਰਿ ਗਇਆ ਜੈਸਾ ਖੋਟਾ ਵਥੂਆ

ਨਦਰਿ ਸਰਾਫਾ ਆਇਆ॥

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਨੈ

ਉਸ ਤੇ ਕਹਾ ਛਪਾਇਆ॥੩॥

ਉਘਰਿ ਗਇਆ ਜੈਸਾ ਖੋਟਾ ਵਥੂਆ, ਭਾਵ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਖੋਟਾ ਰੁਪਿਆ ਜਦੋਂ ਸਰਾਫ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਘਰਿ, ਭਾਵ ਉਹ ਦਾ ਪਾਜ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ, ਖੋਟਾ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਆਦਮੀ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਜੋ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਧਰਮੀ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਗਤ ਹਾਂ, ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਛੁਪਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਕੁਤਿ ਕਪਟਿ ਬੰਚਿ ਨਿਮੂਨੀਆਦਾ

ਬਿਨਸਿ ਗਇਆ ਤਤਕਾਲੇ॥

ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਨਾਨਕਿ ਕਹਿ

ਅਪਨੈ ਹਿਰਦੈ ਦੇਖੁ ਸਮਾਲੇ॥੪॥

ਗੁਰਦੇਵ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ, ਇਹ ਜੀਵ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਠਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਫਰੋਬ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਲੁਟਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਨਿਮੂਨੀਆਦਾ, ਭਾਵ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਐਸੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਲੁਟਾ ਕੇ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਆਤਮਿਕ ਮੌਤ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਸਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ, ਨਾਨਕ ਇਹ ਗੱਲ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਸੱਚ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀਏ, ਇਹੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ।

ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਬਾਰੇ ਉਠ ਰਹੇ ਸਵਾਲ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੇ ਸਵਰਗੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਉਠ ਰਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਤੀਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ; ਜਿਹੜਾ ਇਲਹਾਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਤੀਤ ਵਿਚਲਾ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਸਦਕਾ ਵੇਦਾਂ, ਸਮ੍ਰਿਤੀਆਂ, ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖੀਰੇ (ਖਜ਼ਾਨੇ) ਨੂੰ ਸਾਂਭਦਿਆਂ ਹੀ, ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿਥੇ ਅਸੰਖਾਂ ਸੂਰਜਾਂ, ਅਕਾਸ਼ਾਂ, ਪਤਾਲਾਂ, ਅਨੰਤ ਮੰਡਲਾਂ, ਅਨੇਕ ਧਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਉਥੇ ‘ਕੀਤਾ ਪਸਾਰਿ ਏਕੋ ਕਵਾਓ॥’ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਪਰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਅਤੀਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਲੀਭਾਂਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ, ਮੁਨੀਆਂ, ਫਕੀਰਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਦੇਣ ਸਦਕਾ, ਵੇਦਾਂ, ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ, ਸਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ, ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਣ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ‘ਰਿਗਵੇਦ’ ਨੂੰ ਛੇ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ।

ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਿਗਵੇਦ ਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜਾਂ ਇਹਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਕੁ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਜੇ ਕਿਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਰਿਗਵੇਦ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਤਾਲ ਦੀਆਂ ਗੂੰਝੀਆਂ ਰਮਝਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ‘ਰਿਗਵੇਦ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ’ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ; ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਿਹੜੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ

ਭਰਨਗੀਆਂ? ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇੰਜ ਹੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਲੜ ਛੁਡਵਾਉਣਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਰਚਿਤ ‘ਸਹਿਜੇ ਰਚਿਓ ਖਾਲਸਾ’ ਪੁਸਤਕ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਸ਼ੁਰੂ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਿਰਾਵਟ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਅਤੀਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਕਿਉਂ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਫਲਸਰੂਪ, ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਧਾਰ ਰੂਪ ਵਿਦਵਾਨ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨਗੇ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਦਾ ਫਿਕਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਹਰੀ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਰੰਗਤ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਰੰਗਤ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਜਦਕਿ ਹਰਿੰਦਰ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ‘ਸਹਿਜੇ ਰਚਿਓ ਖਾਲਸਾ’ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲੋਂ ਵਿਹਾਜ਼ ਜਾਣ ਦਾ ਉਦਮ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਨਹੀਂ।

ਉੱਚੇ ਆਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਵੀ ਭੁਗਤਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੰਕੀਰਣ ਸੋਚ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਉਚੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਉਚੇ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ, ਤਦ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਵੀ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਖਲਾਅ ਵੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਤਾਂ ਨਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਪਵਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੋਇਆ, ਸਗੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਲੋੜ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਭਰਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਚੇ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਾ ਮੋੜਨਾ ਪਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਮਹਿਬੂਬ ਰਚਿਤ ‘ਸਹਿਜੇ ਰਚਿਓ ਖਾਲਸਾ’ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਉਚੇ ਸਾਹਿਤ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੀ ਮਿਲੀ। ਮੈਂ ਹਰਿੰਦਰ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ।

ਭਵਿੱਖ ਦੌਰਾਨ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਜਰੂਰ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਖਲਾਅ ਵੀ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ‘ਸਹਿਜੇ ਰਚਿਓ ਖਾਲਸਾ’ ਵਿਚ ਵਰਣਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਸਮਾਜ, ਵਿਸ਼ਵ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ, ਵਿਸ਼ਵ ਸੱਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚੇਤਨਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਫਿਲਹਾਲ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹਾਂ।

—ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ਲੈਕਚਰਾਰ

ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ,
ਫੱਲੋਵਾਲ ਖੁਰਦ, ਸੰਗਰੂਰ (ਪੰਜਾਬ)।
ਫੋਨ: 91-99887-94880

ਬਾਤਾਂ ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੀਆਂ

ਅਮੋਲਕ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਫਤਿਹ।

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ’ ਪੜ੍ਹਨ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਇਹ ਰਾਏ ਤੇਰੇ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁਕੇ ਲੇਖ ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ’ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਨੈਤਿਕ-ਨਿਘਾਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਘਾਰ ਵਲ ਉਂਗਲੀ ਤਾਂ ਉਠਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਕ-ਉਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਤੇਰਾ ਹਮਦਰਦ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੇ ਵਿਚਲਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਜੇ ਤੇਰਾ ਕੈਥਾਰਸਿਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ? ਤੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਰੂਹਾਂ ਕੈਥਾਰਸਿਸ ਦੀਆਂ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਢਕੀ ਰਿਝਣ ਦਾ ਵੀ ਭਰਮ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ ਵੀ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਛਤਾਵਾ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਮਹਿਜ਼ ਵਿਖਿਆਨ, ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਿਸ ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਤੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਿਆ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਜੋ ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲੇਗੀ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।

ਮੇਰਾ ਅਨੁਭਵ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿੱਗਣ, ਉਠਣ ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਅਵਸਰ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ‘ਭਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ...’ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਆਸ ਵਲ ਤੁਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਅਵਸਰ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਸਤੇ ਬੰਦਾ ਮੁਹਾਰਤ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਪਰਤ ਬਾਰੇ ਤੂੰ ਲਿਖ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਉਸ ਦੇ ਸਮਕਾਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਪੰਜਾਬ-ਸਮਕਾਲ ਅਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ-ਸਮਕਾਲ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕਲਿਆਂ ਤੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਰਲ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜੋਤਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਪੰਜਾਬ-ਸਮਕਾਲ ਦਾ ਉਹ ਵਰਗ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੂੰ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਤੱਥਮੂਲਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹਹੀਣ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਗਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ ਪਰ ਦੇਂਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਧੱਕੇ ਹੋਏ ਜੋ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਹਿਜਰਤ ਕਰ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇਰਾ ਦੇਹਰਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਨੁਭਵ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਿਖ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋੜ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ’ ਵਜੋਂ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸੁਰੰਗ ਦਾ ਅਗਲਾ ਸਿਰਾ ਲਭ ਲੈਣ ਦੀ ਸੁਖਾਵੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੀ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹਵਾਲਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਲਿਖਣਾ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰੀਂ ਵਰਨਾ ਮੈਨੂੰ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦਫਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਹੰਢਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ? ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਲੰਬੀ ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੇ ਦਫਨ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫਤਿਹ।

—ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋ.), ਪਟਿਆਲਾ

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸੀ ਇੰਦਰ ਗੁਜਰਾਲ

ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 1943 ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨੇ ਗੁਜਰਾਲ ਜੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਭਾਪਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਸੋਧ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਤੇ ਮਾਲੀ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਪਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ। ਸਭਾ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਲਈ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦਾ 1990 ਵਿਚ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸਭਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਮਹਿਫਲਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਲਣੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧ ਦਿਹਾਤੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਦਰਜਨ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰਸਾਲਾ ‘ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ’ ਜਾਰੀ ਰਖਿਆ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਤੁਰ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਸਾਡੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹਸਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਹੈ। ਨਵਯੁੱਗ ਫਾਰਮ ਮਹਿਰੌਲੀ ਵਿਖੇ ਰਚਾਏ ਇੱਕ ਚੋਣਵੇਂ ਇੱਕਠ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਪੰਜਾਬੀ ਆਬਰਜ਼ ਐਂਡ ਆਰਟਿਸਟ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਇਆਪਾ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹੀਓ ਸੀ। ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ, ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਰਲ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਖਾਸਾ ਸੀ। ਉਹ ਗਿਆਨਵਾਨ, ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਪਲਾਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਸੇਧਾਂ

ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਸਦਾ ਹੀ ਚੇਤੇ ਰਹੇਗੀ।

ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ (ਐਨ ਖੱਬੇ) ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸਪੂਤ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਸਦਾ ਰਿਣੀ ਰਹੇਗਾ। ਭਰਾ ਸਤੀਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ ਵਲੋਂ ਕਲਾ ਕੌਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਸ਼ੀਲਾ ਗੁਜਰਾਲ ਵਲੋਂ ਕਾਵਿ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪਾਸਾਰ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਮਿਲਾਪਤੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੂਟਨੀਤੀ ਉਸ ਦੀ ਸਦਾ ਰਿਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਕੀ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਪੂਰੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਉਹੀਓ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਛਾਪ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੀਡੀਆ ਰਾਜਧਾਨੀ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਓਵਰ ਬਰਿਜਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਵਿਚੋਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਗੱਢੇ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਨੇ

ਖੁਹ ਵਿਚ ਮਾਰੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਕਾਰਨ। ਤੌਸੀਫ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ‘ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੱਜਰੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਪਰਵਾਨਾ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਪਰਵਾਨਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੁੱਖੀ ਵੀ। ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਲੰਬਰਦਾਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ। ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਕਲਾਮ ਅਤੇ ਚੂਹਤਪੁਰ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮਾੜੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਟੋਟਾ ਵੀ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਲੋਅਰ ਮਿਡਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਕੂਲ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੰਢੀ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ।’

ਅਫਜ਼ਲ ਤੌਸੀਫ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ, ਭੱਠੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਜਵਾਂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਪਿਆਰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਫਜ਼ਲ ਤੌਸੀਫ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਸਿੰਬਲੀ

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਵਸਨੀਕ ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਦੀਬ ਅਫਜ਼ਲ ਤੌਸੀਫ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸਿੰਬਲੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ 2007 ਵਿਚ ਸਿੰਬਲੀ ਦੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਨਿਵਾਸੀ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਸੱਦਿਆ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵੇਖ ਉਸ ਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਰੋਣ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਮਾਂ ਪਿਉ ਜਾਇਆਂ ਵਰਗੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਜਾਈਆਂ ਵਲੋਂ ਪੱਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੇ

ਅਫਜ਼ਲ ਤੌਸੀਫ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ, ਭੱਠੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ

ਤੱਕਣ ਤੱਕ ਤੇ ਸਹੀ!

ਰਾਤ ਵੀ ਸੂਰਜ ਅੰਬਰੀਂ,
ਨਿੱਤ ਬਾਲ ਧਰੇ।
ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਚਾਨਣ,
ਵੇਹੜੇ ਆਣ ਵੜੇ।
ਤੱਕਣ ਤੱਕ ਤੇ ਸਹੀ!

ਪਰਭਾਤ ਪਰੀ ਸੰਗ ਸਖੀਆਂ,
ਨਾਚ ਕਲੋਲ ਕਰੇ।
ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੁਪਨ-ਸੁਨੇਹੇ,
ਉਸ ਪੌਣ ਭਰੇ।
ਤੱਕਣ ਤੱਕ ਤੇ ਸਹੀ!

ਨਿੱਕ
ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾ ਕੇ ਪਰਤੇ ਪਰਵਾਨਾ ਤੇ ਸੁੱਖੀ ਦੀ ਲੋਚਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪਰਵਾਨਾ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਫਜ਼ਲ ਤੌਸੀਫ ਕਾਫੀ ਢਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦੀ ਚੰਗੀ ਖਬਰ ਦੇ ਕੇ ਅਫਜ਼ਲ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਈ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਫੜਾ ਰਹੇ। ਮੈਨੂੰ ਭੁਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਜਰੀ ਫੇਰੀ ਨੇ ਉਦਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ
ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਿੱਖ ਜਾਏਗਾ
ਪਰਬਤਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਵੇਖ।
ਸਾਰੇ ਦੀਵੇ ਸਾਥ ਤੇਰਾ ਦੇਣਗੇ
ਚਾਨਣਾਂ ਦਾ ਗੀਤ ਕੋਈ ਗਾ ਕੇ ਵੇਖ।

ਰਾਹ ਦੂਰ ਮੰਜਲ ਦੇ,
ਬਿਰਖ-ਬੂਟਿਆਂ ਭਰੇ।
ਧਰਿ ਬੰਨੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ,
ਰਹਿਣਾ ਅਡੋਲ ਖੜੇ।
ਤੱਕਣ ਤੱਕ ਤੇ ਸਹੀ!

ਪੰਧ ਸਮੇਟੇ ਲੰਮਤੇ ਪੌਣਾਂ,
ਬਾਗੀ 'ਤੇ ਬੂਰ ਵਰ੍ਹੇ।
ਅਜਬ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਘੁੱਟ ਕਲਾਵੇ,
ਉਹ ਨੂਚੇ-ਨੂਰ ਵਰ੍ਹੇ।
ਉਹ ਨੂਚੇ-ਨੂਰ ਵਰ੍ਹੇ।

—ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ਲੈਕਚਰਾਰ

ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜਨਮ-ਪੱਤਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ-ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਗੁਗਲ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵਰਤਦਿਆਂ ਇਕ ਸਮੂਹ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਰਵੇ-ਸਰਵਾ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਚੰਦ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਮੂਹ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ—”ਮੈਂ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ‘ਤੋਸਕੀ’ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਜਦ ਉਤਰੀ ਉਤਰੀ ਖਬਰ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਖਬਰ ਅਫਵਾਹ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ। ਖਬਰਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਕਿ ਠਾਕਰੇ ਸਾਹਿਬ ਠੀਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ, ‘ਅਜੇ ਜੀਵਤ ਹਨ ਠਾਕਰੇ ਸਾਹਿਬ, ਲੇਕਿਨ ਮਾਰੇ ਤੋਸਕੀ ਕੇ ਇਹ ਲੋਕ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ’। ਗੱਡੀ ਮੁਸਾਫਿਰ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਮੂਹ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, ‘‘‘ਤੋਸਕੀ’ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਨਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?’’ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿਚ ਉਗਲੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ, ਮੈਂ ਖੁਦ ਅਵਾਕ ਸਾਂ। ਠਾਕਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜੋ ਹੋਇਆ ਸਭ ਨੇ ਪੜ੍ਹ, ਸੁਣ, ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਦੁਰਗਤ ਬਾਨੇ ਵਾਸੀ ਦੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਕੁਝ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਤੋਸਕੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਰ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਐਸੀ ਕੀ ਤੈਸੀ ਹੁੰਦੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਠਾਕਰੇ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੇਸ਼ਵ ਠਾਕਰੇ 1885 ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਡੇਰਾ ਧੋਦਪ ਕਿਲੇ ਦਾ ਕਿਲੇਦਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਉਪਨਾਮ ‘‘ਧੋਦਪਕਰ’’ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਦਾਦਾ ਪਾਨਵੇਲ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਸੀਤਾਰਾਮ ਪਿੱਛੇ ‘ਪਾਨਵੇਲਕਰ’ ਲਾ ਲਿਆ। ਇਥੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਮਰਹੱਟੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਅੱਗੇ ‘ਕਰ’ ਪਿਛੇਤਰ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਉਪਨਾਮ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਦਾ ਜੱਦੀ ਕਸਬਾ ਮੰਗੇਸ਼ੀ ਸੀ; ਸੁਨੀਲ ਗਾਵਸਕਰ ਗਾਵਸ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਕੇਸ਼ਵ (ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੇ ਪਿਤਾ) ਦੇ ਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਗੋਤ ‘ਠਾਕਰੇ’ ਹੀ ਰੱਖਿਆ। ਠਾਕਰੇ ਕੈਸਬ (ਕੈਥ) ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਪਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ Thakre ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਆਪਣੇ ਉਪਨਾਮ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਜੋੜ Thackray ਨਾਲ

‘ਮਾਰੇ ਤੋਸਕੀ ਕੇ’

ਚਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੇਸ਼ਵ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਵਲ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਸੰਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਵਿਲੀਅਮ ਮੇਕਪੀਸ ਥੈਕਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਿਸਕ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ 1811 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਸਨ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਥੈਕਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਿਸਕ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕੇਸ਼ਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਜੋੜ Thackray ਅਪਣਾ

ਲਏ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਥੈਕਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਠਾਕਰੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹੀ ਰੀਤੀ ਅੱਗੋਂ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਤਾਨ ਨੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ।

‘ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਭੂਮੀ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ’ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਦੇ ਕੇ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਜੋ ਰਾਜਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਰਾਜਸੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਿਖੰਡਨਕਾਰੀ ਰੁਝਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨੇ 1960-70 ਵਿਚਕਾਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਜਾਨ ਮਾਲ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਫਿਰ ਬਿਹਾਰੀ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਭਈਆ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਕਹਿ ਕੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਭਜਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਹਰ ਨਿੱਕੀ ਮੋਟੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੰਕੀਰਨ ਤੇ ਫੁੱਟ-ਪਾਊ ਸੋਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ

ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਬਹੁਲਵਾਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਵਾਲੇ ਅਜੋਕੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕੋ ਧਰਮ, ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਆਦਿ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣਾ ਇਕ ਪੁੱਠੀ ਮਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੇਤੇ ਪਾਰ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾ,

ਉਦਯੋਗਪਤੀ, ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਉਘੇ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਸ਼-ਪਾਤ੍ਰ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਮੌਤ ਭਾਵੇਂ ਕੁਦਰਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਭੁਤਕੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੋਂਗਾਂ ਨੇ ਜਬਰੀ ਮੰਬਈ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ। ਬਾਨੇ ਵਸਦੀ ਸ਼ਾਹੀਨ ਢਾਡਾ ਨਾਂ ਦੀ 21 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਆਪਣੀ ਫੇਸਬੁਕ ਦੀ ਵਾਲ ‘ਤੇ ਲਿਖ ਬੈਠੀ, ‘‘ਬਣਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਮਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਐਪਰ ਇਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਮਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਝੱਲਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੀ ਲਚਕੀਲੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਕਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਅਜ਼ਾਦ, ਸੁਖਦੇਵ

ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦੇ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੌਨ ਧਾਰਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਆਦਰ ਮਾਣ ਕਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਤੇ ਨੌਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਜ ਮੰਬਈ ਡਰ ਕਰ ਕੇ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸ਼ਰਧਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ।’’ ਭੈੜੀ ਹੋਣੀ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਰੇਨੂੰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਪੋਸਟ ‘ਲਾਈਕ’ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪੰਜਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਡੇਢ ਦੇ ਸੌ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਹੱਲਾਗੁੱਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਸ ਨੇ ਬਥੇਰੀਆਂ ਮਾਫ਼ੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ, ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਪਲੀਜ਼ ਪਲੀਜ਼ ਪਲੀਜ਼ ਵੀ ਕਿਹਾ, ਫੇਸਬੁਕ ਤੋਂ ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੋਸਟ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹਟਾ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸੈਨਿਕ ਨਾ ਟਲੇ। ਸਥਾਨਕਵਾਦ ਅਤੇ ਤਾਅਸਬ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਖੁਰਾਕ ਖਾਂਦੇ, ਉਸ਼ਟੰਡ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਓਨਾ ਚਿਰ ਸਕੂਨ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਉਧੜਧੂਮੀ ਨਾ ਮਚਾ ਦੇਣ। ਤੇ ਇਹ ਕਹਿਰ ਵਰਤਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਚਾਚਾ ਦੇ ਕਲਿਨਿਕ ਦੀ ਭੰਨ ਤੜਕ ਕਰ ਕੇ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਾਤ ਅੱਠ ਵਜੇ ਦੋਹਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ‘ਦੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕ’ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਫੈਲਾਉਣ’ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਦਲੀਆਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ, ਸਰਕਾਰ, ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਆਸ਼ਾਲਾ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ; ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਈ। ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਗੀਨ ਜੁਰਮਾਂ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਜਾਏ ਬਿਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ।

ਪਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦ ‘ਤੋਸਕੀ’ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਨਿਰੁਕਤਕਾਰ ਅਜਿਤ ਵਡਨੋਰਕਰ ਨੇ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਫਾਰਸੀ ਤਸਕੀਨ ਦਾ ਰੁਪਾਂਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਸਕੀਨ ਵਿਚ ਤਸੱਲੀ, ਦਿਲਾਸਾ ਜਿਹੇ ਭਾਵ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਭੁਲਾਵੇ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਹਨ, ਯਾਨਿ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ, ਅਸਤਿ ਨੂੰ ਸਤਿ ਮੰਨ ਲੈਣਾ। ਤਸਕੀ ਜਾਂ ਤਸਕੀਨ ਤੋਂ ਤੋਸਕੀ ਬਣਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਗੱਡੀ ਦੇ ਮੁਸਾਫਿਰ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲ

**ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ**

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਠਾਕਰੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਰ ਗਿਆ ਸਮਝ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕ ਮੁੰਬਈ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ।

‘ਤਸਕੀਨ’, ਜਿਸ ਤੋਂ ‘ਤੋਸਕੀ’ ਬਣੇ ਹੋਣ ਦਾ ਤੁੱਕਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਰਬੀ ਧਾਤੂ ਤ-ਸ-ਕ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੋਣ, ਟਿਕਣ, ਰਹਿਣ, ਵਸਣ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਮਨ ਸਥਿਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਟਿਕ ਟਿਕਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਬਦ ‘ਸਕੂਨ’ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਟਿਕਾਅ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਚੈਨ ਆਦਿ ਹੈ। ਇਸੇ ਤੋਂ ‘ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਰਿਆ’ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ‘ਪੁਰਸਕੂਨ’ ਬਣਿਆ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਲੋਕ ਵਰਤਦੇ ਹੈ। ਪੁਰਸਕੂਨ ਵਿਚਲਾ ‘ਪੁਰ’ ਪੰਜਾਬੀ ‘ਪੂਰਾ’ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੁੱਲ (full) ਦਾ ਸੁਜਾਤੀ ਹੈ। ਟਿਕਾਅ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦ ‘ਮਸਕੀਨ’ ਦਾ ਅਰਥ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਗੇ ਹਲੀਮ, ਅਧੀਨ, ਦੀਨ, ਆਜਿਜ, ਵਿਚਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ। ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਮਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮਸਕੀਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਵੀ ਹੈ: ‘‘ਹਮ ਮਸਕੀਨ ਖੁਦਾਈ ਬੰਦੇ ਤੁਮ ਰਾਜਸੁ ਮਨ ਭਾਵੇ’’—ਕਬੀਰ। ‘‘ਸੁਖੀ ਬਸੈ ਮਸਕੀਨੀਆ ਆਪਿ ਨਿਵਾਰ ਤਲੇ’’—ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ। ਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਸਕੀਨਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਨਿਰਮਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਾਵਲ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਸਕੀਨ’ ਹੈ।

ਮੱਛੀ ਤਾਂ ਪੱਥਰ ਚੱਟ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਮੋੜ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਅਧੀਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਗੱਲ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਭੜਕਣ ਤੇ ਭੜਕਣ ਵਾਲੇ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੇ ਵਾਰਿਸਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਬੰਦ ਠੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਤੋਸਕੀ, ਤਸਕੀਨ ਜਾਂ ਸਕੂਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਦਲਾਂ, ਗੁੱਟਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਵੀ ਇਹੀ ਲੱਛਣ ਹਨ ਪਰ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੇ ਚੇਲੇ ਸਭ ਦਾ ਸਿਰਾ ਹਨ।

ਅਲਬੇਲੇ ਗਾਇਕ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ...

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੈਰਾਗਮਈ ਕੀਰਤਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਜੁੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਲੋਕ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ‘ਮਾਤਾ ਹੋਇਆ, ਵਿਚਾਰਾ ਇਲਾਜ ਖੁਣੋਂ ਹੀ ਤੁਰ ਗਿਆ, ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਆਵਾ ਹੀ ਉਤ ਚੁੱਕਿਆ, ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਵੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ, ਇਹ ਉਮਰ ਜਾਣ ਦੀ ਥੋੜੀ ਸੀ ਉਹਦੀ...’ ਗੱਲ ਕੀ, ਜਿੰਨੇ ਮੂੰਹ ਓਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਜਿਹਾ ਦੇਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ‘ਮਾਤਾ ਹੋਇਆ, ਹੋਰ ਜਿਉਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਵਿਚਾਰਾ।’

ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਵੱਢ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇਤੇ ਹੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਦੀ ਫੋਟੋ ਪਈ ਸੀ, ਉਹ ਫੋਟੋ, ਜਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ‘ਤੇ ਛਪੀ ਸੀ। ਫੋਟੋ ਨੇਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਕੁ ਗੋਦੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਪਏ ਸਨ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਏ ਸੱਜਣ ਚੁੰਡੀ ਕੁ ਫੁੱਲ ਮਸਤਾਨੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ।

ਅਰਦਾਸ ਮਗਰੋਂ ਵਿਛੜੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਬੁਲਾਰੇ ਦੁੱਖ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ‘ਚ ਬੋਲੇ। ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਘੋਲ, ਉਸ ਦੀ

ਗੀਤਕਾਰੀ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ, ਗ਼ਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ‘ਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕਲਾ ਖੇਤਰ ‘ਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ

ਉਹਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡਿਓ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੋਗ ਮਤੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਮਸਤਾਨਾ ਸਦਾ ਅਮਰ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਸਤਾਨਾ ਸੁਭਾਅ ਸਦਾ ਸਾਡੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਹੋਏ ਬਹੁਤੇ ਸੱਜਣ ‘ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣ’ ਆਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਮੁਰਾਦਾਂ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣਾ ਚਾਹੀਦੇ...ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਓਨਾ ਅਮਲ ਇਸ ਵਿਚਲੀ ਬਾਣੀ ‘ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ?

ਪੰਜ-ਚਾਰ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਮਗਰੋਂ ਸੰਗਤ ਖਿੰਡਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸਭ ਨੂੰ ਘਰ ਮੁੜਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਚੰਦ ਕੁ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ‘ਚ ਮਸਤ ਹੋ ਗਏ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਜਾਣ ਦੀ

ਕਾਹਲੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਸਤਾਨੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਕੁ ਹੀ ਵਕਤ ਸੀ। ਉਹ ਮਸਤਾਨਾ, ਜਿਹੜਾ ਉਮਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਰਿਕਸੇ ‘ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾਲਦਾ ਰਿਹਾ,

ਜਿਹੜਾ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਖੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗੁੰਮਨਾਮੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜੀਹਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਨਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਨਾ ਸਰਕਾਰ, ਨਾ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਕਲਾਕਾਰ ਅੱਗੇ ਆਏ, ਦੀ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ‘ਸਾਡੇ ਲਾਇਕ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦੱਸਣਾ’ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ?

ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ‘ਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮਸਤਾਨਾ, ਜੀਹਨੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ‘ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਖੇਡ ਲਿਆ ਕਰੀ’, ‘ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਬੁਰੇ’ ਸਮੇਤ ਦੋ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੀਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋ ਕੈਸਿਟਾਂ ‘ਕਾਕਾ ਕਰੇ ਪਾਪਾ..ਪਾਪਾ’ ਤੇ ‘ਤੁਸੀਂ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੋਹਣੇ’ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ, ਆਖਰੀ ਵੇਲੇ ਅਧਰੰਗ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਭੰਨਿਆ ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਬੈਠੇ, ਇਲਾਜ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਏਨੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾ ਸਕੇ, ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਸਥਿਤ ਉਸ ਦਾ ਤੰਗ ਜਿਹਾ ਘਰ ਉਸ ਦੀ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਸੌ-ਸੌ ਗੱਲਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਬੜੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਕਰਨੀ ਕੀਹਨੇ ਸੀ। ਬਸ ਏਨੇ

**ਕੀ ਮੈਂ
ਝੂਠ
ਬੋਲਿਆ...**

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ

ਫੋਨ: 91-98141-78883

ਨਾਲ ਸਾਰਦੇ ਗਏ, ‘ਮਾਤਾ ਹੋਇਆ...ਜਦੋਂ ਇੰਡੀਆ ਆਏ ਤਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ’ ਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮਸਤਾਨਾ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਉਣ ਜਾਂ ਨਾ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਭਲਾ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਣ ਲੱਗੇ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਲਾਕਾਰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਤੜਫਦਾ ਜਹਾਨੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਗਰੋਂ ‘ਮਾਤਾ ਹੋਇਆ’ ਤੇ ‘ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ’ ਕਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਫਨਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਤਾਤੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮਾੜੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤ ਲਿਆ ਕਰੀਏ।

ਮਸਤਾਨੇ ਦੇ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਏ? ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਜੂਝਦਾ ਤੁਰਦਾ ਬਣਿਆ।

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ

ਅਜੋਕੀ ਗੱਲ

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨਿਘਰ ਰਹੇ ਮਿਆਰ ਦਾ ਇਹ ਫਿਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਗੰਦ ਪਰੋਸ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਗਾਇਕ ਜਾਂ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੰਦ ਪਰੋਸ ਕੇ ਬਿਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਅਣਖੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਪਰੋਸੇ ਹੋਏ 'ਗੰਦ' ਨੂੰ ਬੁੱਝੇ ਅਰਾਮ ਅਤੇ ਟੌਹਰ ਨਾਲ ਛਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ ਦਾ 24 ਨਵੰਬਰ ਦੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਲੇਖ "ਸਭ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਗੈਰਤੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਏ ਮਹਾਨ ਪੰਜਾਬੀ" ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਗੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ 'ਗੰਦ' ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜੇ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਜੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ—ਸਚੁ ਸੁਣਾਇਸੀ ਸਚ ਕੀ ਬੋਲਾ॥ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਜਰਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੁਧਰਨਾ' ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, "ਕੁੱਕੜਾਂ ਨੇ ਵਾਂਗ ਦੇਵਣੀ, ਕੋਈ ਜਾਗੇ ਜਾਂ ਨਾ ਜਾਗੇ"। ਇਸ ਲਈ ਬੁੱਝੇ ਲੇਖਕ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਦੁਰਗਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਓਨੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਟਿੱਡੀ-ਦਲ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੀ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਚੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ।

ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਜ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਧਿਆਤਮਕ, ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕ ਸੁਸਿੱਖਿਅਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਸੀ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ੂਬ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਲਿਖਣ-ਲਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਇਕ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਸਾਡੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ, ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰਫ ਅਵਾਰਾ-ਗਰਦੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਲੜਾਉਣ ਦੇ ਅੱਡੇ ਹੋਣ, ਜਿਵੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਇੱਥੇ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਣਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਗਰ ਗੋਤੀਆਂ ਲਾਉਣਾ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਵਿੱਦਿਅਕ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੁਰ-ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਹਾ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੀਆ ਕਰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ (ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਮਰਹੂਮ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਜਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਪਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਕਿਉਂ ਭੇਜਣਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਨਾਮ ਬੁੱਝ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਮੰਦਾ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ (ਸ਼ਰਤੀ ਕਾਂਡ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ)। ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਅਜਿਹੇ ਭੱਦੇ ਗੀਤ ਵੱਜਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੱਕ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਉਕਸਾਉ ਗੀਤ ਵੱਜਦੇ

ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੋਸਟ-ਗਰੇਜੂਏਟ ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ, ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਡਰ-ਗਰੇਜੂਏਟ ਲੜਕੇ - ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀਆਂ ਆਮ ਹੀ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਦੇ

ਇਹ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵਸਤੂ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਵੇਂ ਜੀਅ ਚਾਹੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਔਰਤ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਵੈਸੇ ਹੀ ਲਾਹਣਤ ਪਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਔਰਤ ਕਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਸਮਾਜ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪੇ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਅੱਜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ ਵੱਗ ਰਿਹਾ

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬੇ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਗੰਧਲੇ-ਪਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਨ-ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਚਲਾਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੱਟਦੀ? ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਐਸ਼ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਉਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੋਤੀਆਂ ਲਾਉਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਸਰ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੀਸੇ-ਰੀਸ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਟੀ. ਸੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੇਡੂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਉਨ ਕੇ ਸਭ ਤਾਏ-ਚਾਚੇ, ਵੀਰ ਵਰਗੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਸੁਚੇਤ ਵਰਗ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹੜਾ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਕੁੜੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਗਾ?

ਹੈ। ਇਸ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਵਗਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਨਾ-ਅਹਿਲੀਅਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜੁੱਡਲੀ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਪਰਮੋਟ ਕਰਨ ਵਿਚ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਗਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ 'ਘਰ ਦੀ ਕੱਚੀ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ। ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮਿੱਤਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਬੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਲੋਹੜੀ-ਦੀਵਾਲੀ ਜਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਹੀ ਪੀਣੀ-ਪਿਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਰਾਖਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੁਹਜ ਨਾਮ ਦੀ ਵਸਤੂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰਾਂ, ਗੱਡਾਸੇ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਲੜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਕਿਸੇ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਲਈ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ। ਇਹ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਲਈ, ਫੋਕੀ ਹੈਕੜ ਅਤੇ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਦੋ ਦੋ ਗਿੱਠ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪੁਆ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਤੋਂ ਭੱਦੇ ਨਾਚ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਗੱਲ 'ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ' ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। 'ਨੰਨੀ ਛਾਂ' ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਹਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ? ਉਸ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਵਾਪਰਨਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਗਾਇਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਣਗੇ, ਬਲਕਿ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖੁਨਾਮੀਆਂ ਵੱਲ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਮੀਟੀ ਰੱਖਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਮਾੜੇ ਗੀਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਨਸ਼ਾ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਵੇਸਲਾ ਕਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਜਿੰਨੇ ਜਾਗੂਤ ਹੋਣਗੇ, ਉਨੇ ਹੀ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਗੇ। ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਵੱਲ ਜੁਝਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖੁਨਾਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦਾ ਬੇਤਾ ਗਰਕ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਰਾਹੀਂ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿਸਾ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਖਪਤਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਕਾਊ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਧਰਮ ਵੀ ਵਪਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਉਥਾਨ, ਸਮਾਜਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਰੱਖੀ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵਸਤੂ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚਣ ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਹੁਣ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਧਰਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਬੜੀ ਅਮੀਰ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਚਾਰੀਆ ਰਜਨੀਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਗਾ ਕੇ ਪਾਇਆ। ਸਿਹਤਮੰਦ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਅਸਰ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤਮਈ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਭੂਮੀਏ ਚੋਰ ਅਤੇ ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਵਰਗੇ ਰੱਬ ਦੇ ਭਗਤ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਲੱਚਰ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਮਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਜ਼ਰਮ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹੇਗਾ? ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਲਣਾ ਅਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਅਜਿਹੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹਨ। ਟੌਰਾਂਟੋ (ਕੈਨੇਡਾ) 'ਚ ਪੀਫਾ ਐਵਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਮੰਚ (ਕੈਨੇਡਾ) ਇਸ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਨੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਗੰਦ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸਪਾਂਸਰਜ਼ ਨੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ, ਬੱਸ ਪੈਸਾ।

ਗਾਇਕ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ

ਕੋਹਾ ਫ਼ਨਕਾਰ ਸੀ ਉਹ? ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਖੁੱਭ ਜਾਂਦਾ। ਆਖਦਾ, 'ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਨੇੜਿਓਂ ਮਿਲਿਆ...ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਕੱਟੀ ਐ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ...ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਦਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ?' ਕਿੰਨੇ ਖੁਬਸੂਰਤ ਗੀਤ ਗਾਏ ਸੀ ਉਹਨੇ? ਧਾਰਮਿਕ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਕੋਹੇ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਸਨ? ਪਰ ਚੂਲਾ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਲਾਜ ਨਾ ਕਰਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਆਖਰ ਤੁਰਦਾ ਬਣਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਰੋਣ ਨਿਕਲ ਆਇਆ? ਚਾਰ ਪੁੱਤ, ਚਾਰੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਾਲੇ, ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਵੇ।

ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਦਾ ਹੀ ਫ਼ਨਕਾਰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਮਸਤਾਨੇ ਤੇ ਮਤਵਾਲੇ ਵਾਂਗ ਗੁੰਮਨਾਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੰਢਾਉਂਦਾ ਏਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਖਲਨਾਇਕੀ ਰੋਲ ਵਿਚ ਬਹਿ ਜਾ-ਬਹਿ ਜਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਤੁਰ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਗਿਆ।

ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਤੇ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਿਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਟਾਕੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਕਲਾ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸੱਚੇ ਆਸ਼ਕ ਬਣ-ਬਣ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨੇ। ਆਖਦੇ ਨੇ, 'ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਉਂ ਕਰਨ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਉਂ ਕਰਨ...ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਸਾਭਿਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ।' ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ

ਨੂੰ ਪੱਟਾਂ, ਇਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਗਿਣਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਖੁਦ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ 'ਚ ਚਮਕਦੇ ਪੱਥਰ ਲਵਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਹੁੰਦੇ।

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨੇ ਦੇ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਮੂਹਰੇ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤ ਹਰਪਾਲ ਦੇ, ਭੋਗ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਵਾਗਤ 'ਚ ਜੁੜੇ ਹੱਥ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਸੋਚਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਏਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਅਸਲ ਕਦਰਦਾਨ ਨੇ, ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਸੱਚੀ ਉਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਆਸ਼ਕ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਿਲ-ਫੁੱਲ ਜੇਬੋਂ ਕੱਢਦੇ, ਉਹਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਂਦੇ, ਘਰ ਆ ਕੇ ਉਹਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਦੇ। ਪਰ ਇੰਜ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਨੀ ਵਿਹਲ ਹੀ ਕੀਹਦੇ ਕੋਲ ਹੈ?

ਇਹ ਸਭ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਮਸਤਾਨੇ ਦੀ ਕਲਮ ਦਾ ਸਿਰਜਿਆ ਇੱਕ ਗੀਤ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਅੰਤਰਾ ਹੈ,

ਕਈ ਗੱਭਰੂ ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਦੇ,
ਗਏ ਤੋੜ ਸਮਾਜ ਜੰਜੀਰਾਂ ਨੂੰ।
ਪਾ ਲਾਹਨਤਾਂ ਦਾਜ ਦਹੇਜਾਂ 'ਤੇ,
ਖੇਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਗਏ ਹੀਰਾਂ ਨੂੰ।
ਉਹ ਸੁੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਲੈਂਦਾ,
ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਂਦਾ ਏ,
ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ,
ਕਲਾਕਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗਾਉਂਦਾ ਏ,
ਕਦੇ ਗਾਉਂਦਾ-ਗਾਉਂਦਾ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ,
ਕਦੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਤਾਈਂ ਰੁਆਉਂਦਾ ਏ।

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਸੁਪਨਾ

ਰਾਤੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ,
ਰੱਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਜਗਾਇਆ।
ਸੱਚੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ,
ਫੜ ਕੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾਇਆ।

ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਇਆ,
ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਮੇਰੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜਹਿਲਾਇਆ।
ਮਿੱਠੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਸੁੱਤੀ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ,
ਜਦ ਉਹਨੇ ਘੁੱਟ ਸੀਨੇ ਲਾਇਆ,
ਮੈਂ ਰੱਜ ਰੱਜ ਨੀਰ ਵਹਾਇਆ,

ਉਹਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਸੁਣਾਇਆ।

ਮੈਨੂੰ ਹਉਂਕੇ ਲੈਂਦੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ,
ਸੋਹਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਬੜਾ ਹਸਾਇਆ।
ਦੇਖ ਕੇ ਉਹਦੇ ਮੁੱਖ ਦਾ ਨੂਰ,
ਮੇਰਾ ਅੰਗ ਅੰਗ ਗਿਆ ਨਸ਼ਿਆਇਆ।
ਕਹਿੰਦਾ-ਤੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਹਾਂ ਆਇਆ,
ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝੀਂ ਕਦੇ ਪਰਾਇਆ।
ਫਿਰ ਉਸ ਮੈਥੋਂ ਹੱਥ ਫੁਡਾਇਆ,
ਛੱਡ ਗਿਆ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ,
ਰਾਤੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ।

ਮਾਹੀ ਦੇ ਰਾਹ

ਉਠ ਚੱਲ ਤੁਰ ਪੈੜ ਪਛਾਣੀਏ।

ਜਿੰਦੇ! ਰਾਹ ਮਾਹੀ ਦੇ ਜਾਣੀਏ!
ਪੁਰਜਾ-ਪੁਰਜਾ ਹੋਏ ਕਿ ਸ਼ਾਹ।
ਕੋਈ ਦੇਖ ਸਕੇ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ।
ਕੋਣ ਬਾਬੇ! ਉਹ ਨਲੁਏ ਸਰਦਾਰ।
ਦਿੱਲੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਵਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ।
ਆਪ ਪੁੱਟੀ ਜੜ੍ਹ ਬੂਟੇ ਕਾਹੀ।
ਓ! ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ ਮਾਹੀ।
ਪਾਤਿਆ ਬੇ-ਦਾਵਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹੋਏ।
ਫੇਰ ਸਿਰ-ਧਰ ਗੋਦ ਰਹਿਆ ਸੋਏ।
ਇਹ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਦਾ ਸੱਚ।
ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਖੰਡੇ 'ਤੇ ਰਹਿਆ ਨੱਚ।
ਉਠ ਚੱਲ ਤੁਰ ਪੈੜ ਪਛਾਣੀਏ।
ਆਪਾਂ! ਰਾਹ ਮਾਹੀ ਦੇ ਜਾਣੀਏ!

-ਰਾਜਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਰਣਜੀਤ ਰਾਹੀ

ਹੁਣ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਲੈਪ ਦੇ ਸਿਗਰਟ ਦੇ ਲੰਬੇ-ਲੰਬੇ ਕਸ਼ ਖਿੰਚਦਾ ਜਾਂ ਮੋਰ ਛਾਪ ਜਰਦੇ ਦੀ ਫੱਕੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਰੱਖ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ। ਮੌਸਮ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਝੱਖੜ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੇਚੈਨ ਰਹਿੰਦਾ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਦੀ, ਨਾ ਲਹਿੰਦੀ ਦੀ। ਬਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝਿਆ ਉਹ ਸਿਗਰਟਾਂ ਫੂਕੀ ਜਾਂਦਾ, ਜਰਦਾ ਬੁੱਕੀ ਜਾਂਦਾ।

ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਲੀਕਾਂ ਨੇ ਅਜੀਬ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਸੀ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਹ ਅਸਮਾਨੀ ਉਡਿਆ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਤਾਲੀ ਧਸਿਆ। ਤੇ ਇਸ ਉੱਡਣ ਤੇ ਧਸਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੇ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਥੇ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਜਿਹੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਜਿਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਲੈ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਜੀਤੋ ਉਸ ਦੀ ਭਰਜਾਈ, ਦੋ ਜੁਆਕਾਂ ਦੀ ਮਾਂ, ਹੁਣ ਦਾਨੀ ਤੀਵੀਂ ਬਣੀ ਘਰ ਬੈਠੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਜਦੋਂ ਨਿਆਣੇ ਸਕੂਲੋਂ ਵਿਗਲੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਘੱਲ ਦੇਂਦੀ, ਉਹ ਸੋਚਦੀ 'ਜਦ ਘਰ ਵਿਚ ਨਿਆਣੇ-ਨਿੱਕੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਏਸ ਨਖੌਟ ਦਾ ਭੱਤਾ ਢੋਂਦੀ ਫਿਰਾਂ।' ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਕਾਮਾ ਤੇ ਸਿਰਤੀ ਹੀਰਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਖੌਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ! ਉਹ ਅਮਲੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਨਸ਼ੇ ਇਸ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਪਰ ਜਿਥੇ ਉਹ ਸੀ, ਉਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹੁਣ ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਇੰਜ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਪਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਲੰਗੜੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬੈਸਾਖੀਆਂ।

ਮਾਂ ਇਕੋ-ਇਕ ਜੀਅ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਹਮਦਰਦ ਸੀ। ਹੀਰਾ ਹੁਣ ਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੀਰਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਚਮਕ ਕਿੱਧਰੇ ਗੁਆਚ ਗਈ। ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਚਮਕ ਹੋਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਖੇਤ ਦੀ ਵੱਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸਿਗਰਟ ਦੇ ਧੂੰਏਂ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਰੋਟੀ ਉਡੀਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਨਿਆਣੇ ਰੋਟੀ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਰੋਟੀ ਪਾਸੇ ਰੱਖ, ਉਹ ਛੋਟੇ ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦਾ। ਚੁੰਮਦਾ ਚੱਟਦਾ, ਪੁਚਕਾਰਦਾ, ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਫੜਾ ਕੇ ਖਿਸਕਣ ਦੀ ਕਰਦਾ। ਛੋਟਾ ਮੂੰਡਾ ਉਸ ਜਿਹਾ ਸਿੱਧਤ ਤੇ ਵੱਡਾ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਜਿਹਾ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕ। ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ, 'ਭੋਲਿਆ, ਕਹਿ ਤਾਂ ਭਲਾ ਬਾਪੂ।' ਭੋਲਾ ਬਾਪੂ ਆਖ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਹੀਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਲੈਂਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਆਖ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤਾਬੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬਾਪੂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨਾ ਪਾ ਸਕਿਆ। ਇਕੋਰਾਂ ਵੱਡੇ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੂਹ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਛੋਟੇ ਦਾ ਖੇਤ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਹੀਰੇ ਦੀ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਚਦੀ ਆਸ ਵੀ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਜੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀਰਾ ਘਰ ਗੇੜਾ ਮਾਰਦਾ ਤਾਂ ਜੀਤੋ ਉਸ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਰੱਖਦੀ, ਕਿ ਕਿਤੇ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਟੀ ਈ ਨਾ ਪੜ੍ਹਾ ਦੇਵੇ। ਉਹ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਸ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਤੋਤਲੀ ਜ਼ਬਾਨੋਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਰਸ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਦਰਦ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਸੀ।

ਉਹ ਖੇਤ ਦੀ ਵੱਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਰੋਟੀ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਉਹ ਸਿਗਰਟ 'ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਫੂਕੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਮੋਟੀ ਤਹਿ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਸਿਰ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ਾ ਲਾਹ ਉਸ ਮੂੰਹ ਪੁੰਝਿਆ, ਤੇ ਸਾਫ਼ੇ ਦੀ ਮੈਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰ ਗਈ, 'ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧੁਆ ਈ ਲਵਾਂ, ਖਾਸੀ ਮੈਲੀ ਹੋ ਗੀ' ਪਰ ਤਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਚ ਆਈ, ਲੈ ਅੱਗੇ ਜਿੰਦੇ ਕੁੜਤਾ ਜੀਤੋ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਪਈ ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਮੁਕਲਾਵਾ ਲੈਣ ਜਾਣਾ। ਵੱਟ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ-ਬੈਠਿਆਂ ਹੀਰੇ ਦਾ ਜੀਅ ਹੋਰ ਜਿਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਆਹ ਠੀਕ ਈ ਕਹਿੰਦੀ ਤੀ, ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਮੁਕਲਾਵਾ ਲੈਣ ਜਾਣਾ। ਐਥੇ ਈ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਘੁਲਣੈ। ਤੇ

ਉਸ ਸਾਫ਼ਾ ਮੁੜ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲਪੇਟ ਲਿਆ ਪਰ ਮੁਕਲਾਵੇ ਦੀ ਸੋਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੇ ਲੈ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਈ ਵਰਕੇ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਿਰ ਛੁੱਡ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਲੈ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਸੁੱਚੇ ਸੂਰਮੇ ਦੀ ਗਾਥਾ ਪਈ ਸਾਭ-ਸਾਭ ਰੱਖਾਂ, ਪਏ ਢੁੱਠੇ ਖੂਹ ਵਿਚ। ਜਿੱਥੇ ਸਾਲੀ ਜੈਦਾਤ ਗਈ। ਤੇ ਉਹ ਨਿਸ਼ੰਤਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਉਠ ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਆਪੇ ਜੋੜਿਆ ਇਕ ਛੰਦ ਗੁਣਗੁਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆ। ਅੰਤਲੀ ਤੁਕ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨੱਕੇ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਉਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਪਣਾਪਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਆਪਾ ਵੀ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਿਆਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਤਰਕਸ਼ ਜੰਡ 'ਤੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਤਰਕਸ਼ ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਜਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਪਤਾ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਮਿਰਜ਼ੇ ਵਾਂਗ ਡੁੱਘੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ, ਨਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾ ਤੀਰ ਅਤੇ ਨਾ ਤਰਕਸ਼। ਛਾਤੀ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਲੀ 'ਰਾਸ ਆਈ' ਤੇ ਨਾ ਗੋਰੀ ਰੰਨ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ। ਉਹ ਅੱਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਖੇਖਣ ਮੂਹਰੇ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ 'ਐਵੇਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨੌਂ ਹੀਰਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰਾ ਨੌਂ ਤਾਂ ਬੀਹ ਬਿਸਵੇਂ ਠੀਕਰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਕਰਦਾ ਬੂਟਾ, ਮੋਦਨ ਜਾਂ ਛਿੱਤਰ ਈ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ। ਹੋਰ ਕੀ ਸਹੁਰੀ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਦੋ ਡੰਗ ਮਸਾਂ ਮਿਲਦੀ ਆ। ਨੌਂ ਦੇ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਸਜਾ ਕੇ ਰੱਖਣੈ।'

ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁੱਚੇ ਸੂਰਮੇ ਦੀ ਗਾਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਠੀਕਰ ਦੀ ਹੱਡ ਬੀਤੀ ਸੀ, ਤੇ ਠੀਕਰ ਦੀ ਹੱਡ ਬੀਤੀ ਕੋਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਹੱਦ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਬੀਤੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਮੁੜ ਵਸ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਦਰਿਆ ਦੀ ਖੁਰੀ ਹੋਈ ਢਿੱਗ ਦੀ ਢਿੱਗ ਹੀ ਉੱਪਰ ਆ ਡਿੱਗੇ।

ਉਦੋਂ ਬਾਪੂ ਜੀਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੱਧਾ-ਸਾਧਾ ਤੇ ਭਲਾਮਾਣਸ ਜੱਟ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਚੱਜ ਦੇ ਦੋ ਖਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸਾਰ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਇਕ ਭਾਈ ਸੀ। ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਬੇ-ਫਿਕਰੀ ਨੀਂਦੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਫਿਕਰਾਂ ਦੇ ਜਗਰਾਤੇ ਕੱਟਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਓ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਬੀਤਣ ਮਗਰੋਂ ਸਾਰੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਨਜ਼ਿਨ ਭੈਣਾਂ ਵਿਆਹੀਆਂ। ਭਾਈ ਨੂੰ ਪਿਓ ਜਿਹੀ ਛਾਂ ਕੀਤੀ। ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਨਿੱਬੜੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਪਹਾੜ ਬਣ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਮਰ ਗਈਆਂ। ਫਿਰ ਹੀਰਾ ਜੰਮਿਆ। ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਉਹ ਪੀਰ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਚੌਂਕੀਆਂ ਭਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਾਂਡਿਆਂ-ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਢਿੱਡੀਂ ਆਪਣੀ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕਦੇ ਡੋਲਿਆ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਦਿਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਪਾਉਣ ਗਿਆ। ਮਾਸਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲੀ ਲੱਗ ਪਿਆ, 'ਮਾਹਟਰਾ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾ ਪਈ ਸਿੱਧਾ ਲਫਟੈਣ ਬਣੇ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਹੀਰਾ ਈ ਹੀਰਾ। ਉਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਪਿਓ ਦਾ ਚੰਦ ਸਿਹੁੰ ਸੀ ਪਰ ਸਹੁਰੀ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੱਸਿਆ ਈ ਨੀ ਮੁੱਕੀ। ਚਲੇ ਖੇਰ। ਇਹ ਜੇ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਦਾ ਹੀਰਾ ਬਣਜੇ, ਆਪੇ ਅਗਲਿਆਂ ਆਖਣੈਂ ਹੀਰਾ ਸਿਹੁੰ ਵਲਦ ਚੰਦ ਸਿਹੁੰ ਘਨੌਰੀ ਆਲੇ। ਹੈਂ ਕਿ ਨਾ...'

ਆਬਣ-ਸਵੇਰ ਉਹ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਛਦਾ, 'ਹੀਰੇ ਪੁੱਤ ਕੈ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਫੇਰ।' ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਹੀਰਾ ਵੀ ਦੋਹੇਂ ਬਾਹਾਂ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਆਖ ਦੇਂਦਾ 'ਐਨੀਆਂ' ਤੇ ਬਾਪੂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੱਡੀ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਇਹ ਪੁੱਛ-ਦੱਸ ਕੁਝ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਹੀ ਰਹੀ। ਅਜੇ ਉਸ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਪੰਜਵੀਂ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ

ਕਾਲਾ ਇਲਮ

ਰਣਜੀਤ ਰਾਹੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਆਦਿ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰਕ ਤੰਦਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਫੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਰੀਕੇਬਾਜ਼ੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਮੱਜੇ ਉੱਤੇ ਚਾਚਾ ਬਿਸ਼ਨਾ ਸੌਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੇਬੇ ਦਾ ਹੱਥ ਹੁਣ ਚਾਚੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਸੀ। ਉਹ ਹੁਣ ਹੀਰੇ ਦਾ ਬਾਪੂ ਸੀ। ਉਹੋ ਸਾਰੇ ਖਰਚ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਉਹ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਨਾ ਛੁਡਾ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਏ ਭਲਵਾਨੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਨੇ ਇਹ ਉਦਾਸੀ ਘਟਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਰੁਝਾਨ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਭਲਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਠਵੀਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਫੈਲ੍ਹ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਚਾਚੇ ਦਾ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ, 'ਪੜ੍ਹਨਾ ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨੀ। ਬੰਦਾ ਬਣ ਕੇ ਖੇਤੀ ਕਰੇ।' ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਟ ਗਈ। ਖੇਤੋਂ ਵਿਗਲ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਖੇਡਾਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ, ਭਲਵਾਨੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਵੀ ਛੁੱਟ ਗਈ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆ ਘੇਰਦੀ, ਉਹ ਰੋ ਪੈਂਦਾ। ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਡੁਸਕਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰੋਂਦਾ ਦੁੱਖ ਹੋਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਸਕੂਲ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਟੁਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਉਹ ਘੁਲਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਟੁਰਨਾਮੈਂਟ ਧੂਰੀ ਹੋਏ ਸਨ, ਤੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਧੂਰੀ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦੋਹ ਯਾਰਾਂ-ਬੇਲੀਆਂ ਦੇ ਕਹੇ-ਕਹਾਏ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਅੱਗੋਂ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੀ ਮੰਗੇਤਰ ਬੂਹੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਤੀ ਮਿਲ ਪਈ। ਹੀਰੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਵਿਆਹ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੇਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਨੀਲੀ ਹੋ ਅੰਦਰ ਦੁਬਕ ਗਈ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਧੂਰੀ ਜਾਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲੱਭਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਧੂਰੀ ਖੇਡਣ ਗਿਆ, ਉਹ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚੋਂ ਭਲਵਾਨੀ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮੁੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹ ਉਸ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਲਈਆਂ ਸਨ, 'ਬਾਪੂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੇਖ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਦਾ ਹੀਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਨਾ। ਦੇਖ ਲੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਵੱਡਾ

ਅਫ਼ਸਰ ਅਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਗਿਆ। ਚਲ ਜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕਸਰ ਆ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਗੋਲ ਸਈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮੁੜਿਆ। ਅੱਛਾ।'

ਪਰ ਉਥੇ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਉੱਡਣ ਵਾਲਾ ਚੰਦ ਸਿਹੁੰ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲਫਟੈਣ ਬਣਿਆ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ। ਹੀਰੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਘਰ ਵਿਚ ਬੇਬੇ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਨੈਣਾਂ ਦੇਵੀ ਦੇ ਪਤਾਸਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵੰਡਦੀ ਫਿਰਦੀ।

ਪਹਿਲੇ ਦਿਨੋਂ ਹੀ ਹੀਰੇ ਨੇ ਹੀਰਾ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਸੀ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰੀ ਉਹ ਠੀਕਰ ਹੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੈਤ ਇੰਜ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਚਮਕ ਪਵੇ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਧੂਰੀ ਜਾਣਾ-ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਪਰਲੇ ਕੰਮ ਚਾਚਾ ਬਿਸ਼ਨਾ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਚਾਚਾ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਤਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣ ਸਕੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਚਾਚੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਹੀਰੇ ਨੇ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਹੱਡ-ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਜ ਘਰ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ। ਰੰਗ-ਤਮਾਸ਼ੇ ਹੋਣ ਪਰ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ ਉਸ ਨੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਤਿਉੜੀ ਹੀ ਵੇਖੀ। ਉਹ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਖਿੰਝਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਵੱਡੂ-ਖਾਊ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਹੀਰਾ ਕੋਹਲੂ ਦੇ ਬੈਲ ਵਾਂਗ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜੇ ਬੇਬੇ ਦਾ ਆਸਰਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਕਿੱਦੋਂ ਦਾ ਮਰ-ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਚਾਚਾ ਬਿਸ਼ਨਾ ਆਪਣੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌ-ਸੌ ਲਾਡ ਕਰਦਾ। ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ, ਕਾਪੀਆਂ-ਕਿਤਾਬਾਂ, ਖੇਡਣ ਲਈ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਂਦਾ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਖੱਦਰ ਦਾ ਚਾਰਖਾਨੇ ਦਾ ਕੁੜਤਾ ਜਦੋਂ ਮੈਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਖਾਨੇ ਵੀ ਲੁਕੇ ਹਟਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਣ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ। ਬੇਬੇ ਉਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਖਿੰਝਦੀ ਤੇ ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਵਾਉਂਦੀ। ਉਂਜਲ

ਭਰ ਕੇ ਮੱਖਣ ਦਿੰਦੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਖਰਚ-ਵਰਚ ਲਈ ਰੁਪਈਆ-ਪੋਲੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਧਰ ਦੇਂਦੀ। ਤੇ ਇੰਜ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਰੁਪਏ ਪੰਜਾਹਾਂ ਨੂੰ ਟੱਪ ਗਏ ਤਾਂ ਹੀਰੇ ਦਾ ਦਿਲ ਉਡੂ-ਉਡੂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਹ ਘਰੋਂ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਘਰ ਨਹੀਂ ਪਰਤਿਆ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਗਾਲ ਲਈਆਂ। ਚਾਚੇ ਕਿਹਾ, 'ਵਿਚੋਂ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ। ਅੱਧ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਨਾ ਹੋਊ ਨਾ ਅੱਧ ਵੰਡਾਊ।' ਹੀਰਾ ਘਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਬਰਨਾਲੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਜਮਾਤੀ ਕੋਲ ਦੋ ਦਿਨ ਠਹਿਰਿਆ। ਫਿਰ ਉਸੇ ਜਮਾਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਲਕੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਚੇ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਕਲੀਨਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਉਸ ਦੱਬ ਕੇ ਕਮਾਇਆ ਤੇ ਸੰਜਮ ਦਾ ਖਰਚਿਆ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਜੋੜ ਲਿਆ ਏਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਗੇਤਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭੁੱਲ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਯਾਰ-ਬੇਲੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਮੁਹਾਰਾਂ ਮੋਤਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ। ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਬੋਝ ਪਾ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਡੀ ਫੜ ਲਈ। ਉਸ ਕਿਆਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਲੰਮੀ ਔਂਤ ਮਗਰੋਂ ਅਚਨਚੇਤ ਵਰ੍ਹੇ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦਾ ਆਦਰ-ਭਾਉ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਉਸ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਭ ਦੇ ਮੱਥੇ ਘਰੂਟੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਕ ਬੇਬੇ ਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਢਿੱਡ ਦੀ ਆਂਤ ਮੁੜ ਲੱਭ ਪੈਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ। ਹੋਰ ਜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਟਣ ਦਾ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹੀਰਾ ਅਜੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੀ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਨਾਲ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜੇ ਉਸ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਓਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਘੁੰਡ ਵਿਚ ਤੁਬ-ਮੁਬ ਇਕ ਤ੍ਰੀਮਤ ਆਈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਪਰਤ ਗਈ। ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਅਚੰਭਿਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਪਲੇਸਟਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਬੇਬੇ ਵੱਲ ਇੰਜ ਝਾਕਿਆ ਜਿਵੇਂ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ 'ਕੌਣ ਐ।'

ਬੇਬੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਭਾਪ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲੀ, 'ਆਪਣੇ ਧੀਰੇ ਦੀ ਬਹੂ ਆ, ਪੁੱਤ। ਮਹੀਨਾ ਹੋਇਆ ਵਿਆਹੀ ਆ। ਪੁੱਤ ਜੇ ਤੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਈ ਤੀਗਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰੀ ਈ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਕੀ ਦੱਸਾਂ, ਪੁੱਤ ਧੂਰੀ ਆਲੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਅਖੇ ਅਹੀ ਕੁੜੀ ਠਾਲਣੀ ਆ। ਫੇਰ ਪੁੱਤ ਕੀ ਕਰਦੇ। ਤੇਰਾ ਚਾਚਾ ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਪਈ ਵੱਡੇ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੁਰ-ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਤੁਹੀਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਈ ਕਰ ਦਿਓ।' 'ਧੂਰੀ ਆਲੇ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀਰੇ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਸਿੱਕਾ ਢਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਲਕੱਤਿਓਂ ਆਪਣੇ ਹੀਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜਿਆ ਸੀ। ਦੋ-ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੀਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਨਾਲੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਮ ਧੁਰੋਂ ਈ ਠੀਕਰ ਹੋਣ ਉਹ ਲੱਖ ਚਮਕ ਪਵੇ, ਉਹ ਹੀਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ।'

ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁੱਝ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰੇ, ਕੀ ਕਹੇ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਫਿਰ ਓਟੇ ਵੱਲ ਸਰਕੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਥੇ ਬੈਠੀ ਧੀਰੇ ਦੀ ਬਹੂ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਉਕੇ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ।

'ਚੱਲ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ਬੇਬੇ, ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਐ' ਤਕਦੀਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ' ਗੱਲ ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਮੱਥੇ ਦੀ ਲਿਖੀ 'ਤੇ ਨਿਬੜਦੀ ਆ। ਗਾਂਹ ਤੂੰ ਆਪ ਸਿਆਣੀ ਆਂ।' ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਹੀਰੇ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਸਿਸਕੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਫੇਰ ਸੁਣੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਓਥੇ ਹੋਰ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਖਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਓਟੇ ਵੱਲ ਸਰਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੰਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਿਸਕੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ।

'ਬੇਬੇ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਆਇਆ,' ਆਖ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਪਏ ਘਰ ਪਰਤਿਆ।

ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੀਰਾ ਹਫ਼ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਕਲਕੱਤੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।

'ਲੈ ਪੁੱਤ, ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਅੱਗੇ ਈ ਜੁਗਤਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਮੁੜਿਆਂ। ਹੁਣ ਨੀ ਮੈਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀ। ਥੋਡੀ ਘਰ ਦੀ ਖੇਤੀ। ਤਿੰਨੇ ਭਾਈ ਰਲ ਕੇ ਖੇਤੀ

ਕਰੋ, ਚਾਹੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦ ਲਿਆ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਮੂਹਰੇ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ।

ਪੂਰਾ ਵਰ੍ਹਾ ਉਹ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੁਆਰਥ ਦੇ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ, ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਘਰ ਪਰਤਦਾ। ਉਂਜ ਜੀਤੋਂ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮੋਹ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲੋਂ ਲਿਆ ਹੁਇਕਾ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ, 'ਚੰਦਰਿਆ ਮੰਗ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਓ ਸਾਂ। ਕੀ ਕਰਾਂ, ਮਾਪਿਆਂ ਤੇਰੇ ਭਾਈ ਦੇ ਗਲ ਨਰਤ ਦਿੱਤੀ।' ਹੀਰੇ ਦਾ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਸ ਦਾ ਚਿੱਤ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜੀਤੋਂ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬਹਾ ਲਵੇ। ਤੇ ਫੇਰ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਮੂਹਰੇ ਢੇਰ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੇਖ ਲਿਆ, ਇਸ ਡਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਬੇਜਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਜ਼ਬਾਨ ਠਾਕੀ ਜਾਂਦੀ।

ਉਸ ਨੂੰ ਆਇਆਂ ਵਰ੍ਹਾ ਹੀ ਬੀਤਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੀਤੋਂ ਦੇ ਮੁੰਡਾ ਜੰਮਿਆ। ਬਾਕੀ ਜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਦਾਰੂ ਪੀਤੀ। ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਦਸ ਰੁਪਈਏ ਸ਼ਗਨ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸ਼ਗਨ ਦੇ ਕੇ ਬੁਹਿਓਂ ਬਾਹਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਅਤੀਅਲ ਹਿੱਸਾ ਫੇਰ ਜਾਗ ਪਿਆ,

ਖੂਹ ਵਿਚ ਪੈਗੀ ਸਾਲੀ ਖਾਨਦਾਨੀ, ਮੈਂ ਵਿਆਹਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਹੁਣ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵੀ ਜੁਆਕ ਹੁੰਦਾ। ਕਰ ਦਿਆਂ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ ਕਾਣੇ, ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਆਂ ਟਿੱਬਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ। ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਹੀਰਾ ਸਿਆ। ਗਾਂਹ ਨੂੰ ਆਪ ਸਿਆਣੇ... ਤੇ ਉਸ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਪਈ ਬੋਤਲ ਵਿਚ ਬਚਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਸੁੱਕੀ ਹੀ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾ ਲਈ ਤੇ ਬੇਸੁਰਤ ਜਿਹਾ ਹੋ ਮੰਜੇ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਬੇਬੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਫਿਸ ਪਿਆ ਤੇ ਬੇਬੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਵਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਪਰ ਉਹ ਜੇਰਾ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲੀ, 'ਕੋਈ ਨਾ ਪੁੱਤ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਨੀ ਆਂ ਤੇਰੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ। ਕਰ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਆਪੇ। ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਹਲੇ ਬੁੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆਂ।'

ਪਰ ਬੇਬੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕੋਣ ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਵਰ੍ਹਾ ਵੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਜੇ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਆਉਂਦਾ ਵੀ ਤਾਂ ਚਾਚਾ ਖੇਤੋਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਖੋਈਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ, 'ਲੈ ਭਲਾ ਬੰਤੀਏ, ਅਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਗਰੇਆਲ, ਤੇ ਉਹ ਨੰਗ ਜੱਟ। ਕੁੜੀ ਕੱਲੀ। ਨਾ ਕੋਈ ਭੈਣ ਨਾ ਭਾਈ। ਬੁੜ੍ਹਾ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਜੂ ਤਾਂ ਹੀਰਾ ਸਿਹੂੰ ਕੀਹਦੇ ਕੋਲ ਆਉ-ਜਾਉ...ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਮਖ ਟੱਬਰਦਾਰ ਚਾਹੀਦੇ ਆ।'

ਹੀਰਾ ਹੁਣ ਥੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਬਿਨਾਂ ਮੀਂਹ-ਹਨੇਰੀ ਦੇਖੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਸੌਣਾ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਦੇਰ ਨਾਲ ਜਾਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਹੁੰਦਾ-ਧੌਂਦਾ। ਧੋਤੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ, ਪਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਕੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਆਥਣੇ ਦਾਰੂ ਪੀ ਕੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ। ਰੋਟੀ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਮੰਜੇ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਚੁੱਪ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਫੂਕਾਂ ਵੱਜਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਹੀਰੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਕੇ ਵੱਟੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਧੀਰਾ ਬੇਬੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਬੇਬੇ ਜੱਟ ਦਾ ਕਰਮ ਐ, ਕੰਮ ਕਰੋ। ਵਿਹਲਾ ਬੈਠ ਕੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਆ। ਅਹੀਂ ਕਦੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਕਦੇ ਰਾਤ ਨੀ ਦੇਖੀ।' ਬੇਬੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁਣ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ, ਕੀ ਕਰੇ, ਕੀ ਨਾ ਕਰੇ। ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਵੇ। ਧੀਰੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਵੇ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਦਾ ਪੱਖ ਲਵੇ? ਅੰਤ ਉਸ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚੀ। ਤੇ ਆਥਣੇ ਉਸ ਲਾਗੇ ਜਾ ਬੈਠੀ। ਉਸ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਸਿਆਣਾ ਬਣਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਹੀਰਾ ਕਦੋਂ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ, 'ਬੇਬੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਵੇਂ ਹੀ ਰਹਿਣੈ। ਕਰੇ ਜਿਹਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਆ...ਮੇਰਾ ਕੀ ਆ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਈ ਖਾਈਆਂ।'

'ਨਾ ਪੁੱਤ ਐਂ ਨੀ ਆਖੀਦਾ। ਉਹ ਵੀ ਤੇਰਾ ਭਾਈ ਆ। ਪਿਓ ਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਚਾਚੇ ਦੇ, ਮਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਆ।' ਰੱਬ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭਾਈ-ਭਾਈ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਨਾ ਬੀਜੋ। ਸਿਆਣੇ ਬਣੋ।'

'ਬੇਬੇ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਨੀ ਹੋਰ ਸਬਰ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਆਲਾ ਆਉਂਦਾ, ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਮੋਤ ਦਿੰਦੇ ਆ। ਜ਼ਮੀਨ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।'

'ਨਾ ਪੁੱਤ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਜੂ...ਵਿਆਹ ਵੀ ਹੋ ਜੂ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਨਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਦੀ ਆਂ। ਵਿਆਹ ਦਾ ਕੀ ਆ, ਪਰ ਚੰਦਰਿਆ ਤੇਰੇ ਕਰਮ ਈ ਪਤਾ

ਨੀ ਕਰੋ ਜੇ ਆ।'

ਬੇਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ। ਰਾਤ ਉਸ ਬਿਸ਼ਨੇ ਕੋਲ ਹੀਰੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਬੇਹੋ ਕੜਾਹ ਆਂਗੂ ਪਿਆ, 'ਆਹ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਸਰਾਂ ਦੀ ਦਾਲ। ਵਿਆਹ ਹੁੰਦੇ ਆ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ। ਵਿਹਲੇ ਟੱਟੂਆਂ ਦੇ ਨੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਲਫਟੈਣਾਂ ਆਂਗੂ ਧੋਤੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਈ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦੈ।'

ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਸੱਤੀ ਕੱਪੜੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਠਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ, 'ਚਾਚਾ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਕਾਹਨੂੰ ਔਖਾ ਹੁੰਨੈ। ਦੱਸ ਮੈਂ ਕੀ ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਆ। ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਅਰਾਮ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ? ਤੁਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦੇਂਦੀ। ਤੇ ਹੁਣ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਅਰਾਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਇਆਂ, ਹੁਣ ਬੁਰਾ ਲਗਦਾਂ।'

'ਆਹੋ ਭਾਈ ਏਥੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਈ ਪਉ...ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਸਤਾ ਨਾਪ। ਖਾਓ, ਸੁਣਿਆ,' ਚਾਚੇ ਨੇ ਸੌ ਦੀ ਇਕ ਸੁਣਾ ਕੇ ਖੋਸੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਹੋਰ ਕੱਸ ਲਈ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਉੱਠ ਤੁਰਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਹੀਰੇ ਦੇ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਬੋਲ ਸੁਣੇ।

'ਅੱਛਾ ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਈਂ ਨੀ ਜਾਂਦਾ। ਐਥੇ ਈ ਰਹੂੰ। ਨਾਲੇ ਹੁਣ ਸੁਣ ਲੈ...ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਰੇਤੇ ਆਲੇ ਖੂਹ ਕੰਨੀ ਬੋਹਲ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਹੱਥ ਲਾਇਉ। ਬਾਪੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤੀ ਰੇਤੇ ਆਲੇ ਖੂਹ ਕੰਨੀ ਦੀ ਅੱਧੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਡੀ ਆ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਤਕ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਹੁੰਦਾ...ਗਾਂਹ ਤੂੰ ਆਪ ਸਿਆਣੈ।'

ਤੇ ਉਹ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਬੋਤਲ ਕੱਢੀ। ਇਕ ਪੈਗ ਪਾਇਆ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਲਈ।

ਤਤਕੇ ਉਸ ਨਾ ਚਾਹ ਪੀਤੀ, ਨਾ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ। ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਟਕੀ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਖਲੋਤਾ, 'ਸਤਿਗੁਰੇ, ਮੈਨੂੰ ਬਲ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਚੱਲਿਆਂ ਮੁਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ। ਨਹੱਕ ਮੇਰੀ ਭੂਮੀ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲੇ ਸੱਚਿਓਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੇ ਮੁਸਲੇ ਈ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਲੈਣ ਚੱਲਿਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਬਲ ਦਿਓ ਸਤਿਗੁਰੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਮੁਤਾਂ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀਰਾ ਬਣ ਕੇ ਮੁਤਾਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਿਆਣੇ ਓ।' ਅਰਦਾਸ ਸੋਧ ਕੇ ਉਸ ਕੰਧ ਨਾਲੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਲਾਹੀ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਾ।

'ਲਾਓ ਬੋਹਲ ਨੂੰ ਹੱਥ। ਕਿਹੜੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਆ।' ਉਸ ਨੇ ਬੋਹਲ ਦੁਆਲੇ ਕਾਰ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤਕ ਚਾਚਾ ਬਿਸ਼ਨਾ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮੇਤ ਉਸ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਿਆ। 'ਆ ਗੇ ਮੁਗਲ। ਹੁਣ ਨਾ ਜਾਣ ਬਚ ਕੇ। ਹੁਣ ਨਾ ਮੇਰੀ ਕਣਕ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁੱਟਣ।' ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਧੂਹ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਕਦਮ ਹੀ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਰੁਕ ਗਿਆ, 'ਓਏ ਹੀਰੇ ਦਿਆ ਬੱਚਿਆ। ਉਏ ਬੁਝੂਆ, ਨਿਹੱਥੇ ਮੁਗਲਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰੀ ਸਾਹਿਬ ਚੁੱਕੇਗਾ, ਓਏ। ਲਾਹਨਤ ਐ ਤੇਰੇ ਜਿਉਣ 'ਤੇ। ਤੂੰ ਕਾਹਦਾ ਸਿਆਣਾ ਹੋਇਓ ਭਲਾ।' ਉਸ ਕਿਰਪਾਨ ਫੇਰ ਮਿਆਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਵੱਟ 'ਤੇ ਜਾ ਖਲੋਤਾ।

'ਤਕੌਤੋਂ ਬਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿਆਂ।' ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲ ਪੁੱਜ ਕੇ ਬੀਬੀ ਦਾਹੜੀ ਨੂੰ ਪਲੇਸਿਆ।

'ਆਹੋ ਸਰਪੰਚ। ਤਕੜਾ ਈ ਐਂ। ਉਂ ਤੂੰ ਆਪ ਸਿਆਣੈ।' ਹੀਰੇ ਨੇ ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਮੋੜਿਆ ਤੇ ਵਾਰੇ-ਵਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜੋਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਘੂਰੇ।

'ਓ ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿਹਾ, ਤੂੰ ਪੰਚੈਤ ਕੋਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਥੋਡਾ ਗੁੱਸਾ ਗਿਲਾ ਸੀ। ਘਰ ਦੀ ਘਰ ਵਿਚ ਨਬੋਤ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਐਵੇਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਨਾਲੋਂ। ਹੈ ਕਿ ਨਾ।' ਸਰਪੰਚ ਨਰਮਾਈ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵੱਲ ਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਖੜੋਤੇ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਵੱਲ ਝਾਕਿਆ।

'ਆਹੋ ਜੀ ਘਰ ਵਿਚ ਨਿੱਬੜ ਜਾਵੇ ਓਹੀ ਜੂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ।' ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੋਚ ਨਾ ਆਈ। 'ਠੀਕ ਏ ਸਰਪੰਚ, ਜੇ ਤੁਹੀਂ ਘਰ ਵਿਚ ਨਬੋਤਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਓ ਤਾਂ ਜਾਓ, ਅਸੀਂ ਚਾਹੇ ਨਿਬੋਤੀਏ ਚਾਹੇ ਛੱਡੀਏ। ਐਵੇਂ ਬਿਗਾਨੀ ਕੰਧ ਦੀਆਂ ਵਿਰਲਾਂ 'ਚੋਂ ਝਾਕਣ ਦੀ ਬੇਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨੀ। ਗਾਂਹ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦਾਰ ਓ-ਸਿਆਣੇ ਓ।'

'ਉਂ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਠੀਕ ਆ ਪਰ ਤੁਹੀਂ ਕੋਈ ਕਾਰਾ ਕਰ ਦਿਓ, ਅਗਲਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਈ ਪੁੱਛਣੈ...ਸੋ ਭਲਾ ਇਹੋ ਐ, ਪਈ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਬੈਠੋ। ਪੰਚੈਤ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ

ਲਉ...।'

'ਜੇ ਬੇਨੂੰ ਐਨਾ ਹੀ ਹੋਜ ਆ ਤਾਂ ਦਿਵਾਓ ਮੇਰਾ ਹਿੱਸਾ। ਮੈਂ ਅੱਧ ਦਾ ਮਾਲਕ...ਮੈਂ ਹੀਰਾ ਸਿਹੂੰ ਵਲਦ ਚੰਦ ਸਿਹੂੰ ਪਰ ਗੱਲ ਸੁਣੈ। ਉਂ ਜੇ ਮੈਂ ਠੀਕਰ ਸਿਹੂੰ ਵਲਦ ਚੰਦ ਸਿਹੂੰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ, ਹਿੱਸਾ ਮੈਂ ਫੇਰ ਵੀ ਲੈ ਲੈਣਾ ਸੀ।'

ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰੀ ਬੈਠਾ ਵੇਖ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਨਰਮਾਈ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਮੋਢਾ ਥਾਪਤਿਆ, 'ਹੀਰਾ ਸਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਓ। ਚੱਲ ਧਰਮਸਾਲੇ। ਉੱਥੇ ਪੰਚੈਤ ਬੈਠੂ। ਤੇਰਾ ਹੱਕ ਤੈਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ ਸਰਪੰਚੀ ਛੱਡ ਦਉ...ਉਂ ਇਕ ਗੱਲ ਆ। ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਪੰਚਾਂ ਨੇ ਕਰਾ ਤਾ, ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪਉ। ਕਿਉਂ ਬਈ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿਆਂ?' ਹੀਰੇ ਵੱਲੋਂ ਮੂੰਹ ਭੁਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

'ਮਖ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਜੀ। ਪੰਚਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਹੋ...ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇਹਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਆਂ ਜੇ ਸੱਚੀ ਪੁੱਛੋਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਿਨਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੁਸ਼ ਬਣ ਜੇ। ਅਜੇ ਇਹ ਨਿਆਣੈ।' ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਘਗਿਆਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ 'ਤੇ ਰੱਬ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਬੂਠਾ ਹੁੰਦਾ।

ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਲਾਹੇ ਦਾ ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਹੀਰੇ ਅੰਦਰਲੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਠੰਢਾ-ਠਾਰ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਅਸਲੋਂ ਨਿਤਾਣਾ ਹੋ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਤੁਰਿਆ, 'ਚੰਗਾ ਚੱਲੇ, ਜੋ ਹੋਊ ਦੇਖੀ ਜਾਉ। ਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਪੰਚਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਗਾਂਹ ਤੂੰ ਆਪ ਸਿਆਣੈ।' ਹੀਰਾ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕਹੇ ਲੱਗਣ ਦੇ ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੰਚਾਇਤ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰੇਗਾ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਜੇ ਭਾਈਆਂ ਬਰਾਬਰ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਬ ਖਰਚ ਲਈ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਈਏ ਮਹੀਨਾ ਬੱਝਵਾਂ ਦੇਵੇਗਾ, ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੀ ਕਦੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹੋਣ ਗਰਜ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗਾ।

ਗੱਲ ਠੰਢੀ ਪੈ ਗਈ। ਇਕ ਵਰ੍ਹਾ ਹੋਰ ਬੀਤ ਗਿਆ।

ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ ਨਿੱਤ ਦੀ ਸੀਖਤ ਨੇ ਧੁਖਦੀ ਪਾਬੀ ਵਿਚ ਫੇਰ ਭਾਂਬੜ ਬਾਲ ਦਿੱਤੇ। ਖਰਚਾ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਆਹ ਵੱਲੋਂ ਚਾਚੇ ਦੀ ਚੁੱਪ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਤਿੱਖਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਲੇਰਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਆਏ ਵੀ ਚਾਚੇ ਨੇ ਖੇਤੋਂ ਹੀ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਹੀਰੇ ਦਾ ਅਤੀਅਲ ਹਿੱਸਾ ਫੇਰ ਜਾਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਆਥਣੇ ਉਸ ਨੇ ਦਾਰੂ ਵਿਚ ਗੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਖੂਬ ਗਾਲੂ ਕੱਢੀਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਜੁਆਬ ਦੇਣ 'ਤੇ ਹੱਥਪਾਈ ਵੀ ਹੋ ਪਿਆ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਬੇਬੇਰੇ ਉਸ ਦੇ ਤਰਲੇ ਲਏ ਪਰ ਉਸ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਨਾ ਟਿਕੀ। ਅੰਤ ਧੀਰੇ ਦੀ ਬਹੁ ਜੀਤੋਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਕੇ ਗੱਲ ਨਿਬੇੜੀ ਤੇ ਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਉਸ ਰਾਤ ਧੀਰਾ ਤੇ ਜੀਤੋਂ ਦੇਰ ਤਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਿਆ ਤਾਂ ਹੀਰਾ ਰਾਤ ਦੀ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਦੇ ਪਛਾਤਾਵੇ ਵਜੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਖਾਧੇ-ਪੀਤੇ ਹੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਬੇਬੇ ਖੇਤ ਉਹਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੇ ਕੇ ਆਈ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਵੀ ਰਹੀ। ਆਥਣੇ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਹੀਰਾ ਪਰਤਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਪੀੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅੱਧ-ਪਚੱਧੀ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਤੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

ਅੱਧੀ ਕੁ ਰਾਤ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਹੀ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਪੋਲਾ ਜਿਹਾ ਸਪਰਸ਼ ਹੋਇਆ। ਹੀਰਾ ਤੁਝਕ ਕੇ ਉੱਠ ਬੈਠਾ, 'ਕੌਣ?' ਘਬਰਾਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਬੋਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਹੀ 'ਤੇ ਇਕ ਕਾਲਾ ਅਕਾਰ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੀਰਾ ਡਰ ਗਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਪਿਛਾਹ ਨੂੰ ਸਰਕਦਾ ਬੋਲਿਆ, 'ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਕੌਣ ਐ?'

ਪਰਛਾਵਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਿਆ, 'ਔਖਾ ਕਿਉਂ ਹੁੰਨੈ, ਤਾਰੇ ਦੇ ਤਾਇਆ। ਮੈਂ ਆਂ ਜੀਤੋਂ...ਤੇਰੀ ਜੀਤੋਂ।'

'ਮੇਰੀ ਜੀਤੋਂ' ਹੀਰੇ ਦੇ ਰੋਂਗਟੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਲੋਕ-ਲੱਜ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਮੁਲੰਮਾ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ।

'ਨਾ ਬੀਬਾ। ਤੂੰ ਐਹ ਵੇਲੇ ਕਾਹਤੋਂ ਆਈ ਐਂ। ਕੋਈ ਦੇਖੂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਖੰਭ ਦੀ ਡਾਰ ਬਣਜੂ...“ ਹੀਰੇ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪਰ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। 'ਕੋਈ ਨੀ ਦੇਖਦਾ ਤਾਰੇ ਦੇ ਤਾਇਆ। ਘਾਬਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੀ। ਸਭ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਐ। ਤੇਰਾ ਭਾਈ ਵੀ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਚੰਦਰੇ ਨੂੰ ਸੌ ਕੇ ਉਈਂ ਸੁਰਤ ਨੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਬੇਬੇ ਤੇ ਬਾਪੂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬਾਰ ਅੜਾਈ ਪਏ ਆ। ਨਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਤੋਂ ਕਦ ਕੁ ਤਕ ਡਰਦੀ ਰਹੂੰ। ਨਾਲੇ ਚੰਦਰਿਆ ਮੰਗ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਓ ਸਾਂ' ਜੀਤੋਂ ਫੇਰ ਉਸ ਨਾਲ ਖਹਿ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ।

'ਹੁਣ ਤਕ ਸਾਉ ਓ ਬਣੀ ਰਹੀ ਆਂ। ਤੂੰ ਬੀ ਤਾਂ ਜੱਗੋਂ ਬਾਹਰੀ ਕੀਤੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਕਿਹੜਾ ਦੇਸ-ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੀ ਜਾਂਦੇ। ਕੋਈ ਚਿੰਨੀ ਪੱਤਰੀ ਦਾ ਵੀ ਮੁੱਲ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਨਰਤ ਦਿੱਤੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਓ ਤੀ। ਤੇ ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਬਰਕਤ ਓ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਚੰਦਰਿਆ ਕੁਸ਼ ਤਾਂ ਆਵਦਾ ਸੋਚ। ਨਾ ਖਾਣ ਦੀ ਨਾ ਪਹਿਨਣ ਦੀ। ਕੁਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਗੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਦੀ ਓ ਲਾਜ ਰੱਖਦੇ। ਜੇ ਭੈੜਿਆ ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਂ ਬੁਰੀ ਲਗਦੀ ਆਂ ਤਾਂ ਆਹ ਲੈ। ਘੁੱਟ ਦੇ...' ਜੀਤੋਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਹੀਰਾ ਪਿਘਲ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਨਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਸੀ, ਨਾ ਘਬਰਾਹਟ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਓਪਰੇ ਸਾਹ ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਸਾਹ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਲਏ ਸਨ ਤੇ ਅੰਦਰ ਉਤਾਰ ਲਏ ਸਨ।

ਇੰਜ ਰਾਤ-ਬਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਆਮ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਚਮਕ 'ਤੇ ਰਸ਼ਕ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। 'ਚਲੇ ਵਿਆਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਤਨੋਂ-ਮਨੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੀ ਓ ਐ। ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਹੀਰਿਆ, ਗਾਂਹ ਤੂੰ ਆਪ ਸਿਆਣੈ।'

ਤੇ ਹੀਰੇ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਬਿਸ਼ਨਾ ਸਹਾਰ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਉਹ ਇੰਜ ਹੱਥਪਾਈ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਵੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਚਿੱਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਦੌਰੇ ਪੈਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਧੀਰਾ ਤੇ ਹੀਰਾ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਛੋਟਾ ਦਸਵੀਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਕੇ ਵਿਹਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਜ਼ਿੰਮੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਦਵਾਈ-ਬੂਟੀ ਉਹੋ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਚਿੱਤ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਸੁਖਮਨੀ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਉਹੋ ਸੁਣਾਉਂਦਾ। ਪਾਠ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮਨੋਂ ਦੁਈ ਦਵੈਤ ਨਿਕਲਦੀ ਗਈ ਜਾਂ ਸਾਇਦ ਇਕ ਦਮ ਸਿਰ ਪਈ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਛਾਤਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਬਹੁਤ ਕਸੂਰਵਾਰ ਜਾਪਦਾ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ 'ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀਰੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਅ ਕੀਤੇ। ਕੁਸ਼ ਵੀ ਹੋਵੇ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦੀ ਅੰਸ। ਇਸ ਬਚਾਰੇ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹੈ, ਤੇ ਹੁਣ ਚੰਗਾ ਇਹੀ ਹੋਉ ਪਈ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਧੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇਹਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਦਿਆਂ। ਆਪੇ ਰੱਬ ਇਹਦੀ ਸੁਣੂ। ਕੋਈ ਤੁਰਦਾ-ਫਿਰਦਾ ਸਾਕ ਵੀ ਹੋ ਜੂ।'

ਤੇ ਉਸ ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਵਾਰ ਹੀਰੇ ਨਾਲ ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਰੇਤ ਆਲੇ ਖੂਹ ਲਾਗਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਭੱਜਣ ਵੇਲੇ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਹੀ ਕਰਵਾ ਲਈ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਵਸੀਅਤ ਕਰਕੇ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਚਾਚੇ ਨੇ ਇਹ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੀਰੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜ ਲਏ, ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, 'ਚਾਚਾ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਉਹੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕੱਚਾ ਕਰਦੈ। ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਉੱਚਾ ਬੋਲ ਬੈਠਾ। ਮੈਂ ਨੀ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ-ਹੁੱਸਾ ਲੈਣਾ। ਤੂੰ ਆਵਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰ।'

ਤੇ ਚਾਚਾ ਆਪਣੇ ਮਨੋਂ ਹੀਰੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਦਵੈਤ ਦਾ ਝੋਰਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਅਜਿਹਾ ਸੁੱਤਾ ਕਿ ਮੁੜ ਨਾ ਉੱਠਿਆ, ਤੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁੱਕ ਗਈ।

ਮਕਾਣਾਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਹੀਰਾ ਫਿਰ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਿਆ। ਪੰਚੈਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪਰਨਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਚਿੱਕੜ ਵਰ੍ਹਨੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪੰਚਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਨੂੰ ਸਿਰ-ਮੱਥੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਬੀਤ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਚਿੱਕੜ ਨੂੰ ਮੌਦਾ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਫਿਰ ਪਰਨਾਲਿਓ ਚਿੱਕੜ ਵਹਿਣ ਲੱਗ

ਪਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕੱਲੀ ਵੇਖ ਉਸ ਨੇ ਜੀਤੋਂ ਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਝਈ ਲੈ ਕੇ ਪਈ, 'ਕਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆਂ ਤਾਰੇ ਦੇ ਤਾਇਆ। ਸ਼ਰਮ ਕਰ ਕੁਸ਼। ਛੱਡ, ਕਿਸੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤਾਂ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦੁ ਤੇਰਾ ਭਾਈ।' ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਵੀਣੀ ਛੁਡਾਉਂਦੀ ਜੀਤੋਂ ਬੋਲੀ।

ਜੀਤੋਂ ਦੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦੇਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਨੇ ਹੀਰੇ ਦੀ ਪਕੜ ਢਿੱਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲੇ ਹੀਰਾ ਬੁਹਿਓਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਉਦਣ ਉਹ ਖੇਤ ਵੀ ਨਾ ਗਿਆ। ਠੇਕੇ ਬੈਠਾ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ।

ਪਰ ਇਹ ਵਰਤਾਅ ਸਿਰਫ਼ ਜੀਤੋਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਧੀਰੇ ਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਗੱਲ 'ਤੇ ਔਖਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਕੀ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਕਿਹੜਾ ਸੀਰੀ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦੇਣਾ, ਹੀਰੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸਲਾਹ ਨਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ। ਧੀਰੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਬੀਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੀਰੇ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਸੀਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧੀਰਾ ਪੱਚਵੀਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੁਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਹੀਰਾ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਲਿੱਬੜਿਆ ਕੱਚੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਸੋਨਾ ਉਗਾਉਂਦਾ ਤੇ ਰੁੱਖੀ-ਸੁੱਕੀ ਖਾ ਕੇ ਸੌਂ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹੀਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਜਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੀਤੋਂ ਦੀ ਉਸ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਹੋ ਗਈ। ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਸਦਾ ਉਸ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ-ਮਿਲਾਪੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਲੀਕਾਂ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸੀ। ਹਮਦਰਦਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਿਚ ਠੰਢੇ ਸਾਹ ਭਰੇ।

ਮਾਂ ਨੇ ਅੱਗਲੀਆਂ-ਸੰਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਾਉਣ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਵੀ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਤੀ ਕੋਈ ਕੱਜ ਵਾਲੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਗ਼ਰੀਬ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਧੀ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਸੋ ਹੀਰੇ ਦੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉੱਡਣ ਦੇ ਦਿਨ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਪਰਤ ਆਏ। ਉਸ ਨੇ ਜੀਤੋਂ ਦੇ ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਵਰਤਾਅ ਨੂੰ ਦਿਲ 'ਤੇ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਂਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਲਿਆ ਕੇ ਭਰਾ-ਭਰਜਾਈ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਵੱਸੇਗਾ।

ਪਰ ਬੇਬੇ ਦੇ ਸਹਿਚਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਿਚੋਂ ਜਨਾਣੀ ਨੇ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੁੜੀ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਗ਼ਰੀਬ ਸਨ ਪਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੁੰਨ ਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਗੱਲੋਂ ਬੇਬੇ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁੜੀ ਵਾਲੇ ਠਾਕਾ ਦੇ ਗਏ ਤੇ ਵਿਆਹ ਹਾੜੀ ਦੀ ਫਸਲ ਸਮੇਟ ਕੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਠਾਕੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀਰਾ ਹੋਰ ਵੀ ਲਗਨ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਿਆ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਜੀਤੋਂ ਦੇ ਵਰਤਾਅ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਬੁੱਕਦਾ ਤੇ ਕਿਆਸਦਾ, 'ਕਿਵੇਂ ਉਦਣ ਆਖਦੀ ਤੀ ਪਈ ਰੋਟੀ ਖਾ, ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਹੋ। ਮੈਂ ਐਨੀ ਛੇਤੀ

ਸਾਅਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਤੱਕ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਬੜੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਚੰਗੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਵੀ ਬੜੇ ਸ਼ੈਦਾਈ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਮਦਾ ਸਾਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੀ ਨੀਝ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਉਰਦੂ ਦੇ ਮਿਸਾਲੀ ਅਫਸਾਨਾਨਿਗਾਰ ਸਾਅਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ (11 ਮਈ 1912-18 ਜਨਵਰੀ 1955) ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਟੋ ਬਾਰੇ ਇਹ ਲੇਖ 'ਸਾਅਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਤੱਕ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇੱਥੇ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਲੇਖ ਮੰਟੋ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਚੇ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਤੜਫ ਹੋਰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

11 ਮਈ 2012 ਮੰਟੋ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ 'ਦੈਨਿਕ ਭਾਸਕਰ' ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਨਾਮਵਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਮੰਟੋ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਆਖਣ ਲੱਗੇ-ਮੇਰਾ ਤਜਰਬਾ ਤਾਂ ਦੱਸਦੈ, ਸੁਰੂ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਕੰਮ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੈ। ਖੈਰ, ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੀ ਗਈ ਤੇ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਾਰੀਕ ਅਤੇ ਕੁਝ ਠੋਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਨ ਵਿਚ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ

ਸਫਲ ਹੋਈ। ਹਰੀਸ਼ ਜੈਨ ਨੇ ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਂਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਮੈਂ ਕਰ ਦਿਆਂ। ਮੇਰੀ ਹੈਸੀਅਤ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਮੰਟੋ ਦੇ ਇਕ ਪਾਠਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦੇ ਆਖਰ ਕੁਝ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਇਜ਼ਕਦਿਆਂ-ਇਜ਼ਕਦਿਆਂ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੋਸਤ ਸੁਹੇਲ ਸਾਜਿਦ ਨੂੰ ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭਿਜਵਾਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਕਮਲ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੰਜ ਜਿਲਦਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਧੂ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮੰਟੋ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮੰਟੋ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦੇ। ਖੈਰ, ਮੰਟੋ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੰਟੋ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਮਾਨਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮੰਟੋ ਅਜੇ ਵੀ ਸੱਜਰਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਧੜਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕੱਦਾਵਰ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੋਖਾ ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਮਵਰ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?

ਮੰਟੋ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਾਲ (1912-1955) ਨਿਸਚੈ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹੋਣੀਆਂ ਭਰਿਆ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਦੂਰਗਾਮੀ ਅਤੇ ਜੁਗਗਾਮੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਸੂਚਕ। ਇਹ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਅਰੂਜ਼ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਪਤਨ ਵੀ। ਅਨੇਕ ਇਨਕਲਾਬ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਸੁਲਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਭਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਨਿਰਦਈ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਕਾਲ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਉਸਰ ਰਹੀਆਂ ਸਵਾਧੀਨਤਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਇਹੋ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਚੇਤਨਾ ਆਪਣੀ ਗੰਢੜੀ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਿਆਪਕ ਲੋਕਤੰਤਰਕ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸੂਰਜ ਉਦੈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਕੋਈ ਕੋਨਾ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਣੀਆਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ

ਜਾਦੂ ਖਲਾਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਟਕਰਾਅ ਰਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰ ਬੜੀ ਤਿੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਚੰਗਿਆਤੇ ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਡਦੇ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਜਗਿਆਸੂ ਜ਼ਿਹਨ ਦੇ ਪਲਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਮਾਹੌਲ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਰਵਾਇਤੀ ਇਖਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ, ਸਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ - ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਹ ਸਬੱਬ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਮੰਟੋ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸੋਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ; ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਖੂਨੀ ਸਾਕਾ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਦੀ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਜੁਗਗਾਮੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦਸਤਕ ਦੇ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਲਾਹੌਰ, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜੋ ਉਠ ਰਹੇ ਤੂਫਾਨਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ-ਬਿੰਦੂ ਸਨ, ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਹੀ ਵਕਤ ਸਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਾਬਲੇ ਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇ ਸਭ ਦੇ ਵੱਡੇ ਇਨਕਲਾਬ, ਯਾਨੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਮੰਟੋ ਲਈ ਕਈ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਅਨੁਭਵ ਲਈ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਮੰਟੋ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਲੇਖਣ ਵਿਚ ਬੇਬਾਕ

ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਦਿਆਂ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀ ਹੋਈ ਆਜ਼ਾਦ ਔਰਤ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਕਿੰਨਾ ਸਾਫ਼ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਾਹ-ਘੁੱਟਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਾਬਰੀ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਵਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਮੰਟੋ ਦੇ 'ਪਾਗਲ' ਕਿੰਨੇ ਸਮਝਦਾਰ ਨੇ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਮੰਟੋ ਆਪਣੇ ਮਖਸੂਸ ਵਿਅੰਗਮਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖ ਰਿਹਾ ਜਾਪਦੈ, 'ਭਤਵਿਓ, ਪਾਗਲ ਇਹ ਨਹੀਂ, ਪਾਗਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਸੀਂ ਹਾਂ।' ਮੰਟੋ ਜਦੋਂ ਕਰਾਮਾਤੀ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੱਧੀ ਅਧੂਰੀ ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਪਛਾਣ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸਲੀਲਤਾ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲੜਨੇ ਪਏ ਤਾਂ ਉੱਘੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇਲਤਿਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਰਚਨਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਰਾਏਜ਼ਨੀ ਕਰਨ

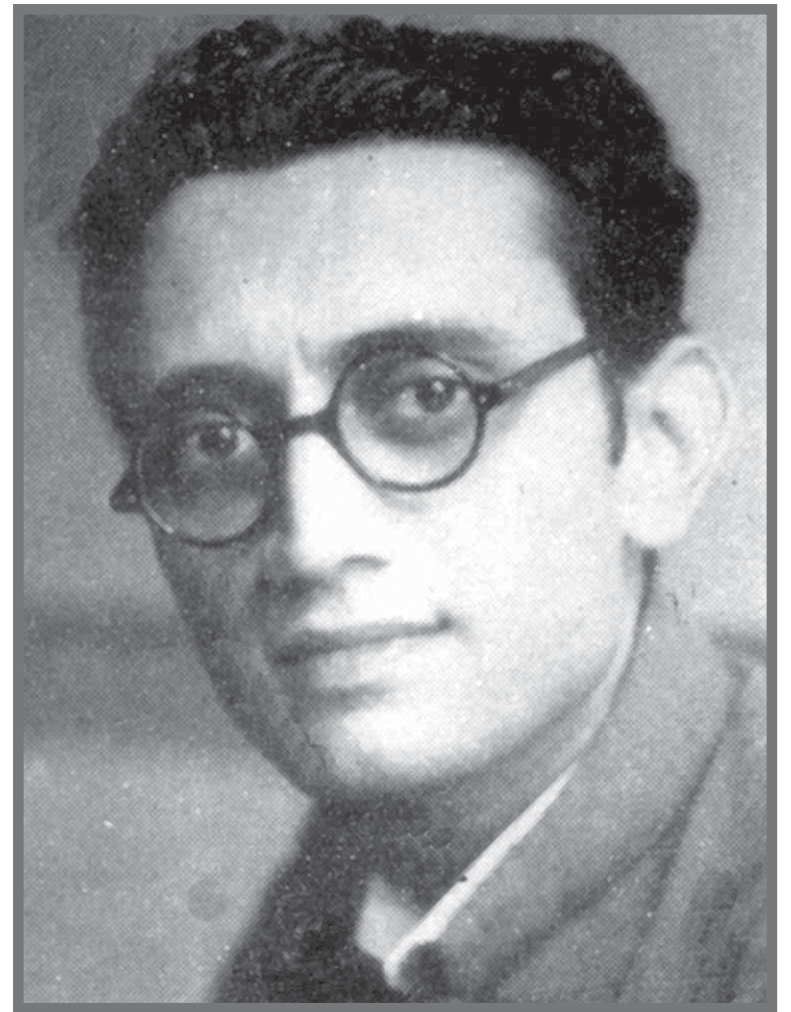

ਮੰਟੋ ਸੰਤਾਲੀ ਬਾਰੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹਦੇ ਲਈ ਇਹ ਘਟਨਾ ਤਕਸੀਮ ਜਾਂ ਬਟਵਾਰਾ ਹੈ। 'ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ' ਅਤੇ 'ਖੋਲ੍ਹ ਦੇ' ਅੱਜ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। 'ਸਿਆਹ ਹਾਸ਼ੀਏ' ਮੰਟੋ ਦਾ ਕੁਝਤਣ ਭਰਿਆ ਵਿਅੰਗਮਈ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਬੜੇ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਉਘੜਦੇ ਹਨ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਮੰਟੋ ਵੱਡੇ ਦੌਰਾਨ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਰਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਮਾਨਵੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਦਮੀ ਇੰਜ ਪਾਗਲ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ? ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਦਰਿੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਇਕੋ ਪਿੰਜਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਨੇ।

ਅਤੇ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਕ ਸੋਚਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਹਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ। ਸਪਸ਼ਟ ਬਿਆਨੀ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੀਕ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡੰਕੇ ਦੀ ਚੋਟ ਨਾਲ ਪਰੰਪਰਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਆਖਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਲੀਕੋਂ ਲੱਥੇ, ਡਾਰੋਂ ਵਿਛੜੇ ਅਤੇ ਵਹਾਅ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਬਰ ਪਾਤਰ ਚੁਣੇ। ਉਹ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜਲਾਵਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਰੂਹ ਵਿਚ ਦੂਰ ਤੱਕ ਉੱਤਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਜੋਬ ਕਤਰਿਆਂ, ਮੁਜਰਮਾਂ ਤੇ ਦਲਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਅਤੇ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ ਅਤੇ ਗਹਿਰੇ ਇਖਲਾਕ ਦੀਆਂ ਚਿਣਗਾਂ। ਆਪਣੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਸ

ਲਈ ਸੱਦਾ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿੰਗਰ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਪਦੈ ਕਿ ਮੰਟੋ ਨੇ ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚਲੀ ਨੇ ਮੈਨਜ਼ ਲੈਂਡ 'ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਉਹ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪੱਲਰ ਰਹੀ ਲਿੰਗ-ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਨੱਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਾਹਕਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੇ 'ਫਾਹਾ', 'ਪੂਆ' ਅਤੇ 'ਬਲਾਊਜ਼'।

ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਇਰੀ ਦੀ ਬੜੀ ਸੂਖਮ ਸਮਝ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬੜੇ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗਲਪ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿਚ ਸਾਇਰਾਨਾ ਮਿਜ਼ਾਜ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਉਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਫਨਕਾਰ ਕਵਿਤਾ 'ਤੇ ਹੱਥ

ਅਜਮਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਖੈਰ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਹ ਸਾਇਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ। ਭਲਾ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿੱਥੇ ਚੱਲ ਪਈ! ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਮੰਟੋ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਿਆ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੰਟੋ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਰੀ। ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ '1919 ਕੀ ਏਕ ਬਾਤ' ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉੱਠੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਉਭਾਰ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਧਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਡੂੰਘੀ ਭਾਵੁਕ ਸਾਂਝ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਮੁਹੰਮਦ ਤੁਫੈਲ ਉਰਫ ਬੈਲਾ ਕੰਜਰ ਤਵਾਇਫ ਦੀ ਉਲਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਦਨਾਮ ਕੋਠੇ ਦਾ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਅਵਾਰਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਿਛੋਕੜ ਉਹਦੀ

ਐਂਟਰੈਸ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਐੱਫ.ਏ. ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੀ ਤਬੀਅਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਚਾਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਰ ਜੂਏ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਟੜਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਦੀਨੂੰ ਜਾਂ ਫਜ਼ਲੂ ਘੁਮਿਆਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉਪਰ ਇਕ ਬੈਠਕ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਜੂਆ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਫਲੈਸ਼ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਤਾਂ ਇਹ ਖੇਡ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਾ ਆਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸੇ ਜੋਗਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਸੌਣ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਫਰਸਤ ਮਿਲਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਸੁਪਨੇ ਰਾਉਂਡ ਅਤੇ ਟਰੇਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

“ਇਕ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਜੂਏ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਾਹਲਾ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਤਬੀਅਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੁਗਲ ਭਾਲਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਕੀ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਬਰਾਹਿਮ ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਟਾਂਗਿਆਂ ਦਾ ਦਰੋਗਾ ਸੀ, ਨੇ ਦੀਨੂੰ ਜਾਂ ਫਜ਼ਲੂ ਘੁਮਿਆਰ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਆਗਾ ਹਸਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੇੜ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਆ ਗਏ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਲਫੰਗਿਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਡਰਾਮਾ ਕਲੱਬ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਗਾ ਹਸਰ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਸਟੇਜ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਲੱਬ ਸਿਰਫ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਦਿਨ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਵਾਲਿਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲ ਕੇ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਤਬਲੇ ਸਭ ਭੰਨ ਤੋੜ ਸੁੱਟੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਫਰਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਾਹਿਅਤ ਸੁਗਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

“ਆਗਾ ਹਸਰ ਬਾਰੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਗੱਲਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਇਕ ਤੇ ਉਹ ਕੂਚਾ ਵਕੀਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਗਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਮਕਾਨ ਸੀ। ਆਗਾ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀ ਸਨ-ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਨ ਯਾਨੀ ਮੇਰੇ ਹਮਕੌਮ-ਤੇ ਕਦੇ ਉਹ ਮੇਰੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਜੋ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਬਖੂਬੀ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ।”

ਮਸ਼ਹੂਰ ਰੂਮਾਨੀ ਉਰਦੂ ਸਾਇਰ ਅਖਤਰ ਸ਼ੀਰਾਨੀ ਨਾਲ ਚੰਦ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਸੰਸਮਰਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮੰਟੋ ਦੇ ਜਵਾਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਬਿੜਕ ਸਾਫ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਏ:

“ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਅਵਾਰਾਗਰਦੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ। ਬੇਮਕਸਦ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸਾਂ। ਦਿਮਾਗ ਬੇਹੱਦ ਉਖੜਿਆ ਉਖੜਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਮਝ ਆਇਆ, ਮੇਰੀ ਦਿਮਾਗੀ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਤਾਬ ਸੀ।

“ਜੀਜੇ ਦੇ ਹੋਟਲ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਰੀਬਨ ਹਰ ਦਿਨ ਗੱਪਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਜੰਮਦੀ ਸੀ। ਬਾਲਾ, ਅਨਵਰ ਪੇਂਟਰ, ਆਸ਼ਿਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ, ਫਕੀਰ ਹੁਸੈਨ ਸਲੀਸ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਹਿਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਨਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਬਾਕਾਇਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ‘ਤੇ ਬਹਿਸ ਭਖਦੀ ਸੀ। ਬਾਲਾ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਤਬੀਅਤ ਤੇ ਰੌਣਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਹਿਫਲ ਸੁੰਨੀ ਜਿਹੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤਕ ਯਾਦ ਹੈ:

ਅਸ਼ਕ ਮਿਜ਼ਗਾਂ ਪੈ ਹੈ ਅਟਕ ਸਾ ਗਿਆ
ਨੇਕ ਸੀ ਚੁਭ ਗਈ ਹੈ ਛਾਲੇ ਮੇਂ।

(ਅਸ਼ਕ-ਹੰਝੂ, ਮਿਜ਼ਗਾਂ-ਪਲਕ)

“ਜੀਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਨਵਰ ਪੇਂਟਰ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਕੈਪਟਨ ਵਹੀਦ ਸਨ। ਨੀਲੀਆਂ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ, ਲੰਬੇ-ਤੰਗੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜੁੱਸੇ ਵਾਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹਿਬੂਬ ਸ਼ੌਕ ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਸੀ। ਨਤੀਜਤਨ ਕਈ ਗੋਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥੋਂ ਕੁੱਟ ਖਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਤਬਾਲਾ ਮਾਹਰ ਤਬਲਚੀਆਂ ਵਾਂਗ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ।”

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਮੰਟੋ ਦਾ ਚਰਚਾ, ਰਫੀਕ ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਰੇਖਾ-ਚਿਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਖੂਬ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:

“ਇਹ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਵਾਰਾਗਰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਬੀਅਤ ਹਰ ਵਕਤ ਉਖੜੀ ਉਖੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਬਲ-ਪੁਬਲ ਹਰ ਘੜੀ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਜੀਅ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਹਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਚੁਕ ਕੇ ਵੇਖਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਕੌੜੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਤਕੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਕਬਰਿਸਤਾਨਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਸਾਂ। ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਛਾਂਦਾਰ ਦਰਖਤ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠਾ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਖਵਾਬ ਵੇਖਦਾ ਸਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਪਲਕ ਝਪਕਣ ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਤਖਤਾ ਉਲਟ ਦੇਵੇ।...ਮੈਂ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਅਰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ...ਦੇਸਤਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚਰਸ ਦੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਤੇ, ਕੋਕੀਨ ਖਾਧੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਪਰ ਜੀਅ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਈ।”

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੰਡਲੀ ਬਾਰੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

“ਗਿਆਨੀ ਅਰੋੜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਕੰਮ ਚੱਲਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਰਟ ਦਾ ਚਸਕਾ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਹਦਾ ਰੱਬ ਹੀ ਰਾਖਾ। ਰਾਗ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਐਸਾ ਗਵਾਚਾ ਕਿ ਦੰਦਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ, ਸਾਜ਼ੇ-ਸਮਾਨ ਸਮੇਤ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ। ਅਨਵਰ ਪੇਂਟਰ ਦਾ ਦੀਵਾਲਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਆਸ਼ਿਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੋਇਆ, ਯਾਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਐਸਾ ਗਾਇਬ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਾਪਤਾ ਹੈ। ਜੀਜੇ ਅਜੀਜ਼ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤਕ ਬਾਕੀ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹਿਕਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਫਕੀਰ ਹੁਸੈਨ ਸਲੀਸ ਸਾਬਣ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਗਿਆਨੀ ਅਰੋੜ ਸਿੰਘ ਕਾਮਥਾਬ ਐਕਟਰ ਬਣਿਆ ਪਰ ਹੁਣ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਸਨਿਆਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਵਹੀਦ ਨੇ ਪੰਜ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ-ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਏ...ਰਫੀਕ ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ ਉਸੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਰੇਸ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੁੜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਭਰਦਾ ਹੈ।...

ਮੈਨੂੰ ਮੀਧੇ ਮੰਟੋ ਨਾਲ ਸਖਤ ਨਫਰਤ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਮੰਟਾ ਅਤੇ ਬੜਾ ਤਾਕਤਵਰ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਫਲੈਸ਼ ਖੇਡਣ ਲਈ ਆਖਦਾ ਅਤੇ ਪੱਤੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਅੱਠ ਦਸ ਰੁਪਈਆਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇਂਦਾ। ਫੇਰ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਗਲੀ ਵਿਚ ਘੇਰ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਖੋਫਨਾਕ ਚਾਕੂ ਵਿਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ।”

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਚਿੰਤਕ ਬਾਰੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਉਚੇਚੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਰੀ ਮੰਟੋ ਦਾ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਉਸਤਾਦ ਸੀ ਜੋ ਸਹੀ ਵਕਤ ‘ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਵਿਚ ਆਇਆ। ਬੋਲੰਡ ਮੰਟੋ:

“ਮਰਹੂਮ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੜੀ ਮੁਹੱਬਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਨਾਜ਼ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੰਟੋ ਮੇਰਾ ਸਾਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਚਾਈ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਹੋ ਸਨ। ਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਇਕ ਬੇਪਛਾਣ ਆਦਮੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਮਰ ਖਪ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਡਕੈਤੀ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਲੰਮੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ।”

ਕੁਰਤਲ ਐਨ ਹੈਦਰ ਦਾ ਮਹਾਂਕਾਵਿਕ ਨਾਵਲ ‘ਅੱਗ ਦਾ ਦਰਿਆ’ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ 1947 ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁੰਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ 1947 ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਯਾਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਨੁੱਖੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ। ਚੌਦਾਂ ਜਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ 1947 ਲਹੂ ਲਿਬੜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੱਜ-ਵਿਆਹੀ ਮੁਟਿਆਰ ਰਸਮਾਂ-ਰੀਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੰਟੋ ਸੰਤਾਲੀ ਬਾਰੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਹ ਘਟਨਾ ਤਕਸੀਮ ਜਾਂ ਬਟਵਾਰਾ ਹੈ। ‘ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ’ ਅਤੇ ‘ਖੋਲ੍ਹ ਦੋ’ ਅੱਜ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ‘ਸਿਆਹ ਹਾਸ਼ੀਏ’ ਮੰਟੋ ਦਾ ਕੁਤੱਤਣ ਭਰਿਆ ਵਿਅੰਗਮਈ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਬੜੇ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਉਘੜਦੇ ਹਨ। ਸਬੰਬ ਨਾਲ ਮੰਟੋ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਰਿਦਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਮਾਨਵੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਦਮੀ ਇੰਜ ਪਾਗਲ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ? ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਦਰਿਦਾ ਕਿਵੇਂ ਇਕੋ ਪਿੰਜਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਨੇ।

ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਖਿਲਾਵਨ’ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਧੌੜੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲੇਖਕ ਦੀ ਬੀਵੀ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਤਕਸੀਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਹਾਲਾਤ ਆਮ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੈ ਰਹੇ, ਅਖੀਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭੋਲੇ ਭਾਅ ਧੌੜੀਆਂ ਦੇ ਮੁਹੱਲੇ ਰਾਮ ਖਿਲਾਵਨ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਧੌੜੀ ਮੁਹੱਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ ਤਾਂ- ‘ਮਾਰ ਡਾਲੋ’ ‘ਮਾਰ ਡਾਲੋ’ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਬੁਲੰਦ ਹੋਈਆਂ। ਫੇਰ ਇਕ ਦੰਗਈ ਚੀਕਿਆ, ‘ਠਹਿਰੋ-ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਮ ਖਿਲਾਵਨ ਮਾਰੋਗਾ।’

“ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੇ ਪਲਟ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਰਾਮ ਖਿਲਾਵਨ ਮੰਟਾ ਸਾਰਾ ਡੰਡਾ ਫੜੀ ਬੁੜਬੁੜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਡੰਡਾ ਸਿਰ ਤੱਕ ਉਭਾਰ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਹੋਇਆ।

ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੇ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ-ਰਾਮ ਖਿਲਾਵਨ। ਰਾਮ ਖਿਲਾਵਨ ਦਹਾੜਿਆ-ਚੁੱਪ ਕਰ ਉਏ ਰਾਮ ਖਿਲਾਵਨ ਦੇ...ਜਦੋਂ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੇ ਖੁਸ਼ਕ ਗਲੇ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਆਖਿਆ- ‘ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ ਰਾਮ ਖਿਲਾਵਨ’। ਰਾਮ ਖਿਲਾਵਨ ਨੇ ਵਾਰ ਲਈ ਡੰਡਾ ਉਲਾਰਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇਕਦਮ ਸੁੰਗੜੀਆਂ ਫੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮੁਗ਼ਲੀਆ ਡੰਡਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਪੁਕਾਰਿਆ।”

‘ਮੁਰਲੀ ਦੀ ਧੁਨ’ ਆਪਣੇ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੀਰੋ ਸ਼ਿਆਮ ਦਾ ਰੇਖਾ ਚਿਤਰ ਹੈ। ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦਾ ਸ਼ਿਆਮ ਮੰਟੋ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਯਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਮੰਟੋ ਤਕਸੀਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਖਤ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੰਟੋ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸੁਣੋ:

“ਅਰਸਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਤਕਸੀਮ ਦੀ ਖੂਨੀ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੌਹ ਪਾਸੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਆਮ ਅਤੇ ਮੈਂ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਆਏ ਇਕ ਸਿੱਖ ਖਾਨਦਾਨ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਉਸ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਜੀਅ ਆਪਣੇ ਤਾਜ਼ਾ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਅਤਿ ਦਰਦਨਾਕ ਸੀ। ਸ਼ਿਆਮ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਉਭਰ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਜਿਹੜੀ ਹਲਚਲ ਉਸ ਦੇ

ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਬਖੂਬੀ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਿਆਮ ਨੂੰ ਆਖਿਆ- ‘ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਂ...ਕੀ ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਵੇਂ?’

ਸ਼ਿਆਮ ਨੇ ਬੜੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ: ਇਸ ਵਕਤ ਨਹੀਂ...ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸਾਂ...।

ਸ਼ਿਆਮ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਅਤੇ ਇਸ ਵਕਤ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਮਾਮ ਫਸਾਦਾਂ ਦਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਿਛੋਕੜ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ

ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਨਿਗਤ, ਨੁਜ਼ਹਤ ਤੇ ਨੁਸਰਤ

ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਸਦਕਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੈਂਕੜੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।”

ਮੰਟੋ ਬੇਬਾਕ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਪਸੰਦ ਵੀ। ਤਕਸੀਮ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਨੂੰ ਇਕ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਮੁਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹਨੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕਰਾਲ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸੁਰ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਬਰ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਆਰਜ਼ੀ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਦੂਰ ਗਾਮੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ।

ਉਹ ਜਨਵਰੀ ਉਨੀ ਸੌ ਅਠਤਾਲੀ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਮੇਟਣ ਵਿਚ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

“ਬੰਬਈ ਛੱਡ ਕੇ ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸੱਤ ਜਾਂ ਅੱਠ ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਜੀਬੇ ਗ਼ਰੀਬ ਰਹੀ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਹਾਂ। ਬੰਬਈ ਵਿਚ, ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਅਬਾਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਕਾਇਮੇ ਆਜ਼ਮ ਫੰਡ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਨਾਚ-ਗਾਣੇ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਅਕਸਰ ਸਜਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਕੰਮ-ਧੰਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਠੱਪ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬਸ ਬੋਰਡਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋਈ। ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਰਮ ਸੀ। ਮੁਹਾਜਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ ਮੁਹਾਜਰ ਧੜਾ ਧੜ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਨਾਲ ਕਾਰਖਾਨੇ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਨਾ ਬਣਿਆ।

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਇਹ ਉਲਝਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਗੂੰਜਦਾ: ਕੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਜੇ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ? ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਤਕਸੀਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਕੌਣ ਏ? ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ? ਕੀ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਕੀ ਉਸ ਪਾਸੇ ਉਰਦੂ ਉੱਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦਿਸ਼ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ? ਇੱਧਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ? ਕੀ ਸਾਡੀ ਸਟੇਟ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਟੇਟ ਹੈ? ਸਟੇਟ ਦੇ ਅਸੀਂ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੋਵਾਂਗੇ? ਪਰ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ? ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਫਿਰੰਗੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣਗੇ?

ਆਸ ਪਾਸ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਾ ਸਾਂ, ਉਜਾੜਾ ਹੀ ਉਜਾੜਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਕ ਦਮ ਦੌਲਤ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀ ਫਿਕਰ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਦੌਲਤ ਖਿਲਰ ਕੇ ਹਵਾ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੋਵੇ।

ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਵੀ ਉਦਾਸ ਉਦਾਸ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਰੇਡੀਓ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸਵਰਗੀ ਇਕਬਾਲ ਦਾ ਇਕ ਸੁਰਾ ਕਲਾਮ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮੋਢਿਆਂ ‘ਤੇ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅੱਕ ਤੇ ਬੱਕ ਗਈਆਂ ਸਨ।”

ਮੰਟੋ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰ ਲਿਖੇ। ਇਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਇਮੇ ਆਜ਼ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰ ‘ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ’ ਜਿਨਾਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਹਨੀਫ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਇਹ ਜਿਨਾਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅਛੋਹ ਪਹਿਲੂਆਂ ‘ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁਖਤਸਰ ਜਿਹਾ ਟੁਕੜਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

“ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ- ‘ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਕਾਇਮੇ ਆਜ਼ਮ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ‘ਆਈ ਐਮ ਸਾਰੀ’ ਸੁਣਿਆ ਸੀ?’”

ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੋਟੀ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਗਰਦਨ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਹਿਲਾਈ, “ਨਹੀਂ...ਕਦੀ ਨਹੀਂ।” ਫੇਰ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਇਆ: “ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਕਦੇ ‘ਆਈ ਐਮ ਸਾਰੀ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਉਹ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦੇ।” ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਇਸ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਬੋਲੇ ਗਏ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਕਾਇਮੇ ਆਜ਼ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕਿਰਦਾਰ ਆ ਜਾਂਦਾ।

“ਮੁਹੰਮਦ ਹਨੀਫ ਆਜ਼ਾਦ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ। ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਇਮੇ ਆਜ਼ਮ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣਹਾਰ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਜੀਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ-ਉਸ ਆਜ਼ਾਦ ਧਰਤੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ‘ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪਾਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਲਾਗੇ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਚਾਰਪਾਈ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਆਪਣੇ ਆਕਾ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਥ ਚੁੱਕ ਉਸ ਚੰਗੇ ਵਕਤ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰੇ...।”

ਇਹ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਉਸ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਰੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਮਸ਼ੁਦਗੀ ਦਾ ਤੀਬਰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਖਿੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ।

-80, ਸੈਕਟਰ 18 ਏ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਕਾਲਾ ਇਲਮ

(ਸਫਾ 27 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨੇ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹੀਰਾ ਡਰਿਆ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੂੜਾਂ ਦੇ ਡਾਰਾਂ ਬਣਨ ਦਾ ਡਰ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਤਲਖ ਹੋ ਕੇ ਉੱਤਰ ਮੋੜਦੀ, ‘ਢਹੋ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪੈਣ ਲੋਕ, ਨਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੂੜਾਂ ਤੇ ਡਾਰਾਂ। ਲੋਕ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ-ਆਖੇ ਕਮਾਰੀ ਹੀਰਾ ਰਾਂਝੇ ਦਾ ਭੱਤਾ ਢੋਂਦੀ ਰਹੀ, ਬਗਾਨੇ ਦਾ। ਤੂੰ ਤੇ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਸਕਾ ਜੇਠ ਐਂ। ਨਾਲੇ ਪਹਿਲੀ ਮੰਗ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਓ ਆਂ, ਲੋਕਾਂ ਤਾਂ ਹੀਰ ਦੀਆਂ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਕਿਹੜੀ ਉਹਦੀ ਟੰਗ ਤੋੜ ਲੀ?’ ਤੇ ਹੀਰੇ ਦੀਆਂ ਸਿਰੜੀ ਪਰ ਉਦਾਸ ਬੀਆਬਾਨ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਮੁੜ ਆਉਂਦੀ।

ਕਣਕ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਧੀਰੇ ਨੇ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਟਰਾਲੀ ਮੰਗ ਲਈ ਤੇ ਜੀਤੋ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾ ਟਰਾਲੀ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਿਆ।

ਉਦਣ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਜੀਤੋ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਪੈਂਤੜੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਜੇ ਉਹ ਖਿੜਕ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਕੀਤੀ-ਕਰਾਈ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਗਈ, ਉਸ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਬੱਤੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ। ਕੋਠੇ ‘ਤੇ ਬੇਬੇ ਦੇ ਮੰਜੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਬੇਬੇ ਦੇ ਘੁਰਾੜੇ ਸੁਣ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਸੌ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਚੁਬਾਰੇ ਦੇ ਸਿਖਰ ਜੇਠ ਦੇ ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਹੀ ‘ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੀ। ਹੀਰਾ ਜਿਵੇਂ

ਉਸ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੀਤੋ ਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲਿਆ। ਜੀਤੋ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ।

‘ਤਾਰੇ ਦੇ ਤਾਇਆ, ਛੱਡ ਦੇ ਮੈਨੂੰ। ਤੂੰ ਹੋਰ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡਣਾ ਈ ਐ। ਹੁਣੇ ਛੱਡ ਦੇ...ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹਾੜੀ ਸਮੇਟੀ ਗਈ। ਕਦੋਂ ਆਉਣਾ ਫੇਰ ਜਠਾਣੀ ਜੀ ਨੇ?’ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਅੱਧਾ ਵਿਅੰਗ ਤੇ ਅੱਧਾਂ ਵੱਧ ਸਾੜਾ ਸੀ।

‘ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਕਰੇਂ। ਆਪਾਂ ਕਿਹੜੇ ਪਾਂਡੇ-ਪੰਡਤਾਂ ਤੋਂ ਦਿਨ ਕਢਾਉਣੈ। ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਕਰੇਂ ਬਚੇਲੇ ਨੂੰ ਆਖ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੰਨੇ ਆਂ।’ ਹੀਰੇ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਜੀਤੋ ਦੇ ਸਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਵਿਅੰਗ ਨੂੰ। ‘ਤੇ ਔਹਦਾ ਕੀ ਬਣੂ?’ ਜੀਤੋ ਨੇ ਅੱਖਾਂ-ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਝਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਤੇ ਰੱਬ ਨੇ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਜੜ ਲਾ ‘ਤੀ। ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਐਵੇਂ ਬੁੱਢੇ-ਵਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪੰਗੇ ਵਿਚ ਪੈਣੈ...ਹੈਂ ਕਿ ਨਾ ਜੀਤ ਕੁਰੇ। ਗਾਂਹ ਤੂੰ ਆਪ ਸਿਆਣੀ ਐਂ।’ ਹੀਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਉਸ ਨੇ ਜੀਤੋ ਦੀ ਪਿੱਠ ਥਾਪੜਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਫੈਸਲਾ ਭਾਵੇਂ ਜੀਤੋ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ‘ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਹੀਰੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਝਾਕੀ, ਉਸ ਵੇਖਿਆ ਚੰਦ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਹੀਰੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਭੋਰਾ ਵੀ ਬਣਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨਾ ਸਮਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਹੀਰੇ ਦੀ ਖੋਸੀ ਵਿਚ ਸਰਕ ਗਈ।

✽

ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੁਖਮ ਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸਤਿਆਜੀਤ ਰੇਅ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਨੇਮਾ ਦੂਜੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ, ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ, ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਡਰਾਮਾ; ਗੱਲ ਕੀ, ਹਰ ਨਿੱਕੀ-ਵੱਡੀ ਕਲਾ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਜਕ ਮੰਨਦਿਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਕੇ. ਅੱਬਾਸ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਚੰਗੇ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ, ਹਰ ਚੰਗੀ ਕਲਾ ਵਾਂਗ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਉਹ ਲੋਕ-ਮਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਤਾਘਾਂ, ਰੀਝਾਂ, ਰਮਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਜਨ ਮਾਨਸ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ, ਸੁਪਨੇ ਅਤੇ ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਵੇ, ਰੁਆਵੇ ਪਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਭਰ ਦੇਵੇ, ਸਮਾਜਕ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਰੰਜ ਪੈਦਾ ਕਰੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਸਕੇ।”

ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਰ-ਸਾਧਨ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚੇਤਨਾ, ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਇੱਕਮੁੱਠਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਹੱਥ ਸੀ। ਕੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ? ਜਿਥੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਆਪਣੇ ਦੁਹਰਾਉ, ਫਾਰਮੂਲਾ ਆਧਾਰਿਤ ਕਥਾਨਕ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਇਸ ਸੰਦ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਬਾਲ ਗੰਗਾਧਰ ਤਿਲਕ ਪਹਿਲੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇਖੀ। ਉਹ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸਨ ਅਤੇ 1918 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਾਲਕੇ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਿਨੇਮਾ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਤਿਲਕ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰ ‘ਕੇਸਰੀ’ ਵਿਚ

ਸਿਨੇਮਾ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਰੀਤ ਪਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ‘ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ’ ਅਤੇ ‘ਦਾ ਬੰਬੇ ਕਾਰੋਨੀਕਲ’ ਨੇ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲੇਖ ਛਾਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਿਲਕ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੀਮਿਤ ਦਾਇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਲਈ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ। 1922 ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿਨੇਮਾ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ

1939 ਵਿਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ ‘ਅਫ਼ਤੁ-ਕੰਨਿਆ’ ਨੇ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ। ਸਰੋਜਨੀ ਨਾਇਡੂ ਨੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨਾਲ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬੰਬਈ ਦੇ ਰੌਕਸੀ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਦੇਖੀ। ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਕਲਾ-ਪੱਖ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਚੁਭੀ ਪਰ 1952 ਵਿਚ ਬੰਬਈ, ਮਦਰਾਸ, ਕਲਕੱਤਾ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ‘ਤੇ ਮੋਹਰ

ਸਨ ਕਾਜ਼ੀ ਨਜ਼ਰੁਲ ਇਸਲਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਵਿਦਰੋਹੀ ਕਵੀ’ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਲੰਬੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਵਿਦਰੋਹੀ’ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚਲੇ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜੰਗ ਨੂੰ ਤਿੱਖੀ ਸਾਣ ਚਾੜ੍ਹੀ। ਉੱਘੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਆਗੂ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ‘ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ’ ਵਜੋਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦਿਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਬਕਾਇਦਾ ਰੀਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨਾ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਦੀ

ਵਿਗਿਆਨ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪੁਰਾਤਨਪੰਥੀ, ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਮਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਸੀ। ਅੱਬਾਸ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਜੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਖਿਰ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪਸੰਦ-ਨਾ ਪਸੰਦ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਕਦੇ ਫਿਲਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ, ਬਲਿਕ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਬੁਰਾਈ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਮੁੱਦਾ ਅਲੱਗ ਹੈ। ਜੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ, ਬਲਿਕ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਵਿਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ-ਲੱਖਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਰਤਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿਨੇਮਾ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪੁਰਾਤਨਪੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚੂ ਤਬਕੇ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਸਬੰਧੀ ਰੰਜ ਤੇ ਰੋਸ ਨੂੰ ਠੋਸ ਦਲੀਲ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਜ਼ਰੂਰ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਬੁਰਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ’...ਉਹ ਇਹੀ ਸਮਝਣਗੇ ਤੇ ਇੰਦਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਨਿਕੰਮੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮਾਤੇ ਨਤੀਜੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।”

ਅੱਬਾਸ ਦੀ ਚਿੰਨੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਤੀਰਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਤੇ ਫਲਸਰੂਪ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਉੱਤੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ, ਨੌਟੰਕੀ ਜਾਂ ਮੁਜਰੇ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਸਮਝਿਆ, ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ, ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਤਹਿਰੀਕਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਮੀਲ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਸਸਤੇ ਚਟਕਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਫਾਰਮੂਲਾ ਆਧਾਰਿਤ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਰਿਹਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਆਧੁਨਿਕ-ਸੰਦ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਨਫਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਲਟਕਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

—ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ

ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਨੇਮਾ ਜਿਹੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਾਧਿਅਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ, ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਨੂੰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ‘ਮਨਭੰਜਨ’ (1923), ‘ਬਲੀਦਾਨ’ (1927) ਅਤੇ ‘ਵਿਚਾਰਕ’ (1928) ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੌਤਾ ਦਿੱਤਾ। ਟੈਗੋਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕਵੀ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਨਾਲ ਲਗਾਉ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀਆਂ ਕਲਾਤਮਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਲਾ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪਰਦੇ ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਭੁੱਖੇ ਨੰਗੇ ਜਾਂ ਨਾਗਿਆਂ, ਸੱਪਾਂ, ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਿੱਥ ਤੋਤਨ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਯਤਨ ਸੀ।

ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਿਲਮ-ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਐਸ. ਸਤਿਆਮੂਰਤੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ ਵਕੀਲ ਸਤਿਆਮੂਰਤੀ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੌਂਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਰਤੋਂ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ। ਇੰਡੀਅਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਤਿਆਮੂਰਤੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਦਕਾ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਨਾਮ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਨਿਆਰੇਪਣ ਅਤੇ ਵਿਦਰੋਹੀ ਸੁਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਖ ਸਨ, ਬੰਕਿਮ ਚੰਦਰ ਚੈਟਰਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 1882 ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਨਾਵਲ ‘ਆਨੰਦ ਮੱਠ’ ਵਿਚਲੇ ਗੀਤ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ ‘ਬੰਦੇ ਮਾਤਰਮ’ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਦੋਵਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਵੀ

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚਲੇ ਖਾਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਰਥਿਕ ਤਰੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ-ਘੋਲ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਾਰਿਸ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਘੋਲ ਦਾ ਧੁਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਘੁੰਮਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਪਾਪ ਵਰਗੀ ਬੁਰਾਈ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦੋ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਨੇਮਾ ਜੂਆ ਖੇਡਣ, ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ, ਸੱਟਾ ਲਾਉਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਬੁਰਾਈ ਹੈ ਜੋ ਖੇਡਣ/ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਧਰਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਤੀਅਲ ਵਤੀਰੇ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਖੁਆਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ ਨੇ 1939 ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜੋ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕਤਾ,

ਐਸ਼ ‘ਬੇਮਿਸਾਲ’

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਿਆਸ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਪਿਆਰੀ ਜਿਹੀ ਧੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਰਹੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਹੁਣ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮਣੀਰਤਨਮ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮੀ ਪਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਹੁਣ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਮਣੀਰਤਨਮ

ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਵਾਪਸੀ ਕਰੇਗੀ। ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਸੰਜੇ ਲੀਲਾ ਭੰਸਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ‘ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼’ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮ ‘ਬੇਮਿਸਾਲ’ ਦਾ ਰੀਮੇਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋਇਨ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ। ਉਂਜ ਅਜੇ ਇਹ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਰਨ ਖੁਦ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਮਾਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਦਾ ਵਿਆਹ

ਅੱਜ ਦੀ ਚਰਚਿਤ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ 14 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿਧਾਰਥ ਰਾਏ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ (34 ਸਾਲ) ਸਿਧਾਰਥ (38 ਸਾਲ) ਨੂੰ 2010 ‘ਚ ਫਿਲਮ ‘ਨੋ ਵਨ ਕਿਲਡ ਜੈਸਿਕਾ’ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਦਿਆ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਖਰੀਦੇ-ਫਰੋਖਤ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ‘ਤੇ ਵਾਹਵਾਹ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ। ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਨੇ ਏਕਤਾ ਕਪੂਰ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ‘ਹਮ ਪਾਂਚ’ ਵਿਚ ਰਾਧਿਕਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਅ ਕੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸੱਦੇ ਆਏ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। 2003 ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਬੰਗਾਲੀ ਫਿਲਮ ‘ਭਾਲੋ ਠੇਕੇ’ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮ ‘ਪਰੀਨੀਤਾ’ ਲਈ ਕਈ ਐਵਾਰਡ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਖਣ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ‘ਅਨ ਲੱਕੀ’ ਵੀ ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਰ 2006 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ ‘ਲਗੇ ਰਹੇ ਮੁਨਾ ਭਾਈ’ ਨੇ ‘ਅਨ ਲੱਕੀ’ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਤਕਦੀਰ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀਆਂ। ‘ਗੁਰੂ’, ‘ਸਲਾਮ-ਏ-ਇਸ਼ਕ’, ‘ਏਕਲਵਿਆ-ਦਾ ਰਾਇਲ ਗਾਰਡ’, ‘ਹੇ ਬੇਬੀ’, ‘ਭੂਲ ਭੁਲਾਈਆ’, ‘ਓਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਓਮ’, ‘ਹੱਲਾ ਬੋਲ’, ‘ਕਿਸਮਤ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ’, ‘ਪਾ’, ‘ਇਸ਼ਕੀਆ’, ‘ਨੋ ਵਨ ਕਿਲਡ ਜੈਸਿਕਾ’, ‘ਬੈਂਕ ਯੂ’, ‘ਦਮ ਮਾਰੇ ਦਮ’, ‘ਦਾ ਡਰਟੀ ਪਿਕਚਰ’, ‘ਕਹਾਨੀ’ ਤੇ ‘ਫੇਰਾਰੀ ਕੀ ਸਵਾਰੀ’ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ। ‘ਦਾ ਡਰਟੀ ਪਿਕਚਰ’ ਨੇ ਹਰ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚਾਇਆ। ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਅਭਿਨੈ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਕਈ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਐਡ, ਦੱਖਣ ਦੀ ਇਕ ਫਿਲਮ, ਇਕ ਬੰਗਾਲੀ ਫਿਲਮ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਘਨ ਚੱਕਰ’, ‘ਸ਼ਾਦੀ ਕੇ ਸਾਈਡ ਅਫੈਕਟ’ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚੇ ਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ੋਅ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਦਿਲੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ‘ਇਸ਼ਕੀਆ’ ਤੇ ‘ਡਰਟੀ ਪਿਕਚਰ’ ਵਰਗੀਆਂ ਬੇਹੱਦ ਬੋਲਡ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਗੁੱਡ ਗਰਲ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁੱਡ ਗਰਲ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?
ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮਸਲੇ ਲਈ
ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ
ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ

ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਕੀਲ
ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਫੇਰੀ ਤੇ

ਦਸੰਬਰ 8, 2012 • 10:00 ਤੋਂ 5:00 ਵਜੇ ਤੱਕ

Hilton Garden Inn 2930 South River Road, Des Plaines, IL 60018

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ
(10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ

ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ
ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ
ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ
ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ

NEW YORK

T 718.672.8000

75-20 Astoria Blvd, Suite 170
Jackson Heights, New York 11370

* admitted in the state of new york only

CALIFORNIA

T 510.796.9000

39180 Liberty Street, Suite 118
Fremont, CA 94538

YOUR SHOWS

ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ

WATCH AMERICAN AND PUNJABI CHANNELS LIKE NEVER BEFORE WITH HOPPER

CATCH KINNA SOHNA TAINU RABB NE BANAYA ON GET PUNJABI WHILE RECORDING GURUMA ON JUS ONE AND PIERS MORGAN TONIGHT ON CNN. ALL AT THE SAME TIME.

SIGN UP TODAY AND RECEIVE
\$75 AMERICAN EXPRESS
REWARD CARD!
 USE CODE: 02INTLDM1

HOME OF SOUTH ASIAN ENTERTAINMENT
PACKAGES STARTING FROM \$24.99/MO

CHANNEL SELECTION WILL VARY BY PACKAGE

GET Hopper
FREE
 WHEN YOU SIGN UP FOR
AMERICA'S TOP 120
 OR HIGHER
 Monthly DVR fee and receiver fees apply

AMERICA'S TOP 120
 SIGN UP TODAY AND GET A \$20 MONTHLY DISCOUNT,
 YOU PAY ONLY \$24.99/MO. FOR 12 MONTHS
 ENJOY TOP 120 CHANNELS, LIKE:

REQUIRES 24 MONTH AGREEMENT

PICK EITHER PACKAGE OR BOTH!

1.888.242.2276
DISHPUNJABITV.COM
 FACEBOOK.COM/DISHPUNJABITV

Must subscribe to a qualifying American HD package to qualify for Hopper receiver. International programming requires additional \$10/mo International Basic package or any America's Top package.
 American Express® Reward Card: Offer valid for activation and installation of qualifying DISH service and subscription to a South Asian Package \$24.99 or greater by 1/16/13. Must activate service by calling 1.888.222.0167 and provide Offer Code 02INTLDM1. Allow 6-8 weeks after service activation for Reward Card delivery. Offer Code required at time of order for service, prior to activation.
 Limit one Reward Card per DISH account activation. May not be combined with other special offers. After service activation, visit www.mydishrewards.com or call 1-877-682-1215 to check the status of Reward Card and for applicable restrictions for Reward Card usage. This Card is provided pursuant to a loyalty, reward or promotional program and can be used only at US merchants that accept American Express Cards except cruise lines, casinos, ATMs, and recurring billing. © 2012 American Express Prepaid Card Management Corporation. American Express is not a sponsor of the promotion and is not responsible for administration or fulfillment. Neither DISH nor American Express is responsible for Reward Card unclaimed after 180 days of eligibility.
 Digital Home Advantage plan requires 24-month agreement and credit qualification. Cancellation fee of \$17.50/month remaining applies if service is terminated before end of agreement. All equipment is leased and must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Limit 6 leased tuners per account; upfront and monthly fees may apply based on type and number of receivers. All prices, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. Offer available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. Additional restrictions may apply. Offer ends 1/16/13. © 2012, DISH Network LLC. All rights reserved.
 © 2012 Viacom International Inc. All Rights Reserved. Nickelodeon, SpongeBob SquarePants and all related titles, logos and characters are trademarks of Viacom International Inc. Created by Stephen Hillenburg.

dish